DE ST. PAULUS ROTS

Bernard ter Haar, J. Hanou#Jz.#, H. Vierow

H. Tollens Ca.

DE ST. PAULUS ROTS.

[illegible]

DE S^T. PAULUS ROTS.

DICHTSTUK

VAN

Bernard ter Haar.

DERDE DRUK.

Bl. 100.

Amsterdam,
G. W. TIELKEMEIJER
en
W. WILLEMS.
1847.

DE S^T. PAULUS ROTS,

DICHTSTUK

VAN

BERNARD TER HAAR;

GEVOLGD DOOR

EEN NAAUWKEURIG VERHAAL DER SCHIPBREUK
VAN HET NEDERLANDSCHE BARKSCHIP *JAN HENDRIK*,
IN BLOEIMAAND 1845,

OPGEMAAKT UIT DE PAPIEREN VAN DEN SCHEEPS-HEELMEESTER

J. HANOU Jz.

EN DEN OPPERSTUURMAN

H. VIEROW.

Derde Druk.

AMSTERDAM.
G. W. TIELKEMEIJER
EN
W. WILLEMS.

1847.

Gedrukt bij G. van Tyen & Zⁿ.

VOORREDE.

Een schoone herfstavond des jaars 1845 *had in eene stad van Gelderland een' vriendenkring bijeengebragt, in wiens midden zich ook de Auteur van dit Dichtstuk bevond. Het gezelschap bestond voor mij, deels uit oude vrienden en bekenden, deels uit enkele mij onbekende personen. Tot de laatstgenoemden behoorde een knaap van vijftien of zestien jaren. Het korte, blaauwe buis, de omgeslagen halsboord en daaronder luchtig omgeknoopte das, zijn door de zon verbrand gelaat, zijn breedgeschouderde rug, die, in weêrwil van de kleinheid zijner gestalte, aan geheel zijne houding eene buitengewone kloekheid gaf — dit alles deed mij in hem den jongen zeeman herkennen. Nog levendig herinner ik mij uit mijne kindsche jaren een tijdperk, waarin ik het een verrukkelijk denkbeeld vond, ter zee te varen, om vreemde landen en volken te bezoeken; toen de kweekschool-jongen met het blaauwe en oranje lint om den glimmenden hoed en de leerknaap der Latijnsche Scholen met zijne boeken-*

plankjes op den rug, in mijne kinderlijke verbeelding vlak nevens elkander stonden, zonder dat ik wist te zeggen, wien ik het gelukkigst roemde. Hoewel die zucht voor het zeemansleven door den ontwakenden lust tot studie spoedig is onderdrukt: zóó veel is daarvan nog altijd mij bijgebleven, dat ik elken jongen zeeman met een warm gevoel van deelneming beschouwe. Spoedig was ik dan ook met den kleinen Matroos, die in eene dubbele mate mijne opmerkzaamheid tot zich trok, daar hij eene diepe schram boven het linkeroog had ontvangen — in gesprek getreden. Hoezeer klom mijne belangstelling, toen ik vernam, dat hij tot de Ekipaadje *van het Nederlandsche Barkschip de* »Jan Hendrik" *had behoord, dat in Bloeimaand deszelfden jaars op de* St. Paulus Rots, *in den Zuid-Atlantischen Oceaan, was gestrand en vergaan, en dat die schram boven het oog het likteeken was eener diepe wonde, welke hij, bij den overtogt van het schip naar het strand, tusschen de spleten eener rots bekomen had. Ik kende de voornaamste bijzonderheden dezer merkwaardige schipbreuk, uit hetgeen ons dienaangaande in de Dagbladen was medegedeeld; maar niet weinig verheugde ik mij thans één' der geredde schipbreukelingen in persoon te ontmoeten, en al de vragen, welke de nieuwsgierigheid of belangstelling mij ingaf, uit diens mond beantwoord te kunnen zien. Het gesprek, waarin*

allen deelden, liep thans, meer dan een uur lang, over niets anders dan over de St. Paulus Rots. *Onze jonge schipbreukeling beantwoordde kort en duidelijk, soms in echte zeemanstaal, de vragen, waarmede wij hem overstelpten, en sprak met de grootste koelbloedigheid over de gevaren, welke hij zóó gelukkig was doorgeworsteld. »Ja," riep ik eindelijk uit, toen allen, na de verrassende en heugelijke uitkomst vernomen te hebben, eene poos diep getroffen bleven zwijgen: »Wij zijn gewoon, in de »Geschiedenis van het voorgeslacht, den vinger Gods eer»biedig op te merken en elkander aan te wijzen, en ik »reken het ook den heiligen pligt eens Geschiedschrijvers, »dat te doen; maar hoe veel merkwaardigs valt er ook in »onzen leeftijd voor, wat veel te weinig onze aandacht »trekt, of ras weder wordt vergeten, hoewel het ten volle »waardig was, ook in de herinnering der nakomelingschap »te blijven leven. — Hoe jammer zou het zijn, indien »er van deze schipbreuk — welke wegens de bewarende »en reddende hand der Voorzienigheid, daarin zigtbaar, »zóó gedenkwaardig is — niet een naauwkeurig en aan»eengeschakeld verhaal in het licht verscheen!" »»Welnu"" — hernam mijn vriendelijke gastheer, terwijl hij met Geldersche hartelijkheid mij drong en noodigde om het ingeschonken glas kruiderwijn niet te vergeten — »»Wel»»nu, geef gij zelf ons zulk een verhaal!"" — »En*

»*hoe zoude ik, die in de zeevaartkunde geheel onbedre-*
»*ven ben, en van hare* Technologie *weinig of niets*
»*versta en begrijp, in staat zijn om van al het ge-*
»*beurde een dragelijk verhaal te leveren, zonder telkens*
»*daartegen te zondigen, en in het vreemde vaarwater*
»*op blinde klippen te verzeilen?"* — »»*Gij kunt geholpen*
»»*worden. Er moet door den Scheeps-Doctor een vrij*
»»*volledig journaal geschreven zijn; bovendien ont-*
»»*breekt het u niet aan de gelegenheid, om mondeling*
»»*nog nadere inlichtingen te bekomen, die gij mogt be-*
»»*geeren of noodig achten."" — In het kort, ik beloofde, dat ik, indien er werkelijk zulke schriftelijke aanteekeningen bestonden, mij niet geheel zou onttrekken, maar gaarne tot de uitgave van zulk een boekske de behulpzame hand zou bieden.*

Veel vereenigde zich, na deze ontmoeting, om mijne belangstelling in het gebeurde levendig te houden, of nog hooger op te voeren. Onder mijne kweekelingen in de Godsdienst bevond zich er één, die uit dezelfde gevaren was gered, en kort na zijne behoudene wederkomst bij mij de belijdenis zijns geloofs aflegde. Het Journaal van den Scheeps-Heelmeester werd mij met de meeste bereidwilligheid ter lezing gezonden. De Opperstuurman stelde al zijne aanteekeningen — wier naauwkeurigheid rijkelijk vergoedde, wat er aan stijl en taal ontbrak — tot mijne

beschikking. Op mijn verzoek verledigde hij zich, om met zijnen zoon tot mij te komen, en een' onzer langste Winteravonden aan het lezen en ontcijferen dier aanteekeningen toe te wijden. Nu eerst bleek het mij volkomen, hoe veel merkwaardigs en belangwekkends deze schipbreuk opleverde, wat, óf in het geheel niet was bekend geworden, óf minder juist en naauwkeurig was voorgesteld, óf slechts met een enkel woord in de Dagbladen was vermeld. Ik werd den bejaarden zeeman — wiens regtschapenheid en goede trouw mij uit elk zijner verhalen gedurig helderder bleek — spoedig hartelijk genegen. Mijn besluit stond van nu aan vast, om zorg te dragen, dat deze aanteekeningen niet verloren gingen, maar, in welken vorm dan ook, onder de oogen des Publieks mogten verschijnen; en het was mij hierbij eene streelende gedachte, dat ik door deze uitgave, zoowel aan hem als aan den Scheeps-Doctor, — voor hetgeen beiden bij deze schipbreuk hadden verloren, — eenige geldelijke vergoeding zou doen geworden.

Maar terwijl ik hierover ernstig mijne gedachten liet gaan, ontwaakte bij mij op nieuw de half uitgestorvene neiging tot de Poëzij. De wensch werd bij mij levendig, om dit verhaal in den vorm van een Dichtstuk over te gieten. Ik begreep zeer wel de bezwaren, aan zulk eene proefneming verbonden. Om geene bij-

zondere Personen te kwetsen, had ik met de uiterste kieschheid en omzigtigheid te werk te gaan. Daar de meeste bijzonderheden dezer Schipbreuk wereldkundig waren, of nog meer zouden worden, was de Dichterlijke verbeelding in zulk een verhaal, veel meer dan elders, aan teugels gelegd. Doch ik vleide mij, dat eene gebeurtenis, welke in zich zelve zóó belangwekkend mogt heeten, en zóó vele schilderachtige situatiën en partijen opleverde, het den Dichter — die niet geheel onhandig met de bearbeiding zijner stof te werk ging — geenszins aan de noodige sieraden zou laten ontbreken, en dat hare aanschouwelijke voorstelling te dieper in het gemoed zou grijpen, juist omdat zij waarheid *en geene* verdichting *behelsde. Eene vlugtige schets van het Dichtstuk was spoedig ontworpen. De eerste Zang of het* eerste *Tafereel zou de reis naar* Java, *tot op den oogenblik des onheils; het* tweede *de* Schipbreuk; *het* derde *het verblijf der schipbreukelingen op de Klip; het* vierde *de reis van de sloep naar* Brazilië, *en het* vijfde *de nog tijdig aangebragte* Redding, *als de ontknooping des verhaals, kunnen schilderen. Ik heb mij aan deze proefneming gewaagd — in hoe verre ik hierin heb mogen slagen, verblijve thans geheel aan het oordeel van den goedgunstigen Lezer.*

De door mij gekozene versmaat heb ik in dit Ge-

dicht van het begin tot het einde behouden. Zonder de gedurige afwisseling van het metrum onbepaald te veroordeelen — hierdoor immers zou ik over vele mijner eigene verzen zelf den staf breken — blijf ik het daarvoor houden, dat het gestadig overspringen in eene andere versmaat (hoogst loffelijke uitzonderingen laat ik gaarne gelden) minder het kunstvermogen dan zekere gemakzucht des Dichters verraadt, waaraan niet te sterk mag toegegeven worden. Slechts hier en daar, waar de lyrische verheffing of de harmonie tusschen de gedachte en hare uitdrukking hierdoor bevorderd kon worden, heb ik mij, door weglating van een paar sylben of halve voeten, eene verkorting der verzen veroorloofd. Voorts heb ik getracht, door den versbouw zelven, door de staande en slepende regels of den terugslag van het rijm zoo veel mogelijk te variëren, aan deze versmaat die verscheidenheid en losheid van beweging bij te zetten, waartoe zij zóó eigenaardig geschikt is.

Achter het Gedicht zijn enkele aanteekeningen gevoegd. Ik heb mij nogtans, wegens de uitvoerigheid van het daarop volgende verhaal, hierín aanmerkelijk kunnen bekorten, en van de verpligting ontslagen gerekend, om overal naauwkeurig aan te wijzen, wat tot de Geschiedenis, wat tot de Poëtische inkleeding of opsiering behoort. De Lezer zelf zal dit door eene vergelijking

van het Gedicht en het Verhaal het best gewaar worden, en het behoeft naauwelijks herinnerd te worden, dat hij zich niet aan de taal der verbeelding, maar geheel aan het nuchtere Proza heeft te houden, waar hij voor zich zelven de vraag wil beantwoord zien: Hoe deze gebeurtenis tot in hare geringste bijzonderheden zich hebbe toegedragen? —

Om den Lezer het verdrietelijke te besparen, van tweemaal geheel hetzelfde te hooren verhalen, heb ik het wèl geschreven Verhaal van den Doctor — dat weinig meer dan eene vlugtige hand ter herziening vorderde — hier en daar uit het Journaal van den Stuurman eenigermate aangevuld en uitgebreid. Dat van den Stuurman begint met het tijdstip, waarop hij met zeven zijner makkers de Rots verlaat, behelst zijne reis naar Brazilië *en ontmoetingen aldaar, en wordt voortgezet tot zijne terugkomst in het Vaderland. Hoewel dit opstel ongelijk meer te beschaven en te verbeteren overliet, heb ik mij nogtans met de uiterste gestrengheid aan den inhoud des verhaals gehouden, en liever op sommige plaatsen zijne eenvoudige bewoordingen teruggegeven, dan door veel aan zijnen stijl te kunstelen, den geest des schrijvers, en het eigenaardige van zijnen onopgesmukten verhaaltrant te laten verloren gaan. Op beide verhalen (dit mag ik ten volle vertrouwen) zal men den*

stempel der geloofwaardigheid vinden afgedrukt, gelijk ik zelf aan het Publiek de verzekering mag geven, dat ik geene nasporing ontzien, geene moeite gespaard heb, om aan dit Boekske — tot de naauwkeurige kennis eener gebeurtenis, welke in de Geschiedenis onzer Zeevaart altijd belangrijk blijven zal — zekere Historische waarde te verzekeren.

Vreemd is het niet, dat spoedig de algemeene aandacht op deze gebeurtenis gevestigd is geworden. De Heer G. TIMME *heeft in een gedicht* »De Schipbreuk op de St. Paulus Rots" *hetzelfde onderwerp bezongen. De belooningen, welke sommige menschlievende bedrijven van de zijde onzer Regeering of van bijzondere Personen hebben uitgelokt, zijn in de aanteekeningen vermeld. Nog andere en schoone trekken van menschlievendheid zal men in deze bladeren aantreffen, welke of onvermeld, of onvergolden zijn gebleven. De Hoogl.* LAUTZ *heeft in het* Tijdschrift voor het Zeewezen en de Zeevaartkunde *(aangeh. op bl. 142) een kort verhaal van het gebeurde gegeven. Het lust mij niet in kleinigheden aan te wijzen, waarin de voorstelling der gebeurtenis, welke men hierachter zal vinden, van dat verhaal en andere vroeger medegedeelde berigten afwijkt. Ik laat dit gaarne, met al de gevolgtrekkingen, welke hieruit kunnen worden afgeleid, ter toetsing en vergelijking aan anderen over.*

Daar ik het gewaagd had den voet op een geheel vreemd en mij onbekend terrein te zetten, heb ik het noodzakelijk gerekend, mijn werkje — om het met zekere gerustheid onder de oogen des Publieks te kunnen brengen — vooraf aan het geöefend oog van eenen Zeevaartkundige te onderwerpen, die mij ook, bij de vertolking van enkele zeetermen, welke voor velen mijner Lezers en Lezeressen min verstaanbaar konden zijn, gereedelijk de behulpzame hand geleend heeft. Mogten er, in weêrwil der door mij genomene voorzorg, enkele onnaauwkeurigheden zijn ingeslopen, ik vraag daarvoor dezelfde verschooning en toegevendheid, welke ook mijn Dichtstuk, als voortbrengsel der Kunst beschouwd, grootelijks zal behoeven. Aanmerkingen, welke met bescheidenheid tot mij worden gebragt, zullen mij, vooral van die zijde, hoogst welkom zijn. (*)

Het zoude vermetel van mij zijn, te vooronderstellen, dat eene gelijke goedkeuring, als aan de mondelinge voordragt van dit Gedicht is te beurt gevallen, ook deze uitgave zal volgen. Om dit te durven verwachten, zou ik ten eenemale moeten vergeten, hoe verre de levende en bezielde stem het van de koude en onbezielde letter wint, en hoe ligt het den Auteur moet vallen, sommige leemten en gebreken, welke zijn werk ontsieren en aan het scherpziend oog geenszins ontglippen, met zijne

uitwendige voordragt, als onder de wijde plooijen van den mantel des Redenaars, te bedekken en te verbergen. Zoo iets mij de hope inboezemt, dat dit Dichtstuk door het beschaafde Publiek niet geheel ongunstig zal ontvangen en beoordeeld worden, het is veel minder de Poëtische waarde, welke ik daaraan waag toe te kennen, dan de bewustheid: dat ik, door de keuze van dit onderwerp, een' greep midden uit onzen tijd en ons eigenaardig volksleven heb gedaan; dat ik, deelneming en belangstelling voor den zeemansstand vragende en opwekkende, eene snaar heb aangeroerd, die zelden of nooit in ons Vaderland weigert geluid te geven; eindelijk, dat ik, mijner roeping als Evangelie-dienaar indachtig, ook in dit Gedicht dien godsdienstigen toon heb aangeslagen, die nog altijd bij het grootste gedeelte onzer Landgenooten een' gelukkigen weêrklank vindt.

AMSTERDAM,
28 Januarij 1847. B. T. H.

(*) *Zóó aangenaam als het mij natuurlijk zijn moest, dat reeds bij de eerste aankondiging van dit geschrift eene nieuwe oplage noodzakelijk gekeurd werd, zóó zeer doet het mij leed, dat ik hierdoor niet in staat geweest ben, met de aanmerkingen eener bescheidene kritiek, vooral waar zij enkele woorden of uitdrukkingen mogt betreffen, voordeel te doen. Overigens heb ik bij deze tweede uitgave niets te berigten, dan dat deze druk — als men de verbetering van enkele spel- en taalfouten, die het mij nog gelukt is op te visschen, en een paar weinig-beduidende veranderingen in de Aanteekeningen uitzondert — aan den vorigen volkomen gelijk is gebleven.*

AMST., 18 April 1847. T. H.

INHOUD.

DE St. PAULUS ROTS.

DICHTSTUK.

DE S[T]. PAULUS ROTS.

DICHTSTUK.

I.

DE REIS NAAR JAVA.

Nog even glinstert Hollands duin,
Maar duikt, om niet weêr op te komen,
Zijn rossig hoofd, zijn vale kruin
In 't donkre diep der blaauwe stroomen.
De kiel, die zich uit JAVA's tuin
Met geurig kruid moet gaan bevrachten,
Die rank gebouwd te water liep,
Beproeft voor 't eerst op zee haar krachten:
De zwaan, die in haar nest nog sliep,
Ontplooit de hagelwitte schachten.
Het schip, dat zwoegende op de reê
Zijn' koopren boezem rijzen dee',
En hunkrend lag naar 't sein te wachten,
Spreidt nu met donderend geluid
Een wolkgevaart van zeilen uit.
De wimpel wuift in breede wrongen
Het afscheid toe aan 't Vaderland;
De scheepling fluit zijn lied in 't want;

De Loods is in de boot gesprongen;
Het laatst *Vaarwel* rolt van de tongen —
  De reis gaat naar het Oosterstrand!

ô JAVA! Grootvorstin dier landen,
Die, als met zaâmgevlochten handen,
  Zich slingren over d' Oceaan,
En met hun bosch- en kruidwaranden,
In 't bogtig kronklen van hun stranden,
  De zee een' krans om 't voorhoofd slaan; —
ô Land der zonne, land der kleuren!
  Waar 't vuur, dat van den hemel speelt,
  In de aarde een dubble groeikracht teelt,
Of, als de nachtwind 't hoofd gaat beuren,
Elk luchtjen is bevracht met geuren,
  Dat de afgekoelde slapen streelt; —
Waar, in de scheemring van de bosschen,
  Met eeuwig groen en goud gekroond,
Met bloem en vrucht aan de eigen trossen,
  De koninklijke tijger woont,
  Die rustend op zijn' boomstam troont,
Of vleuglen aan zijn' klaauw gaat binden,
  En hongrig langs het rijstveld dwaalt,
Om voor zijn welpen roof te vinden; —
  Waar hemelhoog de ceder praalt;

Waar, naast *Banaan* en *Tamarinden*,
  Tot reuzenstam de heester groeit,
  En welig de *Waringa* bloeit,
Die, tak en vrucht naar 't aardrijk buigend
En uit zijn korst weêr voedsel zuigend,
  Dáár wortel schiet, en aan haar voet
  Weêr bloem en vrucht ontspringen doet; —
Waar met zijn scherpgepunte loten
De *Sago*-palm staat opgeschoten,
  Die om zijn kruin een' haarbos vlecht,
  Die sterker dan de vlasdraad hecht;
Die 't merg houdt met zijn schors omsloten,
  Dat levensterkend voedsel schenkt,
En met het sap, zijn' stam ontvloten,
  Als laafdrank den vermoeide drenkt; —
Waar 't *Bamboes*-riet uit forsche schalmen
Zijn mastbosch bouwt, en *Kokos*-palmen
  Hun blaadren welven over 't hoofd;
  Waar suikerplant en *Mokka's* ooft
  Door 't keerkringvuur wordt rijp gestoofd:
ô Vruchtbre en rijk gezegende oorden!
Welk zoon van 't kil en neevlig Noorden —
  Schoon hij die bark en Hollands vlag
  Niet naar uw reede volgen mag,
Schoon hij den rook van uw Vulkanen,

Van 't spieglend vlak der waterbanen,
  Nooit uit uw bergen rijzen zag,
Noch onder palm- of *Pisang*-loover
  Uw' middaggloed ontschuilen kon —
Brengt niet verrukt zijn groete u over,
  ô Land der kleuren, land der zon!
  Als Neêrlands rijkste welvaartbron?

Ja, U, bij d' aanhef van mijn zangen,
  Mijn dichtgroet, Morgenlandsche kust!
  Waar onze schoonste hope op rust;
Die, als er dreigend wolken hangen
  Om 't eens gezegend Moederland,
Weêr 't eerst, hoe fel de nood moog prangen,
  De vrees voor donkrer toekomst bant,
  En 't drukken van de veêr ontspant
Door 't oopnen van uw goud-trezoren;
  Die, als ge uw kielen zendt naar 't West,
Voor 't laatst een' matten straal doet gloren,
  Die ons van vroegre grootheid rest!
ô Zag men tot uw verste streken —
  Waar thans nog *Brama's* outers staan,
  Waar thans nog *Islams* halve maan
Haar hoornen boven 't kruis blijft steken —
Den zilverglans dier maan verbleeken

Voor 't morgenrood van schooner zon,
Waarmeê voor JAVA's binnenlanden
Een nieuwe dag des heils begon!
ô Bragt de vreemdling aan uw stranden,
ô Bragt de dankbre Europeaan —
Die thans met nooit verzaadbre handen
Blijft graven in uw ingewanden,
Die thans *Maleijer* en *Javaan*,
Om uit uw altijd vloeijende aderen
Zich vrucht en rijkdom op te gaderen,
In 't dienstbaar juk gekromd doet gaan —
In ruiling voor de ontvoerde schatten,
Zóó ver rondom u golven spatten,
U 't hoogre licht des geestes aan!

Zal ook uw oog dat oord begroeten,
Koen scheepsvolk! dat die bodem draagt? —
't Is of één hunner 't zwijgend vraagt
Aan 't vlokkig schuim, dat voor zijn voeten
Door 't stampend schip wordt opgejaagd.
Zie, wat u dreig' of moog ontmoeten,
Hoe wreed die hoop bedriegen mogt:
Heel de aanvang spelt een' blijden togt.
Het jeugdig Barkschip, dat den rug
Der golven langs glijdt, stout en vlug,

Dat, met drie-dubblen mast gekroond,
Zich rap en moedig zwemmer toont,
Is 't Britsch kanaal reeds ingevaren.
Een frissche zeewind krult de baren;
Het bramzeil zwelt om 't klapprend tuig,
En met herhaald Hoezee-gejuich
Wordt de uithoek van de kust vernomen,
Die neevlig opdoemt uit de stroomen.
De wimpel, die om steng en mast
Eerst speelde, laat, vermoeid van 't zwieren,
Zijn volle lengte westwaarts gieren —
De wind staat in 't Noord-Oosten vast.
Het land is vlottend weggedreven;
Brittanje's krijtgebergt verdween,
En *Finisterre's* kaap vlood heen.
De kiel wendt zuidwaarts nu haar steven,
Door hooger golven voortgekruid,
En spant haar breedste vleuglen uit,
Om, dwars door 't laauw en drukkend Zuid,
Van lucht en water slechts omgeven,
Naar 't gloeijend Oosten voort te streven.

En sneller bruist zij, sneller voort,
Daar wind en zee haar lendnen spoort,
En vrolijk schalt de roep aan boord.

Zoo dikwerf in den nacht
De op 't dek verdeelde wacht,
Aan roer of gangboord, van haar post
Met belgeklink wordt afgelost.
Door stilte noch door storm gestoord,
Zeilt ze altijd zuidwaarts voort,
Tot waar de gouden druiftros gloeit,
Die op *Madera's* heuvlen groeit;
Tot waar men 't rozenverwig licht
Om *Teneriffe's* piek ziet glanzen,
Als reeds de zon dook voor 't gezigt,
En 't purpergroen van de avond-transen
Voor 't donkre bruin van 't nachtfloers zwicht.

Doch matter roert de wind zijn vlerken;
Hij staakt zijn schor en forsch geblaas,
En fluit niet meer langs stag en raas,
Schoon meerder zeil zijn kracht komt sterken.
't Wordt doodlijk stil en drukkend weêr.
De rappe kiel vertraagt haar gangen;
De wimpel stoeit niet speelziek meer,
Maar blijft, als 't zeil, aêmechtig hangen.
Een warme regen klettert neêr,
En hecht zijn' drop aan doek en touwen,
En gaart zijn vocht in kreuk en vouwen.

Of 't dompig zwerk vlamt keer op keer,
En 't opgescheurd gordijn der wolken
Ontsteekt een vuurwerk langs de kolken.
't Gebruis der golven is gestild,
Wier kruin, al steigrend, lager zakte;
De waterheuvel wordt een vlakte,
De zee een gladgewreven schild,
Waarop de vingertop kon schrijven,
En de omgekrulde veêr blijft drijven,
Niet door een zuchtje omhoog getild;
Zóó roerloos schijnt de kiel te blijven,
Als had haar 't anker vastgedrild.
Men worstelt nachten door en dagen.
Vergeefs de komst van d' Oost-passaat
Getoefd met elken dageraad,
Die 't schip weêr van zijn boei ontslaat,
En 't in zijn zuiging meê zal dragen!
Slechts stilte heerscht er mat en loom —
De bark is uit haar koers geslagen,
Of afgedreven voor den stroom.

In 't eind begint de lucht te klaren;
De koelte wakkert aan in 't varen:
Rept nu de hand aan loef en lij!
Brast nu de zeilen, viert de schoten!

Ziet scherp vooruit ter wederzij,
En heft het hoofd weêr, Togtgenooten!
Blijf, wakkre Stuurman, 't roer nabij!
Zie hoe uw schip, in 't bonzend slingeren,
Wanneer de vuist om 't stuurrad klemt,
Den greep weêr voelt der vaste vingeren,
En als een watervogel zwemt!
Als morgen weêr aan de Oosterkimmen
De Dagvorstin ten troon zal klimmen,
Dan voelt gij hoe de linie brandt,
Waar zij om de aard haar cirkel spant;
Dan zal ze, als groet van 't zengend Oosten,
De ontbloote borst en 't voorhoofd roosten:
Dan zult ge u 't gudsend zweet getroosten;
Dan snijdt uw boeg de middellijn;
Dan zal 't *Neptunus*-feestdag zijn!

Zie, bij het eerste stargeflonker,
Bij 't worstlen van het licht en 't donker,
Is 't, of gij in het graauw verschiet
Den Watergod reeds naadren ziet,
Die half verstoord om cijns komt vragen
Aan elk, die op zijn rijksgebied
Voor 't eerst het dobbrend lijf gaat wagen.
Hij komt, en voert als staf der zee

Zijn' scherpgepunten drietand meê;
Maar aan zijn zij' geen Stroomgodes,
Zich wiegende in haar schelpkales,
Door Nimf en Triton voortgedragen. —
Een vuurschuit is de koningswagen,
Waarop de Vorst der waatren rijdt,
Die, vóór de plecht om, nader glijdt;
Een boot, waarin de pekton vlamt,
Als 't outer, dat hem wierook dampt,
Dient tot een rustpunt voor zijn' voet,
Van waar hij 't zeilend schip begroet.
Hij spelt, zoodra weêr de uchtend gloort,
Zijn komst en strafgerigt aan boord;
Hij dreigt elk' nieuwling op den togt,
Of wie hem stout braveren mogt,
In 't sop te plompen en te doopen,
Tot hij, door 't overstelpend vocht
Van hoofd tot voetzool nat bedropen,
Al rillend lijfsgenâ verzocht,
Of van de straf zich vrij mogt koopen.
En 't volk, dat naar de vóórplecht spoedt,
Of langs den mast is opgekropen,
Schreeuwt luid »Hoerah!" zwaait muts en hoed,
En brengt Neptuin den zeemansgroet. —
Men laat de ton ten prijs der golven,

Die hupplend naar hun maatslag danst,
En als een vuurge kogel glanst,
Tot zij, door 't zwalpend schuim bedolven,
Voor 't laatst met bloedrood schijnsel blinkt,
En kentrend naar de diepte zinkt.

Nu heerscht gewoel en vreugde op 't dek,
En schoon aan 's hemels koepeldak
De nacht haar lampenkroon ontstak,
Nog blijft het bootsvolk in gesprek;
Niet met het drukkend voorgevoel
Van ongekende smart,
Maar deelende in het blij gejoel
Bant elk de zorg van 't hart.
Men drinkt met langgerekte togen
Den stroom der frissche zeelucht in,
Die wapperend komt aangevlogen.
Men schertst en kout met schalkschen zin;
Men haalt weêr op van vroegre togten,
Van vliegend schip en zeemeermin,
Van rooverspraauwen in hun krochten,
En zwetst van eigen moed het meest.
Men scheidt uiteen, verruimd van geest,
Als wie geen naadrend onheil vreest;
En, 't schomlend leger ingesprongen,

Door 't golfmuzijk in slaap gezongen,
Droomt elk reeds van 't *Neptunus*-feest.

Ach! 't is uw blijdste dag geweest.
Hoe 't scherpziend oog vooruit moog staren —
Niet één, die 't schrift der toekomst leest,
Of ons haar neevlen op kan klaren.
Één handpalm scheidt u van de baren,
Een dunne plank van 't grondloos diep,
Dat nimmer op uw zeereis sliep,
Maar grommend steeds om offers riep:
Toch slaapt ge en droomt van geen gevaren!
Zóó huppelt aan 't Javaansche strand,
Met argloos uitgestrekte hand,
Het speelziek kind den vlinder na, —
Die, dartlend over 't bloemenbed,
Op 't blad van een *Magnolia*
Zijn waaijers vouwt en openzet, —
Maar ziet de zwarte boomslang niet,
Die tusschen 't loof haar zwadder schiet. —
Zóó slaapt, van geen gevaar bewust,
De *Hindoe* aan *Bengalens* kust,
Maar hoort de twijgen ridslend kraken,
En ziet (ô ijzingvol ontwaken!)
Een' tijger, die, op prooi belust,

Den vuurblik van zijn vlammende oogen
Strak houdt geveld, en onbewogen
Hem aanstaart; die zijn' vóórklaauw rekt,
En 't bronzig lijf, eerst laag gestrekt,
Hoog opkrult tot een reuzenwrong,
De lengte metend voor zijn' sprong.
Ach, 't vuur, nog in de wolk verborgen,
Scheurt ras als bliksem 't zwerk van één,
En tusschen 't heden en het morgen
Bruist ligt een zee van jamren heen!

Wat spooksel breidt ginds langs de wateren
Zijn breede vlerken uit, schoon 't niet
Door 't oog des wachters wordt bespied? —
't Is of de zeilen boller klateren,
't Is of de winden holler schateren:
Met zwaarder basstem zingt de zee;
De golven slaan terug en botsen,
Alsof de schrik ze vlugten dee',
En razen, in 't weêrbarstig klotsen,
Als stemde de echo veler rotsen
Luid schaatrend in dien wildzang meê.
Waar ginds uit waterrook en nevelen
Een logge steenklomp op komt hevelen,
En onverpoosd de golfslag brandt,

Dáár ligt met wit omschuimden rand,
Met scherpgespleten kloof en tand,
Een donker klipgevaart!
Het steekt zijn' rug en naakten kop
Als een veelhoornig monster op,
Dat schrik en ijzing baart.
't Houdt verre 't schubbig lijf gestrekt,
Maar van de waatren overdekt,
En geeselt met zijn' staart
De golven, wier gekromde pluim
Hoog opwaait, en het kokend ruim
Der zee bestrooit met schuim.
Gelijk een sterk gebouwd kasteel
Met torenspits en kapiteel,
Dat, schoon reeds half in puin gezonken,
Nog ijzervast blijft zaâmgeklonken,
Getooverd door uw hand, Natuur!
Een citadel met trans en muur,
Bestookt door nimmer zwijgend vuur,
Waar rustloos op wordt storm geloopen,
Maar zonder dat het golfgeklots
Lunet of ravelijn kan sloopen,
Ligt dreigend dáár St. Paulus Rots!

II.

DE SCHIPBREUK.

Reeds ving de tweede nachtwake aan.
't Lag al in d' arm des slaaps gezonken.
Betrokken stond de lucht. De maan
Wierp sluimerziek haar matte lonken
Langs 't waterbed van d' Oceaan,
Als bleef ze onwillig op te gaan,
Of zonder sluijergaas te pronken.
Een enkle ster, die uit de reet
Van 't wit omzoomde wolkenkleed
Nog hier en ginds te voorschijn gleed,
Blonk slechts met blaauwe tintelvonken.
Dáár klinkt op eens de noodkreet: » Land!
» Land vóór, aan lij, en overal!" —
Geen knetterende donderknal,
Geen schor en heesch geroep van: brand!
Geen wapenklank of horenschal,
Dat onraad door de veste blaast,
Bij 't beuken op bestormden wal,

Als, bij het aaklig noodklok-trekken,
De alarmtrom onder 't venster raast,
Kan zóó onzacht den slaper wekken,
Als 't snijden van dien schrikbren kreet
Al 't scheepsvolk weêr ontwaken deed
En uit zijn hangmat op kwam jagen; —
Dat sluimerdronken, half gekleed,
Den doodschrik reeds om 't hart geslagen,
Met duislig hoofd en naakten voet,
Het valluik door naar boven spoedt.

Dáár staan ze.... ô God, 't is reeds te laat!
De hoop op redding ging verloren.
Het grijnzend land ligt dwars van voren;
De branding, die er tegen slaat,
Is alles, wat zij zien en hooren.
De rots verheft haar kalen romp,
Maar scherpt, bij 't weiflend licht der starren,
De hoeken van haar omtrek niet.
Alleen een graauwe mengelklomp,
Dien men met ijzing naadren ziet,
Laat uit de neevlen zich ontwarren.
De zee is zilverwit of grijs,
Als 't veld in 't lijkkleed van den winter;
Het schip is 't spel der golven prijs,

En als het op die rotsen stoot,
Dan gruizelt zich de kiel te splinter —
En onontwijkbaar is de dood!

Dáár staan ze.... in d' eersten oogenblik
Als vastgenageld door den schrik;
Toen jamrend over 't dek gevlogen,
Blijft de een van angst verwilderde oogen
Op 't loeijen van den afgrond slaan,
En de ander schreit den Hemel aan:
»ô Heer! behoed ons, wij vergaan!"
Maar wanhoopt, dat het moedigst pogen
Nog iets ter redding zal vermogen.
De kiel genaakt de branding snel.
De Scheepsvoogd heeft het scheepsbevel,
Al 't volk en hoop en moed verloren.
— Toch was er op den bodem één,
Die nog op redding dacht, naar 't scheen.
Niet door het golfgeraas te smoren,
Als van een' held in 't slagrumoer,
Zóó laat des Stuurmans stem zich hooren:
»Het schip gewend, aan lij het roer!
»De kluiver los en fokkeschoot!
»En ligt ontzeilen wij den dood!"
Hij spreekt, en grijpt de roerpen vast,

En schoot en kluiver vliegen los,
En 't schip, gehoorzaam aan dien last,
Loeft op en giert met boeg en mast.
Maar even als een schichtig ros,
Dat door des ruiters knie genepen,
Zich sterk voelt in 't gebit gegrepen.
Eerst driftig zijwaarts springt,
Dan steigrend rugwaarts dringt:
Zóó deinst de kiel in 't schichtig wenden,
Tot ze op een rotspunt raakt,
Die forsch haar stoot in rug en lenden,
En met een' schok, waar 't al door kraakt,
Den spiegel kneust en ledebraakt;
En 't schurend bonzen, 't knarsend steunen
Toont, dat het schip is vastgehaakt,
En reeds, met dof en aaklig kreunen,
In 't diep zijn stervenskreten slaakt.

Een raauwe gil klonk van ontzetting,
Bij d' eersten schok, bij d' eersten krak,
Die 't vuur deed springen uit den ketting
Van 't roer, dat op den steengrond brak,
En voor vermorsling en verpletting
Deed vreezen bij een' tweeden smak.
De branding brult met schorren donder

En overschreeuwt het angstgeroep:
» De mast gekloofd! De sloep, de sloep!"
Het water stroomt in 't schip van onder,
En borrelt op uit scheur en lek,
En plonst en golft reeds tusschen 't dek;
Klimt hooger steeds en zwalpt en spuit
Den spiegel in, de gaten uit.
Terug, wie u wilde onderwinden
Nog middenscheeps de sloep te ontbinden!
Terug, wie nog met kloek besluit
Wilt redden, wat gij ziet verslinden,
Daar 't water aan de zoldring stuit!
Niets staat het van den leeftogt af,
Dien 't klokkend inslokte als zijn' buit;
Terug, wie niet omlaag uw graf
En in uw hut den dood wilt vinden!
Het werkend schip hangt overzij',
En woelt zich om en op en kentelt,
Alsof 't zich in een doodstuip wentelt,
En voelt: het sterven is nabij!
De mast, die topzwaar overzwiepte,
Reikt telkens lager naar de diepte.
Het scheepsvolk grijpt zich op den tast
Aan reep en touwwerk (want geen voet
Staat meer in 't hellend gangboord vast,

Dat overspoeld wordt door den vloed)
En klautert naar den steilsten rand,
En hijscht zich op aan 't slingrend want,
En houdt eerst in de rusten stand,
Die dreigen van heur vracht te breken. —
Nog rest de giek! De giek gestreken!
En zóó aan 't splijtend wrak ontweken,
En d' overtogt gewaagd naar 't strand!
Maar vliegenssnel! Één' oogwenk later,
Dan barst en scheurt de romp van één:
En zij de giek ook broos en kleen,
Ach! andere uitkomst is er geen!
Zij daalt, zij plompt en schiet te water;
Zij laadt haar vracht in, man voor man,
Zoo veel de kranke bodem van
Het wagglend hulkje dragen kan.
De roeijers slaan de riemen op;
Zij ploegt een voor in 't bruisend sop,
En is in 't wolkend schuim verdwenen.
Men volgt haar met een stil gebed.
Zij strandt — zij schuurt langs klip en steenen....
Een sprong op 't rotsig oeverbed....
De voet is weêr op 't droog gezet!
God lof! zij droeg hen veilig henen:
Acht kostbre levens zijn gered!

Maar angstig hopen! vreeslijk wachten!
En langste en bangste nacht der nachten!
Voor wie in de bezaans-rust staan,
Met de armen door het want gestrengeld,
Dat krakend over d' afgrond zwengelt;
Die bij het zilver, dat de maan
Laat stroomen uit haar glanzig bekken,
Voor 't eerst elkaârs gelaat en trekken,
Waaruit de wanhoop spreekt, ontdekken.
Dáár stond een vader naast zijn' zoon:
De Stuurman, die een' jongeling
Met zijn' gespierden arm omving.
Hij ziet de bleekheid van zijn koon;
Hij wil hem moed in 't harte spreken..
Maar denkt aan vrouw, aan kind en huis,
En hoe hun allen 't hart zou breken,
Als.... de oude zwijgt, zijn stem blijft steken,
En met de mouw van 't wollig buis
Heeft hij den traan, die 't oog ontspringt,
Van 't bruin gelaat weêr afgewischt,
Terwijl hij zucht en klagt bedwingt.
Hoor! naakt de giek weêr? ja, zij is 't!
Zij werpt een lijn! zij worstelt nader!

» Nu gij, mijn kind!"
»» Nu gij, mijn Vader!""
» Neen, vlugt, en red u 't eerst aan 't strand!
» Reeds is de giek weêr sterk bemand;
» Ik weeg het zwaarst.... Ik blijf aan boord."
»» En ik met u!""
is 't wederwoord,
»» 'k Verlaat u niet, maar blijf u bij.""
» God zegen' u, mijn Zoon! het zij!
» Hij zal het bidden niet beschamen,
» Dat voor mijn kind ten hemel klom;
» Of sterven wij, wij sterven zamen!" —
Ze omarmen zich en blijven, stom
Van weemoed, in de diepte staren. —
Wat angstgil rees dáár uit de baren?....
't Wordt stil.... ô God! de giek sloeg om!
» Wel wilde de Almagt ons bewaren;
» Van wie van 't wrak zijn afgevaren
» Niet één, wis, die den dood ontzwom!"

Zijn allen dood? — Neen, zie! dáár zweeft
En zwalpt iets, wat zich roert en leeft;
Een knaap, die, worstlend met den dood,
Vol moed voor 't jeugdig leven kampt,
En nog aan de omgeslagen boot

Krampachtig zich houdt vastgeklampt,
Met de ijsren roeipin in zijn vuist,
Hoe 't water om en over bruist.
Dat ziet er één der schepelingen
Aan 't strand, en 't ruwe zeemanshart
Geeft antwoord op den kreet der smart,
Die uit de verte in 't oor komt dringen. —
Die pas den dood ontdragen werd,
Wil aan den dood die prooi ontwringen.
Hij ploft in zee, zinkt aanstonds neêr,
Maar heft het druipend hoofdhaar weêr;
Hij daalt, hij rijst, hij werkt zich voort,
Waar hij de stem van 't jongske hoort;
Hij grijpt den knaap, die, losgescheurd,
Zich om den rug zijns redders klemt,
Terwijl hij 't vaartuig met zich sleurt,
En met de voeten trapt en zwemt.
Hij geeft niet op, hij laat niet los;
Hij zwoegt, hij strijdt en overwint,
En entert met zijn hand de rots....
Behouden zijn de sloep en 't kind! —
ô Menschenliefde, ô edel pogen!
Die 't leven voor den broeder waagt,
En hem door vloed of vuurstroom draagt,
Hoe vloed en vuurstroom golven mogen!

Die juicht, waar gij een' traan kunt droogen;
Die 't laatst den moed, de hoop verliest,
En 't eerst u voelt tot hulp bewogen,
Waar 't meest de dood zijne offers kiest;
Die, waar de noodstorm 't vreeslijkst giert,
Op 't heerlijkst uw triumfen viert!

Maar ieder golfslag, elke zee,
Die aanrolt, beukt meer 't schip aan twee,
Heeft raas en boegspriet weggenomen,
En spoelt reeds spar en balken mee. —
»Weêr zijn wij aan den dood ontkomen,
(Barst de oude zeeman uit) »maar nu
»De giek te loor ging in de stroomen,
»Wat thans gedaan door mij, door u?
»Hier eindigt menschenkracht tot handelen.
»Wie onzer, die op 't schuimend bed
»Dier golven stout zijn voetzool zet,
»Om van het dek naar 't strand te wandelen?
Één was er, één, maar die was meer
»Dan allen, die dat kon . . . . de Heer!"
Hij zwijgt en peinst een poos en zegt:
»Neen wanhoopt niet! de tros, de lijn —
»Die uitgeworpen op de plecht

»Der giek, aan 't strand gered kan zijn —
»Bleef hier aan 't schip nog vastgehecht.
»Houdt, mannen, moed! die tros, die lijn
»Kan 't pad en 't snoer tot redding zijn,
»Van boord gevierd en uitgeschoten,
»En ginds weêr palmend ingehaald.
»Maar vaardig tot dien togt besloten!
»En, waar 't uw beurt is, lotgenooten!
»Niet laf gesidderd, niet gedraald!
»Moge ook de zee u overstelpen,
»Houdt vast, eer u de lijn ontschiet!
»God helpt wie trouw elkander helpen,
»Wie werkt en bidt. . . . hij wanhoop' niet!"

't Geschiedt. Men geeft het sein van boord,
En schreeuwt met koopren stem;
De doodsangst geeft aan 't roepen klem,
En 't rillen van 't gespannen koord
Toont, dat men werd aan 't strand gehoord.
De sprong gewaagd nu, één voor één! —
Hij vat de lijn, hij rekt zijn leên,
Deinst eensklaps, siddrend voor zijn lot,
Keert weêr, beveelt zijn ziel aan God,
En stort zich in de golven.
Het wielt en dwarrelt voor 't gezigt;

De vuurge golven spatten licht,
Wier schuim hem heeft bedolven.
De branding raast steeds even fel;
Hij wordt met wild, onstuimig spel
Nu links dan regts gesmeten.
De scherpe rotspunt kwetst zijn' voet;
't Gescheurde kleed, geverwd met bloed,
Wordt half van 't lijf gereten.
Het suist in 't oor, het gonst in 't hoofd;
Gevoel en denkkracht zijn verdoofd
Bij 't ruglings voorwaarts slepen;
Maar hoe het gonst en hoe het suist,
Toch houdt de halfverstorven vuist
Nog 't slingrend touw gegrepen.
Men palmt het in; hij ligt op 't droog;
Men beurt het druipend lijf omhoog;
Hij zwijmt bewustloos neder;
Maar bij nog luider schreeuw en groet,
Die ieder zenuw trillen doet,
Ontsluit hij de oogen weder.

Nog was er één aan boord. Hij voelt
Den bodem aan zijn' voet ontzinken;
Hij ziet het steigrend water blinken,
Dat achter hem het wrak doorwoelt.

Dáár woei nog statig Neêrlands vlag;
Hij scheurt die flentrend van de stag,
En windt haar om zijn lendnen heen;
Ontknoopt den tros van 't schip met een,
En voor het echte zeemansbloed
En 't Hollandsch hart is 't denkbeeld zoet,
Dat, zoo hij wegzinkt vóór den wal,
En in de diepte smoren moet,
Die vlag zijn lijkhemd worden zal.
Hij seint zijn makkers in zijn' val,
En voortgesleurd met kracht,
Die al hun spieren rekt en spant,
Bij 't redden van de laatste vracht,
Wordt ook door hem de togt volbragt
Naar 't onherbergzaam strand.

ô Heuglijk, pijnlijk weêrontmoeten!
ô Bittre vreugd, van smart doormengd,
Die zelfs geen weêrzien kan verzoeten,
Voor wie hier 't onheil zamenbrengt!
ô Droeve en blijde welkomstgroeten,
Voor hen, die na dien jammernacht,
Vol doodsgevaren en verschrikking,
In duldloos lijden doorgebragt,
Niet weten, welk een lot hen wacht!

ô! 't Was hun weldaad, 't was verkwikking,
Het hoofd, tot stervens afgemat,
Op 't glibbrig strand, van 't zeeslijm nat,
En d' ijsren rotsgrond neêr te strekken,
Waar niets het rillend lijf kon dekken,
Staâg van de golven overspat.
Maar schoon geen oog de sluimring vat;
Schoon veler wond nog gaapte en bloedde,
Die klip of branding in haar woede
't Gekneusde lijf geslagen had:
Geen, die niet vurig dankte en bad!
Geen hart bleef koud, geen oog bleef droog;
Wie nooit geroerd zijn knieën boog,
Hief thans geroerd de dankbre handen,
En zonk voor 't eerst aanbiddend neêr;
En nimmer rees, bij 't wierookbranden
En orgelbruisen tot Gods eer,
Langs hoog-verwulfde tempelwanden
Een schooner loflied tot den Heer!

III.

DE KLIP.

De scheemring dunt — het zwerk gaat blozen;
De morgen daagt. Het kleurloos graauw
Der lucht versmelt in lieflijk blaauw;
Het blaauw in 't rood van purpren rozen,
Die versch geplukt zijn van haar steel;
Het rood wordt hoog-oranjegeel;
Het geel wordt goud; het goud vat vuur —
Dáár rijst de zon, die 't vlammend hoofd
Uit 't lichtweêrspieglend golfazuur
Ten hemel beurt; de sterren dooft;
De rots haar nevelkleed ontrooft,
En met ontelbre regenbogen
De wolken kleurend van kristal,
Hun 't oord van schrik ontrolt voor de oogen,
Wat thans hun woonoord worden zal.

Dáár lag de rotsklip, arm en naakt,
Wier rug de zee doorzaagde en kloofde;
Zwart als de kool, in 't vuur geblaakt,
Die pas in 't sissend nat zich doofde,
Dat kokend opdampt wijd en zijd;
Zwart als een uitgebrande krater,
Die eens zijn vlammen spoog in 't water,
Maar wien reeds sinds onheugbren tijd
De gorgel weêr was toegewrongen,
En die, bij d' onderaardschen strijd
Van 't vuur, dat lucht zocht door zijn longen,
In stukken is van één gesprongen.
Hier rijst geen boom, geen struik omhoog.
Geen bloemgewas der Keerkringlanden
Verrukt met bonte pracht hier 't oog. —
Hoe fel van d' onbewolkten boog
't Loodlijnig zonnevuur moog branden,
Het wekt geen leven in de borst
Dier rotsen, met een ijsren korst
Als harnas van metaal omschorst.
Geen scheutje worstelt door de reten,
Als splintrend glas van één gespleten.
Geen half-ontsloten oesterschaal
Wil op dien dorren rotsgrond kleven.

Geen krans van breed getakt koraal —
Als loofwerk in albast gedreven,
Of als borduursel zaâmgeweven,
En ragfijn uitgewerkt als kant —
Schenkt aan dit doodsch en vreugdloos strand
Een' zweem van plantengroei en leven.
De krab alleen, die als de spin
De wandelende pooten zet,
Maar voort zich sleept met loomer tred,
Kruipt ieder rotsholte uit en in.
En aan den bovenrand der klippen,
Wier glinstrend zwart met witte stippen
Is digt bezaaid en oversneeuwd,
Dáár huist en joelt, dáár tiert en schreeuwt
Een talloos heir van zeegevogelt,
Met gele sneb en bont gevlogelt.
Reeds liet het, toen 't nog duister was,
Door naar gekrijsch en schrillen kreet,
Door dwarlend zwieren langs den plas,
En soms door scherpen snavelbeet,
Zijn' schrik en onrust klaar bemerken,
Alsof op zwarte vleêrmuis-vlerken
Een spokendrom de lucht doorreed.
En nu, bij de eerste morgenstralen,
De rots in 't volle licht gaat pralen,

Nu vliegen digte zwermen op,
En drijven, onder rustloos snateren,
In witte wolken langs de wateren.
Men ziet er met gepluimden kop
En toornig opgezwollen krop,
Steeds fladdren om den hoogsten top.
Men ziet, met angstig vleugelkleppen,
De gaaikens naar het nest zich reppen,
Waar 't piepend jong werd uitgebroed.
Men ziet er, 't vonklend oog in gloed,
Die van de steilste rotspunt turen
Op 't scheepsvolk, klautrend aan hun voet,
En sluiks dáár van hun wachtpost gluren,
Alsof hun schrander oog reeds gist,
Welk lijfsgevaar hun valt te schromen,
Nu zij het rijk zien ingenomen,
Nooit door een' stervling hun betwist!

Thans ziet, thans weet ge waar gij zijt,
Geredden! tot wat prijs het leven,
Zóó duur gekocht, u is verbleven!
Ach, have en leeftogt, alles kwijt,
Aan duizend nooden prijs gegeven,
Slaat gij uwe oogen rond met beven!
Gij ziet het slinkend wrak van 't schip

Tot gruis vermalen op de klip!
Gij blikt die woeste rotsen over,
Gij kruipt ze op knie en handpalm rond,
Maar vindt geen plek beschaauwd met loover,
Geen bronaâr, zijplend uit den grond,
Die u de lippen laaf'. Wel blinkt
Van verre een heldre plas u tegen;
Maar 't is geen bronnat, 't is geen regen,
Wat ge opschept en zóó gretig drinkt:
't Is zeevocht, dat den mond verwringt;
Dat walglijk zout en bitter smaakt,
En, pas geslorpt, wordt uitgebraakt.
Thans weet gij, Droeven! waar gij zijt;
En 't denkbeeld zinkt als lood op 't harte,
Hoe al de doodsangst, dien gij tartte,
Hoe al de ellende, die gij lijdt,
Slechts een beginsel is van smarte!
(Ach, 't is niet ijdel, wat gij vreest!)
En 't schrikbeeld spookt reeds voor ùw' geest.
Hoe gij, met toegeschroefde borst,
En half verstikt van hitte en dorst,
De voeten kwetsend aan die scherven,
Om voedsel gillend dáár zult zwerven;
Hoe gij, gekluisterd aan die rots,
Gedoemd kunt zijn om dáár te sterven,

En, eer ge uw laatste kracht gaat derven,
Den dood zult wenschen duizendwerven,
Tot hij verschijnt als Engel Gods!

Toch leent de hoop op redding krachten,
Hoe weinig haar ook 't hart vertrouwt;
De zucht herleeft tot zelfbehoud,
Bedwingt de half geslaakte klagten,
Hoe reeds de drooge lippen smachten,
En spoort tot d' arbeid jong en oud.
De Scheepsvoogd wenkt de rapste knapen,
In 't springen vlug, in 't klimmen stout,
Om eijers van de rots te rapen;
En dikwerf heeft een sluwe gast
Een' vogel, suffende ingeslapen,
Of wakend bij zijn nest, verrast,
Die wel met strak gespannen vêren,
Met sneb en klaauw zich blijft verweren,
Doch, bij de vlerken neêrgehaald,
Dien weêrstand met den dood betaalt. —
De giek, in 't slingren lekgeslagen,
Wordt leeggehoosd en digt gesjord,
Met touw gestevigd en omgord,
Half voortgezeuld, half voortgedragen,

En weêr van 't strand in zee gebragt.
De kloeksten gaan er 't lijf in wagen;
Zij maken op het drijfhout jagt,
En achterhalen 't dobbrend vat,
Waarin nog 't vleesch begraven zat,
En keeren met een rijke vracht,
Die, telkens uitgezet aan wal,
Tot rekking van hun kwijnend leven,
Voor 't minst een poos nog strekken zal.
Een wacht wordt beurtlings uitgezet,
Die op het zwalpend scheepstuig let,
En wat van 't wrak komt aangedreven
Wordt, daar men dreg en handboom mist,
Met plank en roeispaan opgevischt.
De vlag, op 't hoogste punt geheven,
Den scheepling tot een sein en baak,
Waait uit van d' opgerigten staak.
Ach, niet, gelijk in vroeger eeuwen —
Toen ze, als blazoen der Waterleeuwen,
Bij pulverdamp of stormgeloei,
Met fierheid uit haar kreuken woei,
En nimmer laf werd neêrgestreken,
Maar vaak op 't nieuw veroverd land,
Als 't vreugdeschot werd losgebrand,
Oud-Neêrlands zee-triumf ten teeken,

Als zegestandaard stond geplant
Gaat zij van Hollands glorie spreken,
Maar angstig-wuivend redding smeeken
Aan elk, wie in het bleek verschiet
Haar driekleur in de lucht ziet steken,
En 't wappren van haar dundoek ziet.

Maar ginds aan een der steilste kloven,
Diep door de golven uitgehoold,
Dáár staat het scheepsvolk zaâmgeschoold.
Zie! wat de zee van 't wrak gaat rooven,
(ô Wonder!) drijft dáár zwalpend boven,
En borrelt uit den wijden mond
Der draaikolk, die er giert in 't rond.
Dáár heeft, door rustloos voort te delven
In de onderwoelde rotsgewelven,
De branding, die de klip bestormt,
Een diepe loopgraaf zich gevormd,
Die, alles dreigend met vernieling,
Zich hier een' uitgang heeft geboord,
En wat zij aangrijpt in haar wieling,
Dat zuigt zij door die draaikolk voort.
Men vischt er latwerk, zeil en koord,
't Gordijn-festoen der scheepskajuit,
Gebroken raas en planken uit,

Dooreengeward met doek en tijk.
Maar als de hand weêr plompend daalt,
Vat ze in de kleedren van een lijk.
Een drenkling wordt er opgehaald,
Een blonde knaap, nog jong van jaren,
Het bol gelaat nog vriendlijk rood,
Die droevig hen scheen aan te staren,
Als smeekte hij nog in den dood:
Hem niet te werpen in de baren.
Zij zoeken hem een legersteê,
Die niet bereikt wordt door de zee,
En overstaaplen 't lijk met steenen;
Maar kunnen 't neêrgezonken hoofd,
Dat hangen blijft, van steun beroofd,
Een' rotsklomp slechts als peluw leenen.
ô Jonge doode, aan verre kust!
Gij slaapt uw' diepen slaap gerust,
Ook zonder grafkuil, wade, of kist;
Maar zoo uw droeve Moeder 't wist,
Zij zat hier dagen lang te weenen;
Zij hield hier bij uw lijk de wacht,
En joeg van 't aas de vogels henen,
En zeî u snikkend: goede nacht!
ô Moog Gods liefde u eens hereenen!
Slaap op dat harde doodsbed zacht!

Zóó was de dag ten eind gebragt,
De scheemring viel; doch eer de nacht
Haar donkren mantel heel ontplooide,
Waarop de maan haar zilver strooide:
Dáár seint en wuift en roept de wacht:
» De sloep, de sloep is weêrgevonden!"
De sloep — die, op 't verdek gebonden,
Gekerkerd bleef als in een graf,
Toen 't schip werd door de zee verslonden —
Sloeg de aangelegde kluisters af,
Nu 't wrak vernield was en vergaan,
En spoelde in een der kreken aan;
Wel half bezweken voor 't geweld
Der golven, maar, getuigd, hersteld,
Ligt sterk genoeg om zee te bouwen,
En 't eenig middel tot behouên,
Waar 't dood of leven geldt!

En als in 't vroeg-ontwakend Oost
Weêr de eerste straal van d' uchtend bloost,
Vereent zich 't volk in groep bij groep,
Om de aan het strand geworpen sloep,
Weêr op te timren en te tuigen.

Men trekt uit de aangespoelde duigen
De spijkers, die men telt en spaart.
Het kromhout, wat zich regt laat buigen,
Wordt op een' hoop bijeenvergaard.
Het mes wordt uit de scheê getrokken,
En dient voor handzaag en houweel:
Een stuk van 't puin der rotssteen-blokken,
Voor hamer, zonder greep of steel.
Men overtrekt de wijdste spleten,
En vloert den kranken bodem sterk,
Of pluist en rafelt touw tot werk,
En stopt en digt de naauwste reten.
Één, stout en vindingrijk van aard,
Die 't mes, door 't kerven botgeschaard,
Pas op den grond had scherp geslepen,
Heeft fluks een dunne plank gegrepen,
Die hij, gekloofd, gespalkt tot reepen,
Waarlangs het mes weêr schaaft en glijdt,
Tot ligt-beweegbre riemen snijdt.
Een roeispaan wordt omhoog gestoken;
Hij dient de zeilschuit tot een' mast.
Den drager van 't kajuit gordijn
Slaat men als ra in 't toppunt vast.
Een stok zal 't schip tot boegspriet zijn.
Een andre spaan, in tweê gebroken,

Hangt met ver-uitgestoken tand
Te bunglen aan den achter-steven,
Om 't hobblend vaartuig stuur te geven:
En zeilreê ligt de sloep op 't strand!

Één houdt het losgeschroefde glas
Eens kijkers 't vonklend zonlicht tegen,
Dat vlamt en flikkert langs den plas,
En spranklend vuur strooit allerwegen;
Tot zich de wijd-verspreide vloed
Dier stralen in één punt ontmoet,
En, in één' bundel zaâmgeregen,
Een heldre vonk ontglimmen doet,
Door ligt-ontvlambre stof gevoed. —
Een blaauwend wolkje komt gestegen.
Zij dragen snel van wederzij'
De weggespatte spaanders bij,
En sprokklen hout, waar de andren kloven —
En knettrend klimt de vlam naar boven,
Die, 't water kleurend met haar gloed,
Straks als de zon haar vuur gaat dooven,
Bij nacht als noodsein schittren moet.

Ginds waar de zee een baai zich schiep,
Verdeelen zich de jongste maats,

En kiezen zich hun stand en plaats,
Waar 't water driftig zeewaarts liep;
En met het toegeworpen aas
Verlokken zij den visch in 't diep,
Die, snel geslingerd naar omhoog,
Weldra te spartlen ligt op 't droog.
Ginds ziet men forsch-gespierde mannen
Zich krommen met vereende kracht,
Bij 't zeulen van een zwaarder vracht. —
Van 't zeildoek wordt een tent gespannen,
Door balk en rondhout onderstut;
Zij dient het scheepsvolk tot een hut,
Waarin ze een luttel schaduw vinden,
Hoe weinig ze ook voor d' aâm der winden
Of voor den gloed des daags beschut. —
Beweging heerscht thans wijd en zijd,
Men hakt en klopt en kerft om strijd,
En de anders doodsche en stille reê,
Die (schoon de branding van de zee
Zich als kanonvuur hooren dee')
In doffe rust scheen ingeslapen,
Is in een timmerwerf herschapen,
En de Echo klopt en hamert meê.

De derde morgen was verrezen.
  Wat is die glinstrend-witte stip? —
  Zij galmen 't uit: een zeil! een schip!
God! zou er redding mooglijk wezen?
  Haalt hooger nog de vlag in top,
  Of beurt met staak en al haar op!
Laat golven 't uitgespreide laken!
Ligt dat de brik haar koers zal staken,
  Als zij dat fladdrend noodsein ziet.
  Vergeefs, zij wendt of nadert niet!
  »Springt in de sloep dan, vóór de vloed
  »Weêr opkomt, roeit haar in 't gemoet,
»Of in haar zog haar nagereden!"
  De Stuurman heeft het laatste woord
  Des Scheepskapteins pas half gehoord.
Of rigt vooruit naar 't strand zijn schreden.
  Hij floddert met de sloep door 't nat,
  Dat over knie en schouders spat,
En houdt reeds, de eerste er in getreden,
  Den roeispaan als een roer omvat.
  Vier, vijf, zes makkers volgen snel;
Nog één — de boot is volgeladen.
  Nu houdt men af op zijn bevel,
  Maar schudt de hand tot laatst vaarwel
Hun, die vol spijt weêr rugwaarts traden.

De Stuurman draalt — hij zoekt zijn' zoon —
»Groet hem!" spreekt hij op doffen toon,
»Ligt wordt de brik niet weêrgekregen;
»Maar roeijen wij nog 't schip op zij',
»En redt men ons, dan keeren wij
»En redden u met 's Hemels zegen,
»Of vinden in de zee ons graf!" —
Dáár komt de jongling aangevlogen!
Maar 't is te laat — de boot stak af.
De vader, die er 't sein toe gaf,
Staart op zijn' zoon met vochtige oogen,
Die tot aan d' uithoek van de baai
Hem groet, met doek en armgezwaai. -
Ach! al te wreed wordt gij bedrogen,
Die op die rotspunt zaâmvergaard,
Geheel den dag dáár tuurt en staart!
De brik is uit het oog verdwenen,
En ook de sloep — zij keert niet weêr.
De zon heeft aanstonds uitgeschenen,
En dubbel zwart zinkt de avond neêr.
Hoopt, Droeven, nu geen redding meer!
Die 't waagstuk al te kloek bestonden,
Wis, dat zij, door de zee verslonden,
Hun graf in 't diep der golven vonden!

Een loome dag kroop weêr voorbij.
De vijfde zon ving aan te gloren.
Weêr laat de vreugdekreet zich hooren:
»Een zeil in 't oog, ter linkerzij!"
Men ziet het luchtig touwwerk zweven,
Als had een spin haar web geweven,
En hoe de zon het zeildoek glanst,
Hoe ze over 't blinkend koper danst
Der stuurplecht, en aan raas en steven
Vergulde lijsten heeft gegeven!
Geen twijfel meer, of 't schip u zag!
Het hijscht *Brittanje's* handelsvlag!
Een sloep komt naar het strand gedreven;
Zij naakt, al staat de branding hol;
Zij hoort van verre uw raadloos kermen:
Zij laadt haar slanken bodem vol,
En neemt u op met open armen!
En eerlang zal de schelle faam
In 't Vaderland, uit duizend monden
Uw wonderbaar behoud verkonden,
Bij 't zegenen van ROXBY'S naam!

Neen, niet dat vreugdelied gezongen!
De helft is pas den dood ontwrongen;

Zie! hoe, den rotswand langs verspreid,
De helft nog steeds op redding beidt!
De sloep, zich werkend door de gaten,
Waar 't brokklig rif zich splijt en scheurt,
Heeft voor hun oog weêr 't strand verlaten,
En wordt, in de open zee gesleurd,
Hoog door de golven opgebeurd;
De sloep — waarin hun makkers zaten,
Waar moede en zwak de Scheepsvoogd zat,
Die aarslend in het vaartuig trad,
En 't laatst wilde op de klip vertoeven,
Maar dien men, krank en afgemat,
Als wie het eerst zou hulp behoeven,
Tot lijfsbehoud gedwongen had;
Die, naast de roeijers opgerezen,
Zijn laatste groeten zendt naar 't strand,
Als sprak hij, wuivend met de hand:
» Verbeidt hun weêrkomst zonder vreezen!
» Straks ziet ge op nieuw de sloep geland!"
De vlag blijft steeds in top geheschen,
Als riep zij hun in 't wappren toe:
» Al spookt de zee nog zóó verbolgen,
» Ras zult gij die geredden volgen:
» Verwacht dat tijdstip blij te moê!"
Maar 't schip, door wind en stroom gedrongen,

Drijft verder af, hoe 't worstlen moog;
De sloep, door hooger zee besprongen,
Wordt ver geslingerd uit hun oog,
Hoe dikwerf zij te naadren poog';
Tot zij, gestaâg terug gesmeten,
Niet langer waagt haar kracht te meten,
In 't kampen met d' ontstoken vloed,
Waarvoor zij deinzend zwichten moet.
Ach! elf rampzaalgen blijven achter,
Wier weenend oog, vol raadloosheid
En stomme smart, ten Hemel schreit,
En angstig heenblikt naar den wachter:
Of hij de vlag nog scheemren ziet?
Hij schudt het hoofd, maar antwoordt niet;
En vreeslijk graaft de klaauw der smarte
In 't pas door hoop gebalsemd harte,
Nu, wat hun zeekre redding scheen,
Gelijk een droomgezigt verdween.

Één was er op de klip gebleven,
Die, nu de laatste lichtstraal flaauwt,
De vonk der hoop nog levend houdt,
Eer ze, uitgegloord, in 't hart gaat sneven;
Die vaak aan 't krankenleger stond
Tot redding van 't bedreigde leven;

Maar thans, nu hij veel dieper wond
Dan ligchaamssmart te heelen vond,
Zijn' broedren raad en troost wil geven,
Aan wie hem 't leed te naauwer bond.
Hij heft dier moedeloozen krachten
Weêr op door menig troostrijk woord,
Dat hulp en uitkomst doet verwachten.
Hij spoort tot bidden aan. Hij smoort
Der wanhoop woeste jammerklagten.
Hij handhaaft moedig orde en wet,
En als de dorst gaat scherper vlijmen,
Of de ingezonken krachten zwijmen,
Springt hij hun voor in 't waterbed,
Waar 't overstorten van de golven
Een breede geul, een veilge kom
Als tot een badplaats had gedolven.
Dáár wentlen zij het ligchaam om,
En vinden in dier golven woeling
Voor 't heetgeblakerd lijf verkoeling.
Dáár blijven zij soms heel den dag
In 't overzwalpend vocht begraven,
Dat niet hun dor gehemelt laven,
Maar slechts 't gelaat besproeijen mag.

Zóó vlood een tiental dagen heen.
Daagt thans het licht der redding? — Neen!
Steeds wordt de schrikbre toekomst banger!
Men stookt des nachts het vuur niet langer;
Men vraagt of neemt geen voedsel meer;
Maar ligt van hitte en dorst bezweken,
Half wakend en half droomend neêr.
De tong kleeft vast bij 't rogchlend spreken,
En aller klagt smelt zaâm in 't smeeken:
» Ai! geef een' druppel regen, Heer!" —
Soms schijnt het stervensuur geslagen,
Maar in 't verkwikkend bad gedragen,
Herleeft de matte lijder weêr.
Soms rolt de waanzin wild door de oogen,
En één half ijlend opgevlogen —
Die in het koortsig brein besloot
Zijn leed te korten door den dood,
En reeds de polsaâr ging ontblooten
Om 't roestig mes er door te stooten —
Lacht woest en wreed, en gilt toen luid
Zijn razernije en wanhoop uit:
» Zoo u nog kracht tot duldloos lijden
» En vruchtloos hopen overschiet,
» Aan mij verging de moed tot s
» 't Is water, water, wat

» Maar schoon ons de Oceaan omspoele ;
» Hij tergt den dorst, maar stilt dien niet.
» Ik steek de heete lippen op :
» Geen druppel aan een' vingertop ,
» Die 't branden van de tong verkoele !
» Hoe 't magtloos lijf zich wring' en woele ,
» De zon steekt, martelt even fel.
» Wat prevelt gij van 't lot der boozen? —
» 't Is hier de strafplaats der godloozen ;
» Wij lijden hier de smart der hel ! —
» Maar zoo ik hier toch sterven moet —
» 'k Zal drinken !" roept hij meer verwoed ,
» 'k Zal drinken, zwelg ik ook mijn bloed ,
» Als 't op zal spuiten uit mijne aderen ,
» En 'k slorp , tot ik den dood voel naderen ,
» Ha ! na die teug is 't sterven zoet !" —

Ontzinde ! zwijg, of hef uw klagten
Tot God , die 't al verzorgend leeft ,
Die voor het lam , dat blaat en beeft ,
't Gesnerp der winden wil verzachten ;
Die aan den uitgeputte krachten
En 't hongrend muschken voedsel geeft.
Hij schenkt de tranen aan bedroefden ,
Hij schenkt aan 't smachtend bloemken dauw ,

En zoudt gij meenen, zwaar beproefden!
Dat u die God vergeten zou?
Blikt opwaarts! in het dampig Zuijen,
Dáár stijgt een wolk, dáár drijven buijen,
De zon schuilt weg, het zwerk wordt zwart!
Dáár valt een drop — dáár stroomt de regen!
De Hemel geeft voor vloek u zegen,
En smelt van deernis met uw smart!

Het regent! — Hoor dat lieflijk ruischen!
't Is of men harpmuzijk hoort suizen!
Zie in het leêggeschudde vat —
Den gaârbak van het kostbre nat —
Het hooger klimmend water bruisen!
Wat zijn die eerste druppels zoet,
Die de opgekrulde lippen vangen,
Die 't oog besprenklen en de wangen!
Wat doet die eerste teug hun goed!
Wat spreidt zij frischheid door hun bloed!
't Is fijne wellust, hemelweelde,
Als nooit hun borst of aadren streelde,
Die 't leven uit den doodslaap wekt!
't Is Nardus, waar zij 't hoofd in doopen,
Die, uit de wolken neêrgedropen,
Met balsemgeur 't gewaad doortrekt!

Wie ligt dáár dankend neêrgeknield? —
Hij was het, die zijn' lotgénooten
Had moed en troost in 't hart gegoten,
En met geloof en hoop bezield;
Die thans, in vroom gebed verzonken,
Zijn' blik naar de aard geslagen hield;
Maar als hij 't oog
Weêr hief omhoog,
Waarin twee heldre tranen blonken:
Dáár welfde zich een regenboog —
Een vlag-guirlande uit licht geweven!
Wier kleurenglans, in 't glinstrend zweven,
Als 't beeld der hoop hem tegenloeg,
Nu hij den blik ten Hemel sloeg.
't Is 't antwoord hem, van God gegeven,
't Belooft hem, wat hij biddend vroeg.
Hij schijnt van hooger geest gedreven,
En spreekt, terwijl hij rijst met drift,
En d' arm houdt naar de wolk geheven:
»Leest, Broedren! 't zielvertroostend schrift,
»Dat dáár Gods vinger heeft geschreven!
»'t Is 't handschrift van des Eeuwgen trouw;
»'t Voorspelt behoudnis, redding, leven,

»Na zóó veel kommer, angst en rouw! —
»Neen, dempt dien kreet der razernije!
»Houdt aan in 't stil geloofsgebed!
't Is meer dan hoop — 't is profecye:
»Gij sterft hier niet, maar wordt gered!" —

IV.

DE SLOEP.

» Wis heeft de zee de boot verslonden,
» En zonk zij kentrend in den vloed!
» Wis hebt gij dáár uw graf gevonden!
» Wis, Vader! was 't de laatste groet,
» Dien 'k u met een beklemd gemoed
» Heb van deez' rotspunt nagezonden.
» Niet één keert uit de diepte weêr,
» En zal in 't Vaderland vertellen,
» Wat lot u en uw bootgezellen,
» Die, zwervend langs 't Atlantisch meer,
» Hun lijf zóó moedig waagden, trof;
» Of waar uw lijk verkeert tot stof,
» En aan wat onbewoonde kusten
» Uw witgebleekt gebeent zal rusten!"
Zóó jammerde des Stuurmans zoon.
Wel stond die traan den jongling schoon,

Terwijl hij om en rond bleef staren,
  Sinds 't uur van 't overhaast vertrek,
  Gekluisterd steeds aan de eigen plek,
Van waar de sloep was afgevaren.
  En toch, de zee verzwolg hen niet —
  Het achttal, dat de rots verliet,
Zweeft ginds nog dobbrend langs de baren!

  De sloep houdt nog haar gang gerigt
  Naar 't schip, dat wegdrijft voor 't gezigt,
En hoopt, als 't over stag zal wenden,
De brik te steev'nen in de lenden,
  Of dwars te kruisen langs haar baan.
  Het schip gelijkt een trotsche zwaan;
De sloep een kleen en pluimloos kieken,
  Naauw zigtbaar boven d' Oceaan,
Dat onder de uitgespreide wieken,
  Haar angstig volgend, schuil wil gaan.
  Het fladdrend zeil, gehaald in top,
  Zuigt gretig ieder koeltjen op,
  En onder 't lustig riemenslaan,
  Herhaald met afgemeten klem,
  Verheft de Stuurman dus zijn stem:
        »Roeit aan, roeit aan!

» De brik gaat straks haar loop versnellen!
» Zij brast haar mars- en bramzeil! — toch
» Zie ik haar rooden wimpel nog;
» Ik kan in 't want de koppen tellen;
» Wij ploegen met de sloep haar zog.
» Roeit aan! al blijft de dorst u kwellen,
» Die mij als u de keel verschroeit;
» Al gaat de riem uw hand ontvellen,
» Gunt d' arm geen rust, hoe zwaar vermoeid:
» Voort, voort, in Gods naam voortgeroeid!"

Zij garen al hun kracht — de braven!
En zweeten, zwoegen voort als slaven,
Aan hun galeibank vastgeboeid.
Vergeefs! niets wordt de brik gewaar
Van 't hen omzwevend doodsgevaar,
Of toeft niet, om hun hulp te bieden;
Maar haast zich aan de rots te ontvlieden,
Alsof, zóó lang de golfslag kookt,
En achter haar de zee blijft zieden,
De dood haar op de hielen spookt.

» Helaas, 't is vruchtloos kracht verspillen!
» Wij roeijen snel, maar vordren niet!"

Herneemt hij, en zijn kleur verschiet.
»Zie, hard en vreeslijk is 't! maar 't schijnt,
»Daar meer en meer het schip verdwijnt,
»Dat ze ons niet zien, niet redden willen.
»Legt in de riemen, 't is gedaan!"
Verschrikt zien zij den Stuurman aan,
En springen siddrend op. De spanen
Ontzinken hun verstijfde hand,
En slingren ledig aan den rand
Van 't schomlend vaartuig. Bittre tranen
Ontspringen aan hun oog van spijt,
Dat na zóó lang verduurden strijd
Hun nog de schoonste zege ontglijdt.
Nog strekken zij naar 't schip hunne armen,
Als smeekten die voor 't laatst: »Ai keer!
»Of is er redding en erbarmen
»Voor ons bij God noch menschen meer?"
Maar de arm zinkt moede en magtloos neêr.
Daar zitten ze op hun roeibank weêr,
En staren vóór zich — zien gestadig
Weêr rugwaarts naar 't verdwijnend schip,
Dat wegflaauwt tot een vormloos stip:
»Nu zij de Hemel ons genadig!
»Nu redt alleen ons de almagt Gods!
»Terug, terug weêr naar de rots!"

Terug? — denkt aan geen wederkeeren,
Waar de uitgeputte kracht voor faalt!
Rampzaligen, gij zijt verdwaald!
Straks komt de nacht uw' schrik vermeêren,
Daar de avondzon in 't westen daalt.
Hoe zou uw arm den stroom braveren,
Die toornig opschuimt voor uw' boeg,
En op zijn' rug u met zich droeg:
Den stroom, die als een moedig ros,
Dat snuivend langs de vlakte jaagt
En naauw den last voelt, dien het draagt,
Op kracht en vlugheid even trotsch,
Hier voortrent in gestrekten draf? —
Hij werpt u van zijn' rug niet af,
Maar klotst steeds voort, en draaft steeds harder.
Terug? — zoeke eerst uw hand een' toom,
Dien ge om zijn hals werpt! —Zegt dien stroom:
Tot hiertoe zult gij gaan, niet verder!
Of geeft u over aan zijn magt!
Laat af van wenschen, vruchtloos hopen!
De onmeetbre zee ligt voor u open!
Ras zal zij 't krakend vaartuig sloopen;
Dan spreidt de golf u 't lijkkleed zacht;
Dan, moede zwervers langs de baren!

Die worstlen blijft met doodsgevaren,
Dan is uw lange reis volbragt.

» Neen! hoopt niet meer de rots te winnen!"
Zóó barst in 't eind de Stuurman uit.
» Ploft nog één zware stortzee binnen,
» Dan slokt ze ons in, en zinkt de schuit.
» Hier redt alleen een koen besluit.
» Beraadt u zaâm met kalme zinnen!
» 'k Verzeker u van de uitkomst niet.
» De sloep is oud en slecht. Gij ziet
» Wat weêrstand zij der golven biedt!
» Het roer, als ik het om ga wringen,
» Dreigt in mijn handen stuk te springen.
» De mast gelijkt een bevend riet,
» En 't zeildoek scheurt bij de eerste vlagen.
» Doch, makkers! broeders! durft gij 't wagen
» Uw lot te stellen in mijn hand? —
» Geeft gij uw woord, uw trouw tot pand,
» Om, 't hopend oog op God geslagen,
» Wat Hij ons toeschikt zaâm te dragen?
» Dan stuur ik in een zestal dagen,
» Houdt slechts dit lieflijk weder stand —
» De sloep naar 't Braziliaansche strand!"

»Ons voedsel?" vraagt ge, »'t is niet veel!
»Een dronk azijn — een handvol meel!
»En 't ziltig vleesch, dat wij hier vonden,
»Ons nageworpen in de boot,
»Is luttel ponden zwaar en groot.
»Een karig deel voor zóó veel monden! —
»Maar dat één uwer elken dag
(»Genoeg is mij een kleine bete)
»Ons in de hand het stukske mete,
»Wat elk als voedsel nemen mag:
»Ligt zal het zeven dagen rekken.
»De God, die *Zarphaths* weduwvrouw
»Niet liet bezwijken in haar rouw,
»Doch maanden lang haar kruik deed strekken,
»Kan ons de kracht ten leven wekken;
»Dat slechts op Hem ons hart vertrouw!"

»Maar geen kompas! — Ziet aan uw voeten
»Den stroom, die voortgiert door de zee!
»Hij sleept ons in zijn trekvaart meê;
»Hij volgt ons, tot wij stranden moeten.
»En dan de zon — zij kent haar baan,
»Al wijst die geen kompasnaald aan,
»Zij reist des daags ons voor naar 't Westen,
»En roept ons elken avond t' huis!

»En 's nachts — het vonklend Zuider-kruis,
»Waarop we als poolster de oogen vesten!
»Bij dag en nacht een vuurkolom,
»Die ons — zoo slechts de Heer der winden
»De stormen in zijn vuist blijft binden —
»Het pad langs d' Oceaan doet vinden!"

»Toch ziet gij treurig zwijgend om.
»Denkt ge aan uw makkers, aan uw vrinden? —
»'k Versta u, want nog feller smart
»Doorknaagt thans, als een worm, mij 't hart.
»Mijn eenge zoon" — zijn stem werd zachter
En beefde, — »bleef dáár hulploos achter.
»God weet, of ik u wederzie,
»Mijn kind! maar dat zijn wil geschie'!
»En zoo wij in *Brazielje* landen,
»Dan smeeken we om een zeilreê schip,
»Dat ons terugvoer' naar de klip,
»En staven 't woord, dat wij verpandden,
(»ô God! die vreugd waar schier te groot!)
»En zijn hun redders van den dood!"

»Wat antwoordt gij?" — Doch niemand breekt er
Het zwijgen af. De moedloosheid
Ligt over 't strak gelaat verspreid.

Eén hunner slechts rijst op en spreekt er:
»»Komt, makkers, broeders, moed gevat!
»»De reis gewaagd! Gelooft gij, dat
»»Zóó wonderbaar door God ons 't leven
»»Gered is, om ons aan den dood
»»En 't spel der winden prijs te geven? —
»»Neen! daartoe was de hulp te groot,
»»Die Hij, in dien verschrikbren nacht,
»»Aan ons, rampzaalgen, bood!
»»Gesteund nog op zijn liefde en magt! —
»»Draai om het roer — en wend den steven!
»»Vooruitgezeild op Gods genâ!
»»Ik volg u — naar Amerika!""

»»In Gods naam!"" roepen allen 't na.
»»Vooruit dan — naar Amerika!""

Amerika! — welk dichtrenlied
Verheft tot stouter galm zich niet,
Waar gij 't geklank uws naams laat hooren?
God sprak — toen in COLUMBUS ziel
Het grootsch, bevruchtend denkbeeld viel —
Een wareld stond daar, jonggeboren!
Als nieuwe zon, wier dageraad,

  Waar de oude zon ter ruste gaat,
Het eerst in 't West begon te gloren;
  Als schoone, donkerkleurge bruid,
In volle ontwikkeling geschapen,
Zich bloemen vlechtend om de slapen,
  Reest gij den schoot der golven uit,
Het hoofd omkranst, de borst bepareld.
  En 't grijs Euroop ontvlamde in gloed,
  Die 't hart eens minnaars jagen doet,
Toen gij voor 't eerst door de oude wareld
  Als nieuwe wareld werdt begroet.
  Het stak begeerig langs den vloed
U de armen als zijn weêrhelft tegen,
Maar 't brágt, als bruidschat, vloek voor zegen,
  En trapte, na geleschten dorst,
  Als zijn slavinne u op de borst.
Maar fier hebt gij u zelf gewroken,
De schalmen van uw boei verbroken,
  Uw kluisters tot een zwaard versmeed!
Gij wiescht de striemen van uw koorden,
En 't Zuid geeft antwoord aan het Noorden,
  In d' opgewonden vrijheidskreet!
Nog staat gij dáár vol kracht en schoonheid,
Die onverzwakte jeugd ten toon spreidt;
  En zoo de last van zonde en schuld,

Die 't grijs Euroop weegt op de schouderen,
U niet als ons doet vroeg verouderen,
Wie schetst ons wat gij worden zult,
Wat nieuwe toekomst u gaat blinken,
Als reeds Euroop in 't graf zal zinken,
Schoon de oude wareld onderga? —
ô Jong en schoon Amerika!

Schoon zijt ge, ontzagverwekkend schoon,
ô Land der hemelhooge bergen!
Gij weigert nooit na d' arbeid loon,
Hoe luttel zweets uw grond blijft vergen.
't Is eeuwig zomer aan uw' voet;
En de aard, geprikkeld door dien gloed,
Geeft willens steeds verhoogde rente.
Uw' bloemengaard doorgeurt de lente,
Waar gij uw' bergrug rijzen doet.
Nog hooger, waar ge uw steenrotsblokken
Reeds in der wolken nacht verliest;
Daar waait de herfstwind door uw lokken.
Nog hooger waar de lucht bevriest
En ijs vormt van de regendroppen,
Waar plant noch dier meer aâmt of leeft,
Maar soms de ontzagbre *Condor* zweeft:
Dáár dragen *Chimborasso's* toppen,

Nooit van hun blinkend kleed beroofd,
Den eeuwgen winter op het hoofd! —
ô Land der ontoegankbre dalen!
Zoo veler stroomen wieg en bron.
Die hupplend door de velden dwalen;
Waar ook de trotsche *Maranhon*,
De reuzenvloed der *Amazonen*,
Zijn' onbeperkten loop begint,
En eerst als een satijnen lint,
Gestrikt door 't haar dier strijdbre schoonen,
Zich langs zijn boschrijke oevers windt;
Maar ras, zich wentlend door de vlakte,
Tot een verzilverd vloertapeet
Zijn' hooggezwollen stroom verbreedt,
En op zijn kreuklend golvenkleed
De stammen meêdraagt, die hij knakte
En bij den wortel nedersloeg,
Terwijl hij door uw wouden joeg. —
ô Land der onafzienbre wouden!
Die nooit versterven, nooit verouden,
Wier loofgordijn voor 't vuur der zon
Eene ondoordringbre tente spon;
Maar aan wier breed-vergulde zoomen,
Maar in wier hoog-gewelfde boomen
De vooglen — in hun vederpracht

Wedijvrend met den gloed der kleuren,
Die van uw schoonste bloemen lacht —
't Gepluimde hoofd ten hemel beuren,
Dat als hun halskraag vonkt van goud,
Of 't onderdomplen in de geuren,
Die stroomen van uw balsemhout. —
Wat keur en rijkdom van metalen,
Brazielje, prachtig avondland!
Rust sluimrend in uw ingewand!
Gij strooit voor schelpen en koralen
Smaragd en korlen gouds door 't zand,
En zaait in 't slijk den diamant,
Die schittring spreidt door hoofdsche zalen,
En in de kroon der Vorsten brandt! —
Eens stondt ge, ô rijk gezegend strand!
Ook ons een deel af van de schatten,
Die ge in uw aadren blijft bevatten,
Toen Neêrlands vloot den Portugees
Bestookte en stout zijn driekleur heesch
Op *Salvadors* verheerde wallen!
Thans deert u Hollands roem niet meer,
Brazielje! maar het eerst van allen
Als parel aan haar kroon ontvallen,
Roept gij slechts uit het grijs weleer,
Van uitgeschenen heldenglorie,

Van nederlaag na krijgsvictorie,
Verbleekte schimmen der Historie
  En droevige herinring weêr!

  't Wordt avond op 't Atlantisch meer.
De zonneschijf spreidt rooder glanzen,
En schijnt de sloep vooruit te dansen,
Terwijl haar vuurbol aan de transen
  Met meer dan dubble grootte blinkt,
  Hoe lager zij in 't westen zinkt.
Soms — door de deining van de golven —
  Schijnt zij te steigren langs haar baan,
  En hoog nog aan de kim te staan;
Soms — door de purpren zee bedolven —
  Verdronken reeds in d' Oceaan,
  Om ras, als brak weêr de uchtend aan,
(Begoochlend schouwspel, prachtig wonder!)
  Op nieuw vol luister op te gaan.
Nu beurt zij 't hoofd, dan duikt zij 't onder,
  Tot zij, vergeefs teruggewacht,
Voor aarde en zee heeft uitgeblonken,
  En nu in onbetwiste pracht
't Gestarnt laat schittren met zijn vonken,

In d' onbewolkten keerkringsnacht!
En lucht en golf en zee en heemlen; —
't Schijnt in één' glans dooreen te weemlen,
En zaâm te smelten tot één' gloed;
Omhoog een oceaan van zonnen,
Omlaag veel duizend Orionnen,
Die hupplen langs den zilvren vloed!

't Is nacht. — Voor weinige oogenblikken
Heeft elk, van 't zeildoek overspreid,
Zóó goed hij 't kloppend hoofd mogt schikken,
Zich in de sloep ter rust gevleid.
(ô Moog die sluimring hen verkwikken!)
't Is stil en alles slaapt aan boord.
Niets dan een dof gereuteld woord,
Wanneer een droom hen op komt schrikken,
Wat nog hunne ademhaling stoort.
De Stuurman waakt slechts; — neêrgezeten
Bij 't roer, houdt hij 't bereeknend oog
Gevestigd op den starrenboog,
Of hij der heemlen ruim wil meten.
Hij, murmelt binnens monds een lied:
»Hij Isrels Wachter, sluimert niet!"
Maar breekt soms af en staart in 't ronde,
Alsof hem iemand fluistrend riep;

Dan buigt hij 't hoofd, dan zucht hij diep,
Dan voelt hij 't steken van zijn wonde,
Blikt opwaarts naar des Eeuwgen troon,
En stamelt zacht: »ô red mijn' zoon!"

De sloep snelt voort langs d' Oceaan.
Zij wandelt eenzaam langs haar baan,
En elke morgenstond,
Die uit een' korten slaap hen wekt,
Toont hun, zóó ver het oog zich strekt,
Nog d' eigen horizont.
Zij hooren niets dan 't golfgerucht
En 't koeltje, dat in 't zeildoek zucht;
Zij zien slechts zee en lucht,
Een kleed van groen en hemelsblaauw;
Of als een zeil, bij 't avondgraauw,
Te glinstren schijnt aan 't zwerk;
Het bleek een ver-verdwaalde meeuw,
Die, naadrend met haar heesch geschreeuw,
De zee tipt met haar vlerk. —
Soms speelt een purperkleurge troep
Dolfijnen om en vóór de sloep,
En spartelt langs den zoom
Van 't vaartuig, smakkende aan den rand;

Maar als een rappe vuist ze omspant,
Dan glippen ze uit des roovers hand
En duiken in den stroom. —
Soms komt een reuzig zeegedrogt
Geschoten uit zijn diepste krocht,
En blaaskaakt om den boeg,
Alsof 't dáár spijze rook en zocht,
En één' tot offer vroeg.
En 't bootsvolk blikt het aan vervaard,
En ducht, dat — schiet het digter bij —
De sloep, gebeukt door d' ijsren staart,
Zal tuimlen overzij.
Maar ze aadmen ras weêr ruim en vrij;
Want toen een roeijer 't even sloeg,
Wat schrik toen 't log gevaarte joeg!
Het krult zich snel inéén;
Zijn staart trekt als een anker krom;
Het neemt een' luchtsprong, duikelt om,
Ploft neêr en graaft een' kuil rondom,
Spuit hoog een dubble straalkolom,
En 't zeegedrocht verdween! —
Soms zweept de wind de baren hoog;
Dan blijft geen draad van 't kleed hun droog;
En de overplaste boot,
Die half met water staat gevuld,

Blijft in een wolk van schuim gehuld,
En iedre golf, die nader krult,
Dreigt ondergang en dood. —
Soms overtrekt een floers de lucht;
Dan rijst uit ieders hart de zucht:
»Ach! dat er regen daal!
»Zij 't onweêr vreeslijk en geducht,
»Zoo slechts met elken bliksemstraal
»En losgebroken donderknal
»Een druppel nederval'!" —
Dáár gonst in 't eind de regendrop!
Zij garen 't vocht in 't zeilkleed op;
Maar 't doek, met schuim bespat,
Doortrokken van 't gepekeld nat,
Vergiftigt hun nog d' eersten dronk,
Dien God na zóó veel lijden schonk. —
Één, die zijn' breedgeranden hoed
Had meêgedragen door den vloed,
Heft dien ten hemel op met spoed,
En brengt hem aan den mond;
En even als op 't hoogtijdsmaal
De berkemeijer of pokaal,
Gaat hier zijn stroohoed rond. —
Zóó worstlen zij, bij dag en nacht.
Vergeefs nog 't eind der reis gewacht!

De zesde dag vlood heen.
Eén houdt er op de vóórplecht stand,
Die scherp in 't rond zijn blikken spant,
Doch vraagt men: »Ziet gij ergens land?"
Dan zegt hij treurig: »Neen!"

De laatste bete is reeds gebroken,
Waarbij geen dronk meer 't hart verkwikt.
De keel, van gloeijend vier ontstoken,
Heeft, daar zij krachtloos nokt en hikt,
Half weigrend 't voedsel doorgeslikt.
Geen oog wordt meer des nachts geloken.
De morgen wekt tot nieuwe smart,
Daar weêr hun hoop verijdeld werd,
En ze in de schemerende vert'
Niets van 't beloofde land zien dagen.
Dan krimpt hun 't hart te zaâm van schrik.
En scherp verwijt spreekt uit den blik,
Die op den Stuurman wordt geslagen,
Alsof hij, heilvoorspellend, loog,
En hij alleen de schuld moest dragen
Van 't wee, dat thans zóó plettrend woog.
Dat ziet hij, strekt zijn hand omhoog
En spreekt: »Ik gis, wat gij wilt vragen;

»Maar schoon reeds de achtste dag vervloog,
»God weet, of ik u wreed bedroog!
»Nog is de hoop mij niet ontnomen.
»Ziet gij, in wijd-gespreide vlugt
»Die vooglen zwermen door de lucht? —
»Zij roepen 't welkom langs de stroomen,
»Zij brengen 't eerst olijvenblad,
»Als NOACH's duif op *Ararat;*
»Zij spellen, dat wij digter komen,
»En ligt niet ver meer zijn van 't strand.
»En — mogt ook heden de uitkomst falen —
»Wacht slechts op de eerste morgenstralen:
»Rijst weêr de zon — dan zien wij land!"

Zóó sprak, met onvervaarde ziel,
Ook eens COLUMBUS, toen zijn kiel,
Op nooit voorheen beproefden togt,
Naar overzeesche stranden zocht,
Terwijl zijn hand naar 't westen wees,
Waar straks de nieuwe wareld rees.
Maar aan COLUMBUS dacht hij niet —
De Stuurman, die, na 't vallend donker,
Zijn ligplaats in de sloep verliet;
Dien gij, bij 't deinzend stargeflonker,
Vóór op de plecht nog waken ziet.

Hij zit dáár in gepeins verloren,
Met de armen op de borst gekruist; —
Hij luistert, hoe de golfslag bruist,
En 't is hem, of die zachter ruischt,
En minder zwaar hem klotst in de ooren. —
Wat draagt de zee een wondre kleur!
Wat frisschen, vreemd-doormengden geur,
Die 't hart versterkt bij 't snuivend rieken,
Draagt op haar nat-bedropen wieken
De zeelucht aan bij 't uchtendkrieken! —
Wat donkre nevel dekt de kim!
Zijn 't bergen, of een krans van wolken,
Die, scheemrend met een flaauw geglim,
Als torens rijzen uit de kolken? —
Hij scherpt zijn blikken, maar een traan,
Dien hij vergeefs zoekt weg te pinken,
Blijft als een wolk voor de oogen staan.
Dáár gaat de zon in 't oosten blinken!
Neen, God beschaamde 't bidden niet!
't Is land, dat hij dáár scheemren ziet.
„Rijst makkers, rijst!" en opgevlogen,
Wrijft elk den nevel zich uit de oogen,
En staart in 't rond: „„Wat ziet ge? — waar?"" —
Hij antwoord niet — zijn borst blijft hijgen;
Zijn hart is vol — zijn lippen zwijgen;

Hij vat hun' arm en wijst slechts: dáár!
't Is land! nu zien zij allen 't klaar.
»» Geloofd, geloofd zij Gods gena!
»» Brazieljes kust! Amerika!""
Zij zien, hoe duinen 't strand omringen,
Dat zachtkens dalend zeewaarts glooit;
Dáár achter rijzen heuvelklingen,
Met frisch geboomte in 't groen getooid.
Zij meten d' afstand voor hun voeten,
Dien zij nog snel doorklieven moeten,
Om 't strand te kussen, dat hen wacht.
Zij staren op dier bergen pracht,
En breiden de armen in verrukken,
Terwijl hun oog van vreugde schreit,
Als wenschten zij uit dankbaarheid
Die bergen aan hun borst te drukken;
En galmen 't uit, en juublen 't na:
»» Brazieljes kust! Amerika!""

V.

DE REDDING.

Geen wolkendrift, geen woelend zwerk
Jaagt vliegend voort, al waait het sterk.
Het blaauw der lucht is diep en klaar.
Een wolkje slechts, dat hier en daar
Zijn sneeuw in fijner vlokken deelt,
Of tot een dunne veêr penseelt,
Is van den wind een zigtbaar merk.
Maar hooger is de golf gekuifd,
En 't schuim, dat wilder opwaarts stuift,
Verraadt het klappren van zijn vlerk.
Hol staat de zee rondom de klip.
Als sprong een deur los van de hel,
Zóó kookt en rookt de branding fel,
En spelt verderf en dood aan 't schip,
Dat ze in haar maalstroom trekken moog,
Zoo 't roekloos hier een landing poog'.

Toch nadert, wind en golf ten trots,
Een schip, dat lijnregt derwaarts toog,
Een schooner, ginds *St. Paulus Rots.*
Het draagt Amerika's blazoen,
Beschaduwd door een keizerskroon,
Geschilderd over 't geel en 't groen
Der Brazieljaansche vlag ten toon.
Het ligt, als wachtende op de kust,
— De zeilen half gereefd — in rust,
Onrustig toch door 't golfgewiegel;
En de onbewolkte middagzon
Glanst op den wit-gelijsten spiegel
Zijn' naam: »*de Maranhon!*"

Een sloep roeit met gezwinde slagen
Van boord af, die, gerigt naar wal,
Een doorsteek door de branding wagen,
En wie dáár nog half stervend lagen,
Maar smachtend nog naar uitkomst zagen,
(Zoo 't niet te laat is) redden zal.
Vier roeijers doen haar voorwaarts snellen,
Wier vuisten forsch den riem omknellen,
Wier aadren hoog op de armen zwellen,
Bij 't ploffend op- en nederslaan.
Één, die hen gaat als loods verzellen,

Wijst hun de hoogste rotspunt aan.
»Dáár" spreekt hij »heeft de vlag gestaan!
»En zoo geen schip, door tegenwinden,
»Als wij, geslingerd uit haar baan,
»Vóór ons de rots heeft aangedaan:
»Dáár zullen wij hen levend vinden,
»Of — ligt hun lijk, reeds half vergaan!"

Gij vraagt niet, wie dat zuchtend sprak;
Maar aan de ontroering van zijn stem
Bij 't laatste woord, herkent gij hem:
Den Vader, die op 't zinkend wrak,
Toen 't laatste steunpunt voor zijn' voet
Reeds werd beklauterd door den vloed,
Zijn' zoon hield met zijn' arm omvat;
Die, toen de keus gold, wie van beiden
Het eerst van 't splijtend rif zou scheiden,
Op 's jonglings beê besloten had
Om zaâm te leven, zaâm te sterven;
Die toch veroordeeld was tot zwerven,
En, van zijn zijde weggescheurd,
Reeds lang als doode was betreurd.
Zie, toen hij aan Brazielje's stranden,
Met hen, die de Almagt had gered,
Weêr d' eersten voet had uitgezet,

En de eigen plek, die hen zag landen,
Hen ook geknield zag in 't gebed:
Bleef hij die gunst van God begeeren,
Als 't hoogste, wat hij biddend zocht,
Om, na dien stout volbragten togt,
Naar 't oord des onheils weêr te keeren,
Zoo ras hij 't door Gods bijstand mogt:
God, die hun 't snerpend leed verzachtte,
Die 't oor geneigd hield naar zijn klagte,
Zóó vaak gestegen tot Zijn' troon:
God was zijn eerste zielsgedachte,
Zijn tweede: redding voor zijn' zoon!
En wie, ter prooi van doodsgevaren,
Nog aan de rots gekluisterd waren,
Met hem te ontrukken aan den dood —
Wat hij met vasten moed besloot.

Ziet hen, de veege zwervelingen,
Waar strandbewoners hen omringen,
Terwijl ze, neêrgehurkt in 't groen,
Verkwikt door broodvrucht en meloen,
Onmagtig in hun taal te spreken,
Door handgebaar en vingerteeken
't Verhaal van hunne ellende doen!
Ziet hen, de druk- en lotgenooten,

Met hem ten verren togt besloten,
Door 't brandend zand der barre kust,
Terwijl hun 't zweet langs 't voorhoofd gudst,
Door diepe kreek en woudstroom waden,
Of onder 't dak van kokos-bladen,
Soms 't hoofd gevleid tot korte rust!
En voorwaarts spoeden bij 't ontwaken,
Als weêr de dag zijn' loop begon,
Tot de eerste stad met trans en daken
Te vonklen lag in 't licht der zon!
Ziet hem alleen — toen 't spoor zich scheidde
Voor hen, die 't lot zóó lang geleidde
Langs 't eigen golf- en wandelpad —
Hoe hij weêr moedig voorwaarts trad,
En 't hart door van Brazielje's wouden,
Terwijl hij onverwrikbaar 't oog
Op 't eigen doel gerigt bleef houden,
Van *Sobral* naar *Ceara* toog.
Doch dáár — dáár stond de grens van 't lijden;
Dáár wenkte hem de kroon na 't strijden,
En wuifde 't hoofd, van 't zwerven moê,
Verkoeling met haar palmtak toe:
Want toen hij 't onheil had beschreven,
Dat have en kiel verzwolgen had,
En om een zeilreê vaartuig bad,

En sprak: »Mijn zoon is dáár gebleven —
»Erbarming voor zijn jeugdig leven!"
Toen werd het oog van tranen nat;
Toen werd der vreemden hart bewogen,
Om hem, uit deernis met zijn rouw,
Als hulde aan zóó veel moed en trouw,
Te schragen in 't heldhaftig pogen. —
Men windt met spoed het ankertouw,
En schip en volk wordt veil gegeven,
Dat op zijn spoor terug moest streven,
En — redde men zijn' broedren 't leven —
In zijn triumfen deelen zou.

Ja u een aandeel aan de glorie,
Brazieltje! van 't menschlievend feit,
Waaraan geen krans der krijgs-victorie,
Maar hemelsch loon was toegezeid;
Ja, u de cijns der dankbaarheid
Van 't Hollandsch hart, dat roem blijft dragen,
Dat op oud-Neêrlands dierbren grond,
In Neêrlands schoonste heldendagen,
Der menschheid schoonste tempel stond:
De balling hier een haardsteê vond;
Geen vreemdling hulp of troost kwam vragen,
Dien men weêr hulploos van zich zond; —

Dat nog van zaalge vreugd gaat gloeijen,
  Bij d' aanblik, hoe menschlievendheid
  Nooit vruchteloos hier wordt aangeschreid,
  Maar als een Engel troost bereidt
En tranen droogt, waar tranen vloeijen,
  En mild haar gaven strooit in 't rond: —
  Maar dat, waar 't op der vreemden grond
Die liefde in d' eigen glans ziet pralen,
  Steeds d' adel in den mensch waardeert,
En, zich verkwikkende in haar stralen,
  Ook 't schoon dier deugd in vreemden eert.

En nu — na twintig bange dagen
  Is weêr de reis volbragt. Dáár ligt
  St. Paulus Rots weêr voor 't gezigt.
Hoe bonst hem 't hart met hoorbre slagen!
Hoe al zijn polsen kloppen, jagen,
  Nu hij den vinger derwaarts rigt,
En hun, die naar zijn wenken vragen,
  Terwijl de sloep nu daalt, dan rijst,
  Het veiligst punt ter landing wijst.
Wat vrees en hoop doortrilt hem 't harte!
Of vadervreugde of vadersmarte,
  Bij de eindbeslissing van zijn lot,

Hem dáár verbeiden zal, weet God! —
Zal hij, bij 't snikkend welkomgroeten,
Zijn' zoon nog levend dáár ontmoeten,
Of, stromplend over steilte en kloof,
Zijn lijk gestrekt zien voor zijn voeten,
Van krab en meeuw de afzigtbre roof?
Zal hij zijn' zoon, van dorst bezweken,
Bewustloos vinden, als 't misschien
Te laat is om hem hulp te biên;
En, als hij 't » *Vader!*" uit wil spreken,
Zijn wang verblaauwen, 't ooglid breken,
En in zijn' arm hem sterven zien? —
Een huivring rilt hem door de leden.
Hij bant dit schrikbeeld uit zijn' geest;
Dit is het ijslijkst wat hij vreest,
Wat hij van God wil afgebeden!
Hij durft niet hopen, maar hij gist
En voelt, nu zij de rots betreden:
Reeds is hun aller lot beslist.

De scherpe klippen zijn bestegen —
Geen juublend welkom schalt hun tegen;
Alleen een opgejaagde zwerm
Van zeegevogelt schreeuwt alarm,
Nu 't opgeschrikt zijn rust ziet storen.

En fladdert naar de hoogste spits,
Als naar een' steilen vestingtoren,
Waar 't zich gelegerd had te voren,
En voor hun naadring veilig is.
Hoe? — drong geen kreet hun dáár in de ooren? —
Neen, 't is hun eigen stemgeluid,
Dat op den wand dier rotsen stuit,
Of 't slaan der branding, wat zij hooren,
Die langs het steenrif schuurt en kruit.
Weêr luistren zij, bij 't hooger stijgen —
't Zwijgt alles. — Is dat doodlijk zwijgen
De stilte, die er heerscht in 't graf,
En brak de dood hier 't kermen af? —
Of is 't een heilvoorspellend teeken,
Wat tot hun troost de Hemel gaf:
Dat wie zij zoeken in die streken,
Reeds aan de rotsklip zijn ontweken?
En brult die golf van toorn en spijt,
Dat hij, verwinnaar in den strijd,
Hen, die hier in zijn' kerker zuchtten,
Nog aan zijn woede zag ontvlugten?

Dáár staan ze op 't eens bewoonde vlak.
Wat zien ze? — Spaanders nog van 't wrak,
En sintels der gedoofde vonken,

Waar 't vuur als noodsein had geblonken;
  Geen vlag meer om den staak gestrikt;
  Den stok in 't midden doorgeknikt,
Met hangend hoofd ter aard gezonken;
  Een' leêggeschudden korf en kist;
Maar wat de hand met zorg vergaârde,
  Toen 't uit de zee werd opgevischt,
Hoe luttel 't schijnen mogt in waarde,
  Wordt door het zoekend oog gemist.
Het scherm voor 't blaakrend zonnebranden,
  Het uitgespannen tentgordijn
Is weggeruimd door menschenhanden. . . . .
  Neen! 't Oog wordt niet misleid door schijn!
't Is hier geen rustvertrek van dooden:
Zij moeten aan de rots ontvloden
  En 't doodsgevaar ontworsteld zijn!
»Zij zijn gered! — Treedt, vrienden, nader!"
  Zóó wuift met opgeheven hand
En jubelt de opgetogen vader:
»Ziet, al wat ons omringt te gader
  »Is van die redding 't onderpand!
»Zij zijn gered! — Dank, lof en eere
»Uw nooit volprezen goedheid, Heere!
  »Ik deed 't gegeven woord gestand!
»En mogt ik niet mijn' zoon begroeten,

»Zijn lot rust veilig in uw hand!
»Gij zult, bij 't heuglijk weêrontmoeten,
»Die smart des afzijns mij verzoeten
»Door 't wederzien in 't Vaderland!"

En 't was zóó. Weêr verrees de morgen
Van d' aan den Heer gewijden dag;
De derde, dien men rijzen zag,
Bij hooger nood, met banger zorgen,
En luider snikkend weegeklag;
De dag, die Neêrlands dankbre zonen,
Die 't vrij gestreden erf bewonen,
In dorp en steden van alom,
Bij 't dof gebrom der kerkklokstoonen,
Ter beêvaart roept naar 't heiligdom,
Dat met zijn spits-gewulfde koren
Ver boven andre daken rijst,
Of met zijn' graauw-bemosten toren
Als vinger naar den Hemel wijst.
Maar hoe men dáár Gods weldaân prijst,
Geen toon dier aangeheven zangen
Wordt door de rotsklip opgevangen,
Waar 't zuchtend hart den dood verbeidt;
Hier blijft een doffe werkloosheid,

Voor heilge Sabbathsrust, verspreid,
Een slaperige nevel hangen;
Hier rijst geen tempel of altaar;
Hier ruischen lof- noch jubelpsalmen;
Toch zou, vóór de avond viel, ook dáár
In 't danklied der geredde schaar
Een stemme des gejuichs weêrgalmen,
Alsof 't een feest- en dankdag waar'!

Ginds, waar een wolk van vliegend schuim
Langs hagelblanke boorden spat,
Drijft weêr de kiel van een fregat
Haar zeeploeg dwars door 't golvenruim.
De Scheepsvoogd, turend langs den plas,
Houdt op de klip het oog gerigt,
En haalt door 't sterk vergrootend glas
Die rots nog nader voor 't gezigt.
Hij ziet, hoe ze als een dreigend spook
Hare armen tilt uit schuim en rook.
Maar, (was zijn oog of 't glas bewolkt?)
Dat bij die vlek van glinstrend wit
Haar kruin met menschen is bevolkt,
Dat dáár een schaar in doodsnood zit,
En angstig om verlossing bidt,

Eer weêr het schip de rots ontvlied',
Dit zegt het scheemrend oog hem niet.
Hij rigt den kijker keer op keer,
Verlengt den loop, verkleint dien meer,
En sluit de tromp van 't kunstglas weder,
En — onverschillig legt hij 't neder.

Een ander scheepling, die van 't dek
Met huivring staart op de eigen plek,
Neemt thans de koopren buis in handen,
En wapent met het kunstglas 't oog.
»Zie, 't is of aan die naakte stranden
»Iets omdwaalt, dat zich snel bewoog!
»Zie, hooger dan de witte kuiven
»Dier opgespatte golven stuiven:
»Dáár schijnt men met een vlag te wuiven!
»Dat is een noodsein! Groote God!
»Men smeekt om hulp!" — Zóó spreekt hij tot
Den Scheepsvoogd, die met schrik de ontroering,
't Verandren van zijn trekken ziet,
En zelf op nieuw de rots bespiedt:
»Ja!" roept hij uit in geestvervoering,
»Uw scherpziend oog bedroog u niet!
»'t Zijn menschen, 't zijn schipbreukelingen,
»Die raadloos ginds de handen wringen!

»God weet hoe vele in zee vergingen,
»Toen zich hun schip te bersten stiet!
»Gij, armen, die dáár hulp blijft wachten,
»Wel deerniswaardig is uw lot!
»Maar 'k laat u dáár niet vruchtloos smachten —
»Ik help — zoo waarlijk help' mij God! —
»En berg 't rampzalig overschot!"

»Hijscht op de vlag!" —
Ze ontplooit haar banen;
't Is Englands zeevlag, gloeijend rood;
Zij waait haar kruis in d' uithoek bloot,
En wordt met duizend vreugdetranen
Door 't scheepsvolk op de rots begroet,
Wier hoop ze op nieuw herleven doet;
Die, bij dit blij herkennings-teeken,
Elkaâr omarmen zonder spreken,
Of snikkend juichen: »God is goed!"
Nu al hun doodsangst is geweken,
Nu al hun leed ten einde spoedt.

Twee sloepen glijden snorrend neder,
En liggen, buiten boord gebragt,
Te schomlen, ligt gelijk een veder,
En reppen zich met spoed en kracht

Tot lading van zóó kostbre vracht. —
Houdt thans uw' adem in, gij winden!
Zwijg stille, gij verbolgen zee!
Buigt, golven! thans uw hoofd gedwee,
En draagt hen, tot ze een ligplaats vinden,
Op ingedoken schoudren meê!
Wie ginds verschenen zijn tot redding,
Zij duiken paarlen uit uw diep;
Maar schooner paarlen, dan uw bedding
Ooit voor de kroon van Vorsten schiep.
Zij keeren met gevonden schatten,
Die ze in hun bodems zamenvatten,
En roeijen snel, en naadren weêr. —
Goddank! daar zinkt de valreep neêr!
Dáár staan ze, de afgetobde lijders,
Omringd van redders en bevrijders,
En grijpen snel naar 't slingrend koord,
Terwijl bij 't stromplend opwaarts stijgen
Een breede zeemansrug hen schoort;
Zwak als zij zijn — de borst moog hijgen,
De knie bezwijk', — zij wagglen voort;
Tot allen, die dáár magtloos lagen,
Half in triumf omhoog gedragen,
Behouden zijn gebragt aan boord.
Dit uur heeft over dood en leven,

Maar tot hun aller heil, beslist.
Aan wie dáár red'loos achterbleven,
Is 't leven in den dood hergeven:
Niet één wordt uit de schaar gemist!

Wat was 't, dat hun die hulp beschikte,
Wat zóó veel doodsangst, zóó veel leed
In zaalge vreugd versmelten deed? —
Was 't oog, dat door het kunstglas blikte,
Die heldrer straal van flikkrend licht,
Die 't neevlen-floers verscheurde en deelde,
En 't onheil opriep voor 't gezigt,
Een spel, dat hier het toeval speelde,
Een blinde worp van 't lot geweest? —
Weg, spooksel van ontstelden geest!
Dat aan zóó dunne spinragbanden
De wareld ophangt en haar lot!
Dat raderwerk eischt vaster handen!
Die 't lot en 't leven onzer panden
In zuivrer schalen weegt, is God!
Die niet ten doode, maar ten leven
Hun aller naam had opgeschreven!
Wat, Dwazen, arm in hoop en troost!
Blijft gij van 't spel eens toevals droomen?
Blikt naar *St. Paulus Rots*, en bloost! —

Wat zoudt gij nog voor de uitkomst schromen?
Bedrukten, die geen' dag ziet komen!
  Zegt nimmer, schoon gij hooploos schreit,
En bij het licht van elken morgen
  Vergeefs op 't licht der redding beidt:
»Mijn weg is voor den Heer verborgen!"
  ô Kindren der Voorzienigheid!

Ontvlugt op uitgeslagen wieken,
  Verbeelding! thans dit eenzaam strand!
  Zoek weêr de kust van 't Vaderland,
De duinen, die naar 't zeewier rieken,
Voor 't oord van 't blozend uchtendkrieken
  En overzeesche lustwarand!
De Faam, die zich vooruit ging reppen,
  Heeft reeds op Nederlandschen grond
Alom met vrolijk vleugelkleppen
  De maar van hun behoud verkond.
  Al zwalpen ze op de baren rond;
Al ploegen zij de verste stroomen,
  Vaneengescheiden en verdeeld,
Door andre kielen opgenomen:
Ziet hen toch allen digter komen
  Aan 't oord, dat al hun smarten heelt.

Ziet hen — waar ginds met dondrend beuken
  Het gram Noord-West in 't zeildoek slaat,
Dat, strakgezwollen uit zijn kreuken,
  Met drift Brittanje's kust verlaat;
Of waar, met vuur in pols en aderen,
Bij 't rustloos wentlen van de raderen,
  Het stoomschip, op zijn rookvlag stout,
  Zijn waterwielen klept door 't zout —
Weêr Hollands dierbren bodem naderen;
  Waar menig oog werd rood geschreid,
  En menige arm is uitgebreid,
Begeerig om hen weêr te ontvangen,
Wier komst met afgepijnd verlangen,
  Na zoo veel jamren, werd verbeid!

  En kraakt dáár niet een zware stap
  Op 't hout van d' uitgehoolden trap,
  Waarlangs geen venster licht verspreidt,
  Die naar een donkre vlieringkap
  In 't naauw beklemde steegje leidt? —
  Een jonge vrouw, die aan haar borst
  Haar eerstgeboren zuigling torscht,
Schiet naar de deur — maar wind en regen
Snuift haar en 't trillend lampje tegen;
  Maar in den eigen oogenblik

Ligt de echtvriend haar in d' arm gezegen,
Dien ze uit den dood heeft weêrgekregen. —
  Ginds houdt, bedwelmd van vreugde en schrik,
Een moeder, smart en angst vergetend,
Haar eengen zoon aan 't hart geketend. —
  Ginds haalt een juublend huisgezin
  Den weêrgekeerden broeder in. —
En hier, waar de afgebroken klanken
Van gade en kroost voor 't weêrzien danken,
  Ontmoet ge een pas hereenigd paar
  Van de aan den dood ontkomen schaar,
Te lang — hoe naauw in 't bloed verbonden —
  Gescheiden, maar die thans elkaâr
Aan eigen haardsteê wedervonden:
  Een Vader, wien een Jongeling
  Het eerst aan 't bonzend harte ving;
Die voor Gods wonderbaar geleide
  Zijn' eersten dank- en jubeltoon
  Geknield deed opgaan tot Gods troon,
En toen hij snikkend *Amen* zeide,
Op nieuw zijne armen openbreidde,
En tranen van verrukking schreide
    In de armen van zijn' Zoon!

Hef midden uit de baren,
Als zwarte rookpilaren,
  Uw kruin, *St. Paulus Rots!*
  Blijf dáár, ô Steenkolos!
Terwijl de zonnevonken
Zich kaatsen op uw schonken,
  Als een kuras van staal,
In 't hart der zee geklonken
  Op 't voetstuk van metaal! —

Gij plek, van de aard vergeten,
Dáár grimmig neêrgesmeten,
  Alsof Gods toorn u schiep;
Maar worstelperk van 't strijden,
Van bidden onder 't lijden,
  Toen 't hart ten Hemel riep;
Maar oord van zielsverblijden,
  Van juichtoon na 't gebed;
Waar 't heuglijkst licht ontgloorde,
Waar God, die 't bidden hoorde,
  Verhoord heeft en gered! —

Zoo lang rondom uw klippen
  De schorre branding brult,
En om uw mantelslippen
  De witte stuifzee krult,
Blijft gij een sein en baken
Voor wie uw boorden naken,
Hoe van de starrendaken
Het Vaderoog blijft waken
  Van Gods Voorzienigheid;
Dat als een heldre sterre,
Die ons belonkt van verre,
  Langs 's levens zee ons leidt!

Gij, zwervers op de baren!
Die d' aardbol rond blijft varen,
  In weêr en wind vergrijsd;
Zoo nog na tal van jaren
  Die rots voor 't oog verrijst,
Haast dan u 't hoofd te ontblooten,
En zegt uw' togtgenooten:
  »De steenklomp, dien ge ziet,
»Staat dáár Gods magt ten teeken;
»Die dorre steenen spreken
  »Van wondren dáár geschied!"

En zoo die doodsche stranden
Één' uwer zagen landen,
  Zoekt weêr den steilsten top,
Niet door den tijd veranderd,
En plant dáár weêr den standerd
  Van Hollands zeevlag op!
Die als gedenknaald rijze,
En 't oord den vreemdling wijze,
  Dat heugnis draagt van 't leed;
Maar dat Gods Almagt wendde,
Die de onverduurbre ellende
  Tot blijdschap worden deed.

Staat dáár geen spreuk geschreven
Voor hen, wie later leven,
  Met een metalen stift
Dien rotswand ingedreven,
  In onverdelgbaar schrift:
Toch zal de naneef 't weten,
  En hooren uit dit lied
  Gods daden dáár geschied;
Of — wordt dit lied vergeten —
  Wat God dáár werkte — niet!

Geen vruchtbre dauw of regen
  Moge op uw toppen zijn,
ô Plek, misdeeld van zegen,
  Verschroeid door zonneschijn!
Toch blijft ge aan *Neêrland* heilig,
  Beschaaûwd door vleuglen Gods! —
Wien God bewaakt, is veilig,
  Ook op ST. PAULUS ROTS!

AANTEEKENINGEN.

I.

— — — — — —

Bl. 9. *ô Bragt de dankbre Europeaan,*
In ruiling voor de ontvoerde schatten,
U 't hoogre licht des geestes aan!

De belangrijkheid onzer Oostindische Bezittingen tot schraging der stoffelijke welvaart van het Moederland is algemeen erkend. De onderstand, welke ons, bij den benarden toestand van 's Lands geldmiddelen, na de jongste omwenteling, uit deze bron is toegevloeid, ligt nog zóó versch in het geheugen, dat ik mij veilig, in dezen dichtgroet aan *Java*, hierop eene toespeling mogt veroorloven. Mogt ook de verpligting, welke deswege op ons Nederlanders rust, om ons de bovenstoffelijke belangen der inboorlingen van *Java* en andere eilanden in den *Indischen Archipel* krachtdadiger, dan tot hiertoe geschied is, aan te trekken, even algemeen erkend worden! — Ik kon mij niet weêrhouden dien wensch, welke met zeker weemoedig gevoel gepaard gaat, hier te ontboezemen; en nadat ik deze ontboezeming nederschreef, hebben nog andere stemmen tot bevordering van hetzelfde doel zich doen hooren. In de redevoering, door den Hoogleeraar KIST, bij het verslag van den staat des Nederlandschen Bijbelgenootschaps in 1846, uitgesproken, hooren wij den Hoogeerw. Schrijver schier in dezelfde bewoordingen uitroepen: „Gij zelfs, oudste onzer Oostindische Bezittingen, heerlijk *Java!* waar zijn de geestelijke gaven, die gij voor uwe aardsche schatten van ons hebt ingeruild?" —

De Baron W. R. VAN HOËVELL, Theol. Doct. en Pred. te *Batavia*, heeft den moed gehad om uit *Indië* eene stem tot het Nederlandsche volk te rigten, welke ons oproept, om de heilrijke vruchten, die van onze laatste overwinning op *Bali*, niet enkel tot bevestiging onzer magt, maar ook voor de wetenschap en beschaving, voor de menschheid en het Christendom kunnen worden ingeoogst, niet te laten verloren gaan. Bijaldien dit Boekske aan gene zijde van den Oceaan hem bereikt en in handen komt, dan brenge het hem daarvoor mijnen dank met mijnen broedergroet. — De „Gids" heeft in het eerste nommer van dezen jaargang eene hoogstbelangrijke recensie van dit Geschrift geleverd, welke wij aan de hand van den Hoogl. VETH verschuldigd zijn. De Eerw. J. BOEKE heeft onlangs de algemeene aandacht almede op dit onderwerp gevestigd. In het tijdschrift, dat sedert eenigen tijd onder den titel van: *Bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven*, wordt uitgegeven, vindt men, behalve een „Geschiedkundig overzigt van den toestand der slaven in *Nederlandsch Oostindië* en van de maatregelen der regering tot verbetering van hun lot," in de „Berigten aangaande de Nederlandsche Koloniën" vele en belangrijke bijzonderheden aangaande de uitbreiding des Euangeliums en de werkzaamheden der zendelingen verspreid, waaruit blijkt, wat tot verbetering van het lot der menschheid in die oorden aanvankelijk gedaan wordt, maar ook hoe veel er te dien opzigte nog te wenschen overblijft. Waar zóó vele stemmen gedurig luider zich verheffen, daar mogen wij vertrouwen, dat zij bij het edelste deel onzer natie, en ook bij de Hooge Regering des Lands, gedurig meer weêrklank zullen vinden. *Nederland* zal de blaam niet op zich laten rusten en de beschuldiging logenstraffen, alsof het aan

de vrees voor botsing met materiële belangen de hoogste belangen der menschheid en des Christendoms ten offer bragt. *Nederland* zal het gewigt van zijne taak en roeping gevoelen, om over die volken, welke de Voorzienigheid zelve onder onze voogdijschap gesteld heeft, met milder hand de zegeningen des Euangeliums te verspreiden, en eene nieuwe en schoone bladzijde voor de Geschiedenis van de opvoeding der menschheid te openen.

Bl. 10. *Het bramzeil zwelt om 't klapprend tuig,*

Het *bramzeil* is het zeil, hetwelk tot de derde raas van het schip, *bram-raas* genoemd, behoort; gelijk het zeil, dat met de volgende raas, die de *marsraas* heeten, verbonden is, het *marszeil* genoemd wordt.

Bl. 11. *Zoo dikwerf in den nacht*
De op 't dek verdeelde wacht,
Aan roer of gangboord, van haar post
Met belgeklink wordt afgelost.

Het etmaal wordt aan boord der schepen in zes wachten, en elke wacht weder in acht half-uren verdeeld. Zoo dikwerf het wacht-half-uurglas is leêggeloopen, wordt op de scheepsklok door *een*, *twee*, *drie*, of meerdere slagen aangekondigd, hoe verre de wacht verstreken is. *Acht glazen* worden er alzoo geslagen zoo dikwerf de wacht wordt afgelost. Dit diene mede tot opheldering van enkele bijzonderheden, die later in dit gedicht of het verhaal voorkomen.

Bl. 11. *En fluit niet meer langs stag en raas,*

De stag is een der touwen, die schuins voor den mast gesteld worden, en voornamelijk tot steun der masten strekken.

Bl. 13. *Dan zal 't Neptunus-feestdag zijn!*

De gewoonte onzer Hollandsche zeelieden, om bij het passeren der linie het *Neptunus*-feest te vieren, is te algemeen bekend, om hier eene uitvoerige beschrijving daarvan of van de gebruiken, die op de verschillende schepen verschillend gewijzigd zijn, te laten volgen. Hier zij alleenlijk herinnerd, dat in het gedicht alleen de toebereidselen tot de viering van dit feest zijn vermeld geworden. Eene zeer frissche en levendige beschrijving van dit Matrozen-feest heeft POTGIETER ons gegeven in zijne *Liedekens van Bontekoe.*

Bl. 18. *Ligt dreigend dáár St. Paulus Rots!*

Eene naauwkeurige beschrijving van deze Rots vindt de Lezer in het verhaal van den Heer HANOU, waar ik mede de weinige Geographische of Geologische bijzonderheden heb aangeteekend, die ik aangaande deze Rots heb kunnen opzamelen. Het voorkomen der Rots is getrouw op het Titelvignet terug gegeven, en ontleend aan eene grootere teekening, welke aan boord van den Braziliaanschen Gouvernements-schoner de „*Maranhon*" door een' der Officieren is geschetst, later hier ter stede is uitgewerkt, en thans in de woning van den Opper-stuurman berust.

II.

Bl. 23. *De kluiver los en fokkeschoot!*

De kluiver is een der driehoeks-zeilen, die voor op een schip boven den boegspriet geheschen worden. — De fokkeschoot is het touw, dat de onderzijde van de fok als vasthoudt, en de fok het voorste beneden-zeil aan de ra van den fokkemast.

Bl. 24. *En 't schip, gehoorzaam aan dien last,*
Loeft op en giert — — — —

Als het schip zeilt door eenen wind, die iets schuins van voren inkomt, zoo zegt men, dat het schip bij den wind zeilt; als nu het schip nog iets nader van voren aan den wind gebragt wordt, zoo noemt men dit *oploeven.*

Bl. 25. *Nog middenscheeps de sloep te ontbinden.*

Door *middenscheeps* verstaat men het midden van het schip, of dat gedeelte van het dek, dat zich tusschen de masten juist boven de kiel van het schip bevindt.

Bl. 26. *En houdt eerst in de rusten stand.*

De rusten van een schip zijn die houten klampen of borden, welke aan weêrszijden der schepen uitsteken, waaraan de hoofdtouwen, die naar de masten oploopen, zijn vastgemaakt.

Bl. 26. *Nog rest de giek! de giek gestreken!*

De *giek* is eene der booten, welke men doorgaans op het schip heeft, voorzien van vier of zes riemen, ligter en ranker gebouwd dan de gewone sloep, minder alzoo tegen het geweld der zee bestand, doch daar zij snel kan worden voortgeroeid, te bruikbaarder tot het doen van kleine watertogten.

Bl. 26. *Acht kostbre levens zijn gered!*

Ik heb hier het getal opgegeven der schipbreukelingen, die zich het eerst in de giek begaven, en ook gelukkig aan wal kwamen. Niet al de eerst aan het strand gekomenen bleven nogtans behouden. Sommigen hunner (gelijk nog duidelijker zal worden uit het hierachter gevoegde verhaal), die ras weder van het strand afstaken,

om naar het schip terug te keeren, en de teruggeblevenen af te halen, sloegen met de giek om en verdronken. Tot de verdronkenen behoorde ook de derde Stuurman, die het zijnen pligt rekende, bij het overbrengen der manschappen tegenwoordig te zijn, maar het slagtoffer zijner naauwgezette pligtsvervulling werd.

Bl. 27. *Voor wie in de bezaansrust staan.*

Door de bezaansrust versta men die rust, welke in verbinding staat met den bezaansmast. Op een driemastschip wordt de voorste mast de fokkemast, de middelste de groote mast, en de achterste de bezaansmast genoemd.

Bl. 28. *„Nu gij, mijn kind!"*

„„Nu gij, mijn vader!""

Men houde dit geenszins voor poëtische fictie. Ik heb deze bijzonderheid uit den mond van den eersten Stuurman zelven en diens zoon vernomen. Zij wordt te treffender, in verband beschouwd met de daarop volgende scheiding van vader en zoon. Ik verheugde mij, bij de voorstelling eener gebeurtenis, welke, hoe belangwekkend op zich zelve, wegens de algemeene bekendheid harer bijzonderheden geenerlei *intrigue* toeliet, en waarin ik slechts weinige personen handelend kon doen optreden, hier een' draad te kunnen aanknoopen, dien ik kon blijven vasthouden, en welke tot het einde des verhaals doorloopt.

Bl. 29. *Dat ziet er één der schepelingen*
Aan 't strand, — — — — — —

De matroos, die dit moedig en menschlievend bedrijf bestond en zóó gelukkig volbragt, verdient hier wel met

eere genoemd te worden. Zijn naam was G. C. MOLANDER, die van den knaap, welke door hem gered werd, J. ZUIDERDUIN.

Bl. 33. *Daar woei nog statig Neêrlands vlag.*

De vlag werd door den tweeden Stuurman P. L. ZEEMAN gered, die nogtans niet, gelijk ik het heb doen voorkomen, de laatste aan boord bleef. Ook was de vlag, gelijk men op de schepen altijd gewoon is des avonds te doen, vermoedelijk reeds vroeger ingenomen. Hoewel hiervan niet onkundig, meende ik mij hierin gerust, tot verhooging van het effect, eene kleine verandering als dichterlijke vrijheid te mogen veroorloven.

III.

Bl. 38. *Zwart als een uitgebrande krater.*

Men vergelijke hiermede, wat ik uit DARWINS *Naturwissenschaftliche Reisen* op het verhaal van den Scheepsdoctor heb aangeteekend.

Bl. 38. *De krab alleen, die als de spin*
De wandelende pooten zet.

De Engelsche reiziger en natuuronderzoeker CHARLES DARWIN, die eenige uren op de *St. Paulus Rots* heeft doorgebragt, gewaagt mede van de groote menigte dier schaaldieren, welke hij dáár aantrof. Hij verhaalt, hoe eene zeer groote krab (*Graspus*) voor zijn oog een' vliegenden visch zeer behendig weghaalde, die een der zeevogels in de nabijheid van zijn nest had nederlegd. Hij merkte er bovendien vele soorten van grootere en kleinere spinnen

op. Het verwondert mij eenigzins, dat hiervan in het verhaal der schipbreukelingen geenerlei melding geschiedt. Toevallig had ik, de krab met de spin vergelijkende, ook beide in mijn gedicht vereenigd.

Bl. 48. *Één houdt het losgeschroefde glas*
Eens kijkers 't vonklend zonlicht tegen.

Uit het verhaal van den Scheepsdoctor zal blijken, dat het dezen, na herhaalde vruchtelooze proefnemingen, eerst op den vijfden dag van zijn verblijf op de Rots gelukte om vuur te maken. Ik heb mij in dergelijke kleine bijzonderheden niet angstig aan de tijds-orde gebonden gerekend, en het verkieslijk geacht, de algemeene bedrijvigheid, die er op de klip geheerscht heeft, in één groot en levendig tafereel, zoo veel ik vermogt, aanschouwelijk voor te stellen.

Bl. 52. *En eerlang zal de schelle faam*
Uw wonderbaar behoud verkonden,
Bij 't zegenen van ROXBY'S *naam.*

Z. M. onze Koning, heeft, als blijk zijner hooge tevredenheid, aan den Heer ROXBY eene gouden doos, waarin eene toepasselijke inscriptie te lezen staat, doen toekomen. —

Het binnen deze stad gevestigde Collegie „Zeemanshoop", hetwelk zich bij voortduring door de loffelijkste en edelmoedigste belangstelling in het lot onzer zeevarenden onderscheidt, heeft insgelijks gemeend de pogingen van den Heer ROXBY, tot redding der *Ekipaadje* (welke hem gedeeltelijk gelukte) met een openbaar blijk van erkentelijkheid te moeten vergelden, en hem eene zilveren schenkkan aangeboden, door de Heeren BENTEN bewerkt, waarvan het afbeeldsel hiernevens in houtsneê geplaatst is, met de volgende inscriptie:

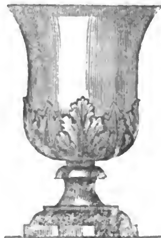
IN COMMEMORATION
OF SAVING
THE EIGHT MEN,
BELONGING TO THE
CREW OF THE
SHIPWRECKED
DUTCH SHIP
JAN HENDRIK
FROM THE
ST. PAULS ROCKS,
ON THE 3d OF JUNE
1845.

PRESENTED
TO CAPT.
ROBERT
ROXBY
BY THE
AMSTERDAM
SOCIETY
ZEEMANS-
HOOP."

De Heer A. AHLERS Jr., reeder van het verongelukte schip, heeft, door gelijke erkentelijkheid gedrongen, den Heer ROXBY een' zilveren beker vereerd, dien men hieronder ziet afgebeeld, waarop gegraveerd was:

REMEMBRANCE OF
THE SAVING OF EIGHT
MEN BELONGING TO
THE CREW OF THE
SHIPWRECKED DUTCH
VESSEL JAN HENDRIK
FROM THE ST. PAULS
ROCKS, THE 3d OF
JUNE, 1845.

OFFERED TO CAPT.
ROBERT ROXBY
BY A. AHLERS Jr.

Bl. 54. *Één was er op de klip gebleven,*

Welkom was mij de gelegenheid deze welverdiende hulde aan den Scheepsheelmeester, den Heer HANOU, te kunnen toebrengen, met wien ik eerst later persoonlijk kennis maakte, maar dien ik zoowel uit deze ontmoetingen, als uit zijn dagverhaal, van de gunstigste zijde leerde kennen. Dat die lof niets overdrevens behelst, moge blijken uit onderstaand vereerend getuigschrift, dat hem met eene Zilveren Medaille, op last der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen* is uitgereikt.

„De Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, edelmoedige en menschlievende daden dankbaar willende erkennen en vereeren, heeft gemeend als zoodanig te moeten beschouwen, de pogingen van JAN HANOU JZ., door hem ondernomen, bij en na het stranden van het Nederlandsche barkschip *Jan Hendrik*, op de *St. Paulus Rots;* daar hij niet aarzelde met den meesten moed en koen beleid, gepaard aan herhaalde zelfopoffering, orde onder de bemanning te bewaren, en daardoor, benevens door andere diensten, zonder eigen behoud of dat van het zijne op den voorgrond te stellen, de redding der schipbreukelingen te bevorderen.

De Maatschappij voornoemd, van deze hare erkentenis een openbaar bewijs willende geven, schenkt aan genoemden JAN HANOU JZ. dit Getuigschrift, benevens de Zilveren Medaille, als eene regtmatige hulde aan zijne menschenliefde, met den wensch, dat de streelende bewustheid van belangeloos tot heil van zijnen evenmensch gehandeld te hebben, de edelste belooning van zijne menschlievende pogingen moge zijn."

Op last der Maatschappij

Algemeene Vergadering, (*was get.*) HUGO BEYERMAN, *Voorz.*
11 Aug. 1846. P. M. G. VAN HEES, *Secr.*

Hoewel de Heer HANOU in zijn journaal met weinig ophef van het door hem verrigte spreekt, en hij de in dit getuigschrift gegevene lofspraak veel te sterk gekleurd achtte, men zal toch deze eervolle onderscheiding ten volle verdiend rekenen, wanneer men weet, dat de Maatschappij tot dit besluit door de volgende beweegredenen is geleid geworden: „dat hij, hoewel tot geenerlei scheepswerk verpligt, ijverig de behulpzame hand tot het redden van scheepsgoederen geboden, en dien ten gevolge niets van het zijne behouden heeft; dat hij, zich veel vroeger hebbende kunnen redden, een der laatsten geweest is, die op het schip terug bleven, om dáár de orde te blijven handhaven, gelijk hij ook later, toen de Kapitein hem aanspoorde, om met de sloep naar het Engelsche schip te vertrekken, dezen heeft weten te overreden, om in zijne plaats te gaan; dat hij ook in de hagchelijkste oogenblikken eene gelukkige tegenwoordigheid van geest bewaard, en tot het laatste toe, door raad en voorbeeld beide, zijnen lotgenooten moed en vertrouwen ingeprent heeft, en daardoor niet weinig tot behoud van hun aller leven heeft bijgedragen; eindelijk dat hij, getrouw aan zijne belofte, om de scheepsjongens onder zijn toezigt en zijne bescherming te nemen, ook na de redding, toen zich de gelegenheid aanbood om met een ander schip naar *Europa* terug te keeren, hen niet heeft willen verlaten, maar hen behouden in het Vaderland heeft terug gebragt."

Bl. 56. *Die reeds de polsaâr ging ontblooten*
Om 't roestig mes er door te stooten.

Ook deze bijzonderheid is mij door mondelinge mededeeling bekend geworden. Zij schetst in een' enkelen, maar sterk sprekenden trek te duidelijk, tot welk eene hoogte de ellende der schipbreukelingen, vooral gedurende de laatste dagen vóórdat er regen viel, moet zijn ge-

klommen, dan dat ik niet zou getracht hebben, zoo veel mogelijk daarvan partij te trekken.

IV.

Bl. 69. *Ziet aan uw voeten*
Den stroom, die voortgiert door de zee.

Het is aan zeevarenden niet onbekend, dat in de nabijheid van den Aequator de stroom over eene aanmerkelijke oppervlakte westwaarts trekt. Hieruit alleen acht ik het verklaarbaar, dat deze stout ondernomene reis, met eene gebrekkig getuigde sloep, zonder kompas, zóó gelukkig volbragt is. Opmerkelijk is het daarenboven, dat dezelfde strooming in het water, welke onze schipbreukelingen naar *Brazilië* gevoerd heeft, op gelijke wijze het vaste land van *Zuid-Amerika* heeft doen ontdekken, daar PEDRO ALVAREZ CABRAL, die in het jaar 1499 naar de *Oost-Indiën* stevende, door denzelfden stroom te veel westwaarts gedreven, de kust van *Brazilië* in het oog kreeg, en die voor de Kroon van *Portugal* in bezit nam. Wij mogen het alzoo voor meer dan waarschijnlijk houden, dat, al ware COLUMBUS in zijnen togt minder gelukkig geslaagd, die stroom het middel zou geworden zijn, om weinige jaren later de nieuwe wereld te doen vinden.

Bl. 70. *En 's nachts het vonklend zuiderkruis,*
Waarop we als Poolster de oogen vesten.

Het Zuiderkruis is een zeer schoon sterrebeeld aan het zuidelijke halfrond van den hemel, dat aan vijf heldere sterren, die kruisvormig zijn geplaatst, zijnen naam ontleent. Het heeft zijn standpunt tusschen den *Centaurus* en de *Vlieg*, en is niet verre van de Zuidpool verwijderd. Het ervaren oog van den Stuurman had het daarom te regt tot Poolster gekozen.

Bl. 73. *Wie schetst ons, wat gij worden zult,*
Wat nieuwe toekomst u gaat blinken,
— — — — — — — — — —
ô Jong en schoon Amerika!

Toen ik deze regelen nederschreef, was de zucht tot landverhuizing naar *Noord-Amerika* nog niet zóó sterk als nu, onder onze landgenooten ontwaakt, althans niet tot mijne kennis gekomen. Ik weer dus de verdenking verre van mij, alsof ik haar zou hebben toegejuicht; maar wel bevestigt ook dit verschijnsel in onze dagen, hoe belangrijk dit werelddeel in de verre toekomst worden kan.

Bl. 75. *Toen Neêrlands vloot den Portugees*
Bestookte — — — — — —

Dit geschiedde in het jaar 1624. Later werd genoegzaam de geheele kust van *Brazilië* door de onzen veroverd en Graaf JOHAN MAURITS tot Landvoogd over de nieuwveroverde gewesten aangesteld. Maar deze voorspoed duurde niet lang. Nadat JOHAN MAURITS naar het Vaderland was teruggekeerd, maakte een algemeene opstand der Portugezen een einde aan dit kortstondig bezit. — Bij den Munsterschen vrede behielden de Nederlanders nog slechts drie vaste punten op de kust van *Brazilië*, en eerlang (1654) werden ook deze ontruimd en aan de Kroon van *Portugal* terug gegeven. Wie geen vreemdeling is in de Geschiedenis des Vaderlands, zal erkennen, dat ons Gemeenebest omtrent deze zóó belangrijke bezitting met eene onverklaarbare zorgeloosheid of onverschilligheid gehandeld heeft.

V.

Bl. 90. *Ziet hen, de veege zwervelingen,*
Waar strandbewoners hen omringen.

Ik heb hier, in eene soort van tusschenverhaal, ingevlochten en in korte en breede omtrekken beschreven, wat men in het Journaal van den Stuurman naauwkeurig en uitvoerig verhaald zal vinden; en zekerlijk zal men hem, niet zonder klimmende belangstelling, op zijnen togt langs de kust van *Braziliē* vergezellen, wat hier, om niet aan de eenheid der voorstelling te schaden, alleen van ter zijde vermeld en vlugtig afgeschaduwd mogt worden.

Bl. 92. *Ja, u een aandeel aan de glorie,*
Brazielje! van 't menschlievend feit —
Ja, u de cijns der dankbaarheid
Van 't Hollandsch hart — — —

Daar ons Vaderland zelden of nooit achterlijk is gebleven in het erkennen van menschlievende daden, door vreemden aan Landgenooten bewezen, zoo verstrekte het mij tot innig leedgevoel, dat de menschlievende handelwijze van den President te *Sobral*, den Gouverneur der Provincie *Ceara* en den gezagvoerder op den Schoner *de Maranhon* (welke men eerst regt leert kennen en waarderen, als men het onopgesmukte verhaal van den Stuurman gelezen heeft) van onze zijde door niet eenig blijk van erkentelijkheid was gehuldigd geworden. — Aangezocht door de dankbare beweldadigden zelven, die deze menschlievendheid nimmer zullen vergeten, was ik voornemens, een daartoe leidend verzoek aan de Regering te rigten, en de algemeene aandacht op nieuw te vestigen op een feit, hetwelk, naar het scheen, slechts weinig be-

kend of alreede in de vergetelheid begraven was (1). Te aangenamer was het mij daarom, onder het afdrukken dezer bladzijden, nog tijdig uit de nieuwsbladen te vernemen, dat het den Koning behaagd heeft, de edelmoedige pogingen van de twee laatstgenoemde Vreemdelingen, tot redding van Nederlandsche schipbreukelingen beproefd, te erkennen en te beloonen, door den Heer IGNACIO CORREA DE VASCONCELLOS, die het Braziliaansche Gouvernement te *Ceara* vertegenwoordigt, het Commandeurskruis der orde van de Eikenkroon te vereeren, en den Luitenant ter zee JOSÉ MARIE RODRIGUES, die *de Maranhon* gecommandeerd heeft, te benoemen tot Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Zóó regtmatig en verdiend als nogtans deze hulde is, zoo onnaauwkeurig is het in de nieuwsbladen gezegd, dat het overgebleven gedeelte der bemanning van het verongelukte schip aan deze menschlievende handelwijze zijne redding zou verschuldigd zijn, welke het eeniglijk, naast de Voorzienigheid, aan den Heer SNELL te danken heeft. Doch eere zij aan onzen Koning, dat Hij geenszins, — omdat deze togt vruchteloos ondernomen en volbragt is — zijne Vorstelijke belooning heeft terug gehouden, maar ook hier het beginsel heeft toegepast, hetwelk onze TOLLENS, na de terugkomst der Hollanders van *Nova Zembla* zóó schoon aan het geheele Vaderland toekent:

„Het rekent d' uitslag niet, maar telt het doel alleen."

---

(1) Ik heb het nogtans gewaagd, bij de toezending van een Pracht-Exemplaar, door de Uitgevers daartoe bestemd, Z. M. onzen Koning opmerkzaam te maken op het loffelijk gedrag van den Stuurman en diens merkwaardige lotgevallen; en het verstrekt mij tot een streelend genoegen, bij deze Uitgave, als eene vernieuwde proeve van 's Konings belangstelling in al de omstandigheden dezer gebeurtenis, te kunnen vermelden, dat ik, bij een Kabinet-schrijven van 16 April l. l., ten behoeve van den eersten Stuurman van het verongelukte schip, en diens huisgezin, eene som van *f* 100 heb mogen ontvangen, uit 's Konings eigene fondsen verstrekt.

Bl. 97. *De dag, die Neêrlands dankbre zonen*
Ter beêvaart roept naar 't Heiligdom.

De dag, ter gedachtenisviering der overwinning van *Waterloo* bestemd, vroeger algemeen in ons Vaderland als een dankdag gevierd, was de dag hunner redding. Van het vaderlandsch gevoel mijner Lezers mag ik hopen, dat hunne belangstelling in deze altijd heugelijke en gedenkwaardige gebeurtenis, niet zóó geheel zal zijn verflaauwd, dat zij deze toespeling in mijn gedicht misplaatst zullen rekenen.

Bl. 100. *Ik help — zoo waarlijk help' mij God! —*
En berg 't rampzalig overschot.

De Scheepskapitein, die hier sprekend wordt ingevoerd, is de Heer WILLIAM SNELL, gezagvoerder op het schip de *Elisa.* Zonder iets op den lof te willen afdingen, dien men aan de menschlievende handelwijze van den Heer ROXBY heeft toegezwaaid, schroom ik niet openlijk te verklaren, dat de eerstgenoemde tot behoud der schipbreukelingen althans geene mindere opofferingen zich getroost heeft. Veilig mag ik mij, deze verklaring uitende, op het gevoel mijner Lezers zelven beroepen, wanneer zij het nu volgende omstandige verhaal dezer merkwaardige schipbreuk, tot den einde toe, zullen gelezen hebben. Het kan zijn, dat er geldende redenen bestaan, waarom men gemeend heeft hier eene uitzondering te moeten maken; maar anders waag ik het, hier nogmaals met de meeste bescheidenheid den wensch te uiten, dat ook deze daad, en het menschlievende gedrag van den President te *Sobral*, welke tot hiertoe onvergolden zijn gebleven, evenzeer openlijk mogen erkend en gehuldigd worden, opdat het ook hierin bij vernieuwing blijke waarheid te zijn, wat ik gezongen heb, dat *Nederland*, hetwelk zulk een lofwaardig voorbeeld van menschlievendheid aan andere volken blijft geven:

„Ook 't schoon dier deugd in vreemden eert."

DE SCHIPBREUK

VAN HET

NEDERLANDSCHE BARKSCHIP

JAN HENDRIK,

IN BLOEIMAAND 1845.

(Naar het Dagverhaal van den Scheepsheelmeester J HANOU Jz.)

9

Den 26sten April 1845 verliet het nieuw gebouwde Barkschip, de *Jan Hendrik*, groot ongeveer vijfhonderd lasten, gevoerd door Kapitein H. W. EICKELBERG, de Vaderlandsche kust. Het was voor de eerste reis, die het te volbrengen had, naar *Batavia*, en bij de terugreis, naar *Amsterdam* bestemd. De bemanning bestond uit dertig personen en éénen Passagier.

Des morgens met den voorvloed werd het anker op de reede van *Hellevoetsluis* geligt. De wind, die in den loop van dien dag meer westelijk liep, was Z. O. Ten elf ure verliet ons de Loods. Wij haalden alle dienstdoende zeilen bij, en zetteden aanstonds koers naar het Kanaal, terwijl alles tot het aanvaarden der groote zeereis behoorlijk in gereedheid werd gebragt.

Het begin onzer reize was door niets gekenmerkt, wat eene bijzondere aanteekening of vermelding verdient. Het weder was ons aanvankelijk gunstig. Het

schip bleek een goed zeiler te zijn. Wij liepen, zonder iets merkwaardigs te ontmoeten, de Singels, den uithoek van het Kanaal en den vuurtoren van kaap *Lezard* voorbij, kregen den 10den der volgende maand *Madera* in het gezigt, lieten *Teneriffe* op eenigen afstand liggen, en passeerden tien dagen later de *Cap-Verdische* eilanden. Nog drie dagen behielden wij tot voortzetting onzer reize eene goede gelegenheid; maar toen waren wij aan het keerpunt genaderd, dat die voorspoed door tegenspoed zou worden afgewisseld. Allengskens verminderde de wind. Stilte en buijig weder volgden. Donder en weêrlicht, soms van regen vergezeld, waren aanhoudend aan de lucht. Weldra hadden wij den Passaat-Wind geheel verloren. De geregelde gang van het schip, waaraan soms kwalijk stuur te geven was, werd door dit alles niet weinig vertraagd en belemmerd, tot dat den 26sten Mei eene flaauwe koelte uit het Z. O. aanwakkerde, waarmede wij Z. Z. W. konden zeilen. Den volgenden morgen (den 31sten dag onzer reis) praaiden wij het Nederlandsche Barkschip *de Maasnimf*, Kapitein MUNTENDAM, van *Batavia* naar *Rotterdam*, waarmede de laatste groet aan het Vaderland en de tijding werd medegegeven, dat alles bij ons aan boord in goeden staat was. De Z. O. Passaat woei thans steviger door, doch was zeer schraal, hetgeen ten gevolge had, dat men geen Zuid genoeg konde halen, en al meer

en meer in eene westelijke rigting afdreef. Niets scheen overigens onze zeereis te zullen vertragen. Wind en weder beloofden alles goeds. De gezondheid der ekipaadje liet niets te wenschen over, en het scheepsvolk vleide zich (daar wij in de nabijheid der Linie waren) den volgenden dag, naar oud zeemansgebruik, het feest van *Neptunus* te zullen vieren. Werkelijk voer des avonds *Neptunus*, of liever zijn vuurschuitje (eene brandende pekton) voorbij, hetwelk tot aankondiging moest strekken, dat het feest den volgenden morgen met de gebruikelijke plegtigheden zou plaats hebben.

Indien het waarheid behelsde, dat zware rampen in het menschelijke leven steeds door een beklemmend voorgevoel worden aangeduid, dan voorzeker had men iets van dergelijke gewaarwordingen dienen te bespeuren. Maar niets van dit alles! Verder dan ooit was de zwaarmoedige gedachte aan eenig naderend onheil van ons verwijderd. Duidelijk herinner ik mij, in welk eene onbezorgde en opgeruimde stemming men dien avond verkeerde, welke niet weinig verhoogd werd door de goede harmonie, die er onder het scheepsvolk heerschte, en het verrukkelijk schoone weder, dat zich in warme gewesten alleen des morgens en des avonds laat genieten.

En waarlijk zulk een genot is niet gering. Wanneer gedurende den dag de zon hare stralen bijna

loodlijnig nederschiet, dan wordt de hitte aan boord van een schip meermalen onverdragelijk, en reikhalst men naar den oogenblik, waarop de zon ter kimme daalt; maar dan ook smaakt men een genot, hetwelk in onze koelere luchtstreek schaars of nooit gekend wordt. Doch hoe snel afwisselend is het lot van den mensch! Hoe weinig vermoedden wij, dat wij allen, eenige uren later, te midden van het dreigendste gevaar, in den hoogst geklommen nood zouden verkeeren!

Het was ruim twee uren na middernacht. De wacht was ten twaalf ure door den Opperstuurman, met voorkennis van den Kapitein, aan den tweeden Stuurman overgedragen. De lucht was toen min of meer betrokken Het schip, dat met eene bovenbramzeilskoelte uit het Z. O. zeilde, had in de laatste wacht zes à zes en eene halve mijl afgelegd. »Land aan lij!! Land aan lij!!" Overal, overal!!" dit was het geroep, waarmede men eensklaps gewekt werd. Noch slechts weinige sekonden en alles ware verbrijzeld geweest, zoo niet de eerste Stuurman, aanstonds op het dek gevlogen, als ervaren zeeman de grootheid des gevaars doorziende, onmiddellijk zijne bevelen gegeven had, om dit te voorkomen. Maar het was reeds te laat. Door zijne tegenwoordigheid van geest ontgingen wij wel den eersten schok, die onvermijdelijk alles tot spaanders zou hebben vergruisd,

doch wij waren de Rots te digt genaderd, om geheel vrij te loopen. (1)

Op het dek gekomen, zag ik eenige klipgevaarten

---

(1) Daar ik het niet onbelangrijk acht de bijzonderheden dezer merkwaardige schipbreuk, vooral op het beslissende tijdstip der stranding, volgens het berigt van twee ooggetuigen, zoo naauwkeurig mogelijk te doen kennen, neem ik hier uit het verhaal van den Stuurman het volgende over: »De eerste Stuurman van den Kaptein den last ontvangen hebbende om de wacht te doen vervangen, liet op het dek *acht glazen* slaan (het gewone teeken, wanneer de wacht wordt afgelost) en beval den tweeden Stuurman aan, goed te laten uitkijken, daar men gedurende den nacht de *St Paulus Rots* moest passeren, en door den harden stroom wel iets westelijker kon zijn afgevoerd, waarom het zaak was op zijne hoede te zijn." — Na vermeld te hebben, dat op deze vermaning te weinig was acht geslagen, vervolgt hij aldus: »Wij zeilden alzoo zorgeloos voort, tot twee ure in den morgen, toen er door den man, die aan het roer stond, hard werd geroepen: »Land! en branding aan lij!" waarop de beneden zijnde manschappen van schrik wakker werden en naar boven vlogen. De Stuurman, op het dek springende, riep terstond uit: »ô God, dat is te laat!" daar hij de branding tegen de rots aan kon hooren. Hij wilde echter nog eene poging doen om het schip te wenden, en schreeuwde uit al zijne magt: »Aan lij het roer! Los de kluiver en fokkeschoot!" hetwelk dan ook werkelijk gelukte; maar door den harden stroom, die naar de rots heentrok, door de verwarring en verslagenheid der menschen en de donkerheid van den nacht, ging het niet vlug. Het schip loefde op, maar achteruit deinzende kwam het met den achtersteven aan de Rots, en daar er eene hooge branding tegen de rotsen sloeg, stiet het schip zich zóó geweldig, dat het vuur uit den stuurketting vloog, en met twee stooten het roer weg en geheel het achtereinde in stukken was geslagen. Het schip, van achteren vastzittende, werd nu van voren in de lijzijde gevat en dwars tegen de Rots aan geworpen."

Journaal van den Stuurman.

T. H.

aan bakboordzijde van het schip. Zij hadden, zoo veel het oog in het weifelend donker vermogt te onderscheiden, een schrikverwekkend voorkomen. Het roer was verlaten. Het volk liep kermend dooreen. Het commando van den Stuurman werd niet gehoord. Niemand was bedaard genoeg om eene hand aan het werk te slaan. De weinige kostbare oogenblikken, waarin men welligt nog het schip had kunnen redden, gingen hierdoor verloren, en nu stiet het schip op de onder water zijnde klippen. Deze schok gaf aan allen de bewustheid weder. Men begon te brassen. Het schip loefde goed op. Juichend riepen sommigen: »Het loopt vrij! Het loopt vrij!" En inderdaad, hadden allen, in plaats van radeloos te kermen, hunne tegenwoordigheid van geest behouden, gelijk de eerste Stuurman, en van de middelen gebruik gemaakt, die ons nog ter dienste stonden, dan ware vermoedelijk nog het schip behouden gebleven. Maar eindeloos beter nog ware het geweest, indien niemand zich aan pligtverzuim hadde schuldig gemaakt en de wacht naar behooren ware waargenomen, daar men nog twee uren te voren van de nabijheid der Rots was verwittigd geworden, dan zou de ramp zelve, welke ons trof, verhoed zijn gebleven, en geene ouders zouden hunne geliefde zonen beweenen.

Maar al te spoedig bleek de ongegrondheid der

hoop om nog aan het gevaar te ontkomen. Het schip, door wind en stroom geperst en gedrongen, was meer en meer naar de Rots gedreven, en op den oogenblik, waarop men waande gered te zijn, brak het roer met een' vreesselijken krak op eene blinde klip. Het schip viel nu geheel voor den wind af en geraakte tusschen de klippen in, waar het zich begon te bersten te stooten.

Nu was de wanhoop algemeen. Met elken stoot, bij elken schok vreesde men het tuig te zien vallen, of het geheele schip van een te zien splijten. Wel waren allen overtuigd, dat ons behoud van de groote boot en de sloepen afhing; doch het bleek onmogelijk, te midden van het touwwerk, waaronder zij begraven lagen, die geheel vrij te krijgen. Niemand scheen ook moeds genoeg te hebben, om het want in te gaan en eene lijn in te scheren, ten einde de groote boot te water te brengen.

Men trachtte intusschen eenige provisie te bekomen en de belangrijkste scheepspapieren te bergen. Maar terwijl ik den Kapitein, die zich beneden onledig hield, om zijne boeken, instrumenten en eenig zilvergoed in een kistje bijeen te pakken, behulpzaam zocht te zijn, stiet het schip van onderen lek, en het inzwalpende water stroomde spoedig tusschendeks. De eerste Stuurman, naar beneden springende, om zijne instrumenten te halen, vond zijne hut tot

aan de hoogte van de kooi reeds met water gevuld, en moest, even als wij allen, die ons nog tusschendeks bevonden, zich haasten weêr naar boven te komen, om niet beneden te verdrinken. Een geopend vat brood, dat voor de hand had gestaan, was drijvende. Al de voorraad, dien men magtig kon worden, bestond in eenige hammen, enkele kruiken bier en seltzerwater, die nogtans later weder verloren gingen. Het gelukte ons evenwel het Journaal, eenige scheeps-instrumenten en het kompas te redden.

Dit alles geschiedde in weinige oogenblikken. Het reeds overhellende schip viel nu zóódanig op zijde, dat men zich niet langer op het dek kon staande houden, waar de branding met hevig geweld overheen sloeg. Vaten en andere drijfbare goederen begonnen reeds uit het ruim te spoelen. Het water, dat onder instroomde, spoot de luiken weder uit. Er was thans geen denken meer aan, om de groote boot en de sloepen, die middenscheeps stonden, tot onze beschikking te krijgen. De giek alleen bragt men gelukkig te water, waarin de Kapitein, de derde Stuurman, eenige matrozen en twee jongens zich plaatsten. Men nam de genoemde goederen en een' tros of lijn mede, om met behulp daarvan de overvaart met de giek tusschen de Rots en het schip te bespoedigen.

Uiterst moeijelijk was het de giek, welke hevig

door de branding geslingerd werd, van de klippen vrij te houden en de rots te bereiken. Eindelijk vond men een geschikt punt om te landen. Men haastte zich daarvan gebruik te maken, uit de boot te springen en verder tegen de klippen op te klauteren. Zóó waren dan de Kapitein, de Passagier en twee matrozen behouden aan wal gekomen; maar weinige oogenblikken later, toen de boot andermaal eene poging tot redding zoude wagen en reeds hare vracht had ingeladen, sloeg de giek om, en de derde Stuurman, twee matrozen en één jongen werden eene prooi der golven. (1)

Dit waren de eerste slagtoffers. Wie vermogt te berekenen hoe velen er nog zouden kunnen volgen!

Het laatste redmiddel was nu verloren, en nog waren er zoo velen, die op de zijde van het schip waren gezeten, of met moeite in de rusten zich staande hielden, en dáár met klimmenden angst hun lot bleven afwachten. In de hoop, dat het schip weêr zou rijzen, indien de masten waren gevallen, die met hunne stengen reeds aan het water reikten, sneed men het want door; doch het duurde lang eer zij vielen, en ook toen bleef het schip niet minder stooten, en evenmin deed het eene poging om zich opwaarts te rigten.

(1) De namen der verdronkenen zijn: A. J. VAN DER PLUIM, 3de Stuurman, G. HULMAN en A. KRAFT, matrozen, B. REINOUTS, scheepsjongen. T. H.

Op de kiel der omgeslagen giek had zich een jongen gered, die, hoe dikwerf ook door de overslaande branding bedolven, zich dáár kloekmoedig vasthield, en zelfs ons behulpzaam was, om het geroep van het schip naar de Rots en terug over te brengen. Eerlang zoude hij evenwel in de diepte zijn weggezonken, indien niet een Matroos, die alreede aan wal was gekomen en een goed zwemmer was, op zijn geroep en gekerm zich te water had begeven. Na de uiterste inspanning zijner krachten, gelukte het hem niet enkel den jongen, die onderscheidene kwetsuren bekomen had, maar ook de giek, wier behoud voor ons van het grootste belang was, aan de Rots te brengen. Tot ons aller verwondering bespeurden wij later, dat het kistje, waarin het scheeps-journaal, twee verrekijkers, twee sectanten en het werk van HORSBURGH (1) geborgen waren, benevens het kompas, met een glas overdekt, onbeschadigd in de giek waren blijven hangen.

Afgrijsselijk was onze toestand, afgrijsselijk alles, wat zich aan ons oog voordeed. De rotsen, door het bleeke licht der maan beschenen, vertoonden zich thans in al hare naaktheid en woestheid. Van eene zwarte kleur zijnde, staken zij scherp af bij de kleur der branding, welke met donderend geluid daarop

(1) HORSBURGH, *India Directory;* algemeen bij zeevarenden bekend.

nederviel. Ons schip, een voor weinige oogenblikken nog zóó schoon vaartuig, was in een wrak veranderd, dat zich zelf verbrijzelde. Met elken golfslag, die een gedeelte van het boven water zijnde hout met zich nam, waren wij genoodzaakt al meer de wijk naar achteren te nemen, waar ons ten laatste niets meer dan de bezaansrust en verschansing, als steunpunt voor onzen voet, overbleef. Dit alles door het flaauwe en weifelende licht gekleurd, 't welk de maan daarover uitgoot, deed gewaarwordingen ontstaan, welke ten eenemale onbeschrijfelijk zijn.

Alle hoop op redding scheen nu verdwenen. Zeven man waren er pas behouden op de Rots gekomen; vier waren er verdronken, twintig bleven er nog op het schip; maar God, die ons steeds in den nood is nabijgebleven, bewees ook hier hulpe. Nu eerst kwam het ons in de gedachten, dat de tros, dien wij verloren hadden gerekend, met het eene eind aan het schip was vastgehecht, terwijl het andere eind aan wal was gekomen. Wij kwamen alzoo tot het besluit, om dit touw in de hand te nemen, en daarmede den overtogt te beproeven. Aan degenen, die op de klip waren, werd, telkens als een man zich te water begaf, toegeroepen, naar zich toe te halen, en zij, die zich aan boord bevonden, staken zoo veel touw op elkander, dat het tweemaal de lengte had van den afstand tusschen het wrak en de klip, zoo-

dat wij bij zijne komst aan wal, het uiteinde in de handen hielden. Men klemde zich nu, man voor man, aan de gezegde lijn en sprong in zee. Dadelijk zonk men naar beneden. Door de branding werd men nu ginds dan derwaarts gesmeten; doch men naderde toch allengskens de Rots, tot dat men door de aan land staanden daartegen werd opgetrokken. De afstand, die zich moeijelijk laat bepalen, was ongeveer twee scheepslengten. Het hevig gedruisch der branding maakte het echter zelfs op dien korten afstand hoogst bezwaarlijk elkander te verstaan. De overtogt zelf was wegens de rotspunten, welke in zee uitstaken, zeer hagchelijk en ging uiterst langzaam. Daar de duisternis van den nacht eer toenam dan verminderde, konden wij niet wel onderscheiden, of hij, die zich aan het touw had vastgeklemd, werkelijk de klip bereikt had of in zee was vergaan. Deze onzekerheid was voor ons, die zich nog op het wrak bevonden, verschrikkelijk, en deed ons nu en dan aan ons eigen behoud wanhopen. Sommigen onzer verloren, onder water zijnde, de lijn, doch waren gelukkig genoeg die weder aan te vatten en vast te grijpen. Een der jongens werd geheel van de lijn afgeslagen, en herhaalde keeren tusschen de spleten der Rots ingeworpen. Verscheidene wonden had hij reeds, vooral aan het hoofd, bekomen, en zeker ware hij verloren geweest, indien niet een matroos

zich tusschen de klippen gewaagd, hem bij eenen arm gegrepen, en zóó op de Rots gesleept had.

Eindelijk hadden wij allen de zóó gevaarlijke reis volbragt en de Rots bereikt. Natuurlijk was ons hart in die oogenblikken met vurige dankbaarheid jegens God vervuld, die, te midden van zoo groote gevaren, ons het leven gespaard had. Eenen gewissen dood hadden wij te gemoet gezien; hij scheen ons onvermijdelijk toe, en thans stonden wij, aan die gevaren ontkomen, op vasten wal. Van de één-en-dertig schipbreukelingen, waren er — hetgeen in onze eigene oogen als een wonder moest schijnen — zeven-en-twintig behouden gebleven.

Sint Paulus Rots of eiland — gelegen op 0° 55′ N. breedte en 29° 15′ W. lengte van *Greenwich* volgens HORSBURGH — heeft het voorkomen van door vulkanisch geweld uit zee te zijn opgeworpen (1). De

(1) Het bestaan der *St. Paulus*-rots (ook wel *Pauls*-klip, *San-Paul de Pinedo* of *Sint. Pedro*-klip genoemd) werd langen tijd als twijfelachtig beschouwd. Door den beroemden zeereiziger COOK, die in Bloeimaand des jaars 1775 op deze hoogte van den *Atlantischen Oceaan* kruiste, werd zelfs nog haar aanwezen betwijfeld. TUCKEY daarentegen kende haar, en geeft van haar de navolgende beschrijving: »Niet ver van het eiland *Fernando Noronho* verheft zich uit den Oceaan de ruwe klippen-groep van *S. Paul de Pinedo*,

rots zelve bestaat uit verscheidene stukken of klompen, die door de zee gescheiden zijn. Deze verheffen zich met hoog opstijgende punten tot zestig voet boven de oppervlakte van den onpeilbaren Oceaan, en rijzen steil uit de diepte opwaarts; alleen aan de zuidooste-

---

wit van vogeldrek, en van alle groen, zoowel als van eene anker- en landingsplaats, geheel ontbloot." (Dit laatste is volgens de naauwkeurige berigten, die wij door de schipbreukelingen hebben ingewonnen, niet volkomen juist, daar de baai, welke tusschen de rots inliep, voor het minst eene landingplaats vormde). — Verg. het door den Hoogleeraar LAUTS over de *St. Pauls* klip medegedeelde in de *Verhandelingen en Berigten betrekkelijk het Zeewezen en de Zeevaartkunde*, door Jhr. G. A. TINDAL en JACOB SWART, Dl. VI. St. II. — Aan de beschrijving van TUCKEY beantwoordt genoegzaam die, welke CHARLES DARWIN in zijne: *Naturwissenschaftliche Reisen* (Th. I. s. 7 fgg.) geeft. Hij bepaalt hare ligging op 0° 58′ noorderbreedte en 29° 15′ westelijke lengte, 540 Engelsche mijlen van de kust van *Amerika* en 350 van het eiland *Fernando Noronho;* hare grootte op ¾ Engelsche mijl in omtrek (volgens den Heer HANOU is zij naauwelijks tweemaal zoo groot in omvang als het Damplein te *Amsterdam.*) Onder de talrijke menigte zeevogels onderscheidde hij bepaaldelijk twee soorten; velen waren zóó mak, dat hij ze met zijnen geölogischen hamer had kunnen doodslaan. De rotsgrond bestaat volgens dezen schrijver uit verschillende mineralogische bestanddeelen. Hij vond er kwarts en andere glasachtige steensoorten (*Feldspath*), de laatste met dunne aderen van slangensteen (*serpentin*) en kalkaarde vermengd. Hoewel de gedaante dezer rotsen zelve eene vulkanische vorming schijnt aan te duiden, wederspreekt deze schrijver ten stelligste het gevoelen, dat zij uit zulk eene werking zouden zijn ontstaan, en hij zelf acht dit te opmerkelijker, daar anders de meeste eilanden in het midden der groote Wereldzee onbetwistbaar van zoodanigen oorsprong zijn.

T. H.

lijke zijde vindt men klippen, die geheel of gedeeltelijk onder water zijn, doch zich waarschijnlijk niet verre in zee uitstrekken. Drie van deze rotspunten hebben eenen pyramidalen vorm, ofschoon in gedaante zeer ongelijk aan elkander. De andere gedeelten zijn aanmerkelijk lager (van 15 tot 20 voeten) en worden nu en dan door de zee, welke haar schuim soms tot de hoogste punten doet opspatten, geheel overstelpt. Eenige dezer rotsen hebben gemeenschap met elkander door klippen, die bij laag water boven komen. Het verschil tusschen ebbe en vloed, gelijk dit door ons werd waargenomen, bedroeg meer dan 20 voeten.

Er verliep een geruime tijd, eer wij geheel tot ons zelven waren gekomen. De meesten onzer hadden veel zeewater binnengekregen, en waren min of meer gekwetst. Den een' bloedde het gezigt; den ander' waren de handen of voeten opgereten. Deze had zijne borst gekneusd; gene klaagde over hevige pijn in de zijde. Naauwelijks één was er geheel onbeschadigd gebleven. Het meest hinderde ons het gemis van schoenen, die velen onzer in de branding hadden verloren, daar het volstrekt ondoenlijk was, om barrevoets op de scherpe klippen voort te komen. Ook hier echter was de dringende behoefte de moeder der uitvinding.

Onder het tusschen de klippen aangespoelde hout vond men enkele losse duigen en plankjes. Deze

bond men, bij gebrek van hoosblokken, onder de voeten, en zóó geschoeid begon men, toen de morgen aanbrak, de Rots te onderzoeken.

Bij den opgang der zon bespeurden wij, dat de hoogste rotspunten aan honderden van zeevogels tot eene schuilplaats dienden, die, door onze komst in hunne rust gestoord, verschrikt opvlogen, met angstig gekrijsch rondom onze hoofden fladderden, en sommigen onzer zelfs in hunne kleederen beten, als poogden zij ons het bezit dier plaats, welke bij de eerste beschouwing reeds afgrijzen verwekte, nog te betwisten.

Hoe verheugd wij ook over onze redding waren, deze onze blijdschap werd spoedig gematigd, toen wij helder en volkomen van onzen toestand bewust werden. De Rots bestond — werwaarts het oog zich wendde, — uit niets dan scherpe steenen. Plant noch kruid was ergens te ontdekken. Wij hadden volstrekt geen voedsel kunnen redden, en nog dieper werden wij ter neder geslagen, toen men nergens een druppel drinkbaar water vond.

Naauwelijks waren wij aan den eenen dood ontkomen, of wij zagen den anderen in nog verschrikkelijker gedaante, als met opgesperde kaken ons aangrijnzen. Ik duizelde toen ik hierover nadacht. De dorst deed zich nu reeds gevoelen, en enkelen gaven dit in luide klagten te kennen.

De jongens wekten vooral mijn medelijden op, en thans nog komen zij mij dikwerf voor oogen, zoo als zij op handen en voeten omkropen, zich meester maakten van ieder stukje hout, dat tot schoeisel kon dienen, elke spleet, iedere kuil in de rots nazochten, het daarin staande water, in de vooronderstelling, dat het regenwater was, gretig met hunne handen opschepten en aan den mond bragten, maar telkens te leur gesteld, het hoofd droevig afwendden. Welkom was hun het bevel van den Kapitein om eijeren te zoeken en vogels dood te slaan, waarvan sommigen zóó tam of argeloos waren, dat zij zich bij de vlerken lieten grijpen.

Eene onzer eerste zorgen was om de giek, welke geweldig veel geleden had, weder in een' drijfbaren staat te brengen. De Stuurman, timmerman en enkele andere manschappen sleepten haar naar de linkerzijde van de Rots, sjorden haar met een eind van het touw, waarmede wij aan wal waren getrokken, stopten zoo goed mogelijk de reten, en bragten haar toen weder te water, ten einde van de provisie, die men in de nabijheid der Rots drijvende zag, iets magtig te worden. Eenige vaatjes met spek, kool, boter, meel en jenever gevuld, werden nog gelukkig opgevischt; maar tot onze groote smart vond men er geen enkel met water of bier. Waarschijnlijk waren de watervaten, waarvan men er hier en

dáár nog één met ingestooten bodem zag dobberen, gelijktijdig met het schip verbrijzeld. Weinig baatte het, dat wij nog twee vaatjes met azijn bekwamen; want dit oogenschijnlijk uitmuntend middel tegen den dorst deed meer kwaad dan goed, daar het den mond pijnlijk deed zamentrekken en de keel ontvelde.

Een varken, dat zich, even als onze scheepshond, zwemmende aan wal had gered, diende nog om onzen spijsvoorraad te vermeerderen.

Midden tusschen de klippen in, bevond zich een gat of draaikolk, die onder de Rots doorliep, en met de zee gemeenschap had. Hier werden met behulp van een' der riemen en een' langen stok, waarin een spijker geslagen was, eenige lakens, het karpet en tafelkleed van de kajuit, een kluiver en nog andere voorwerpen opgevischt. Hier ook kwam het lijk van een' der drenkelingen boven. Het was een lieve jongen, nog geen veertien jaren oud, dien wij allen hartelijk genegen waren. Men bond een' steen op het lijk en liet het zóó zinken. (1)

(1) Hier bestaat eene kleine afwijking van het verhaal des Stuurmans. Deze vermeldt, dat men, het niet van zich kunnende verkrijgen den jongen weder in zee te werpen, het lijk op eene drooge plek onder opeengestapelde steenen begroef. Hetzelfde is mij ook door zijnen zoon en twee andere schipbreukelingen verzekerd. Eerst later, toen het lijk tot een aas voor de krabben verstrekte, die hier in menigte rondkropen, gaf men het aan de gol-

Eene belangrijke aanwinst mogt het gerekend worden, dat men eene der sloepen, die, toen het schip geheel was vergaan, slechts weinig beschadigd om de klip kwam drijven, wedervond; hetgeen bij velen, die daarin het eenige middel ter redding zagen, groote blijdschap verwekte.

Akelig was ons de eerste nacht, die nu inviel. Het geluid der branding was aan bestendig geschutvuur gelijk. Het was alsof zij de rotsen, die men kon voelen schudden, geheel zou verbrijzelen. De zee, die zich wild daarover henen wierp, liet bijna geene plek droog. Hier en daar lagen eenige manschappen op een stuk aangespoeld hout; de overigen hadden zich op de puntige klippen nedergevlijd, en gelukkig was hij te noemen, die een weinig rust kon genieten. Mij was het onmogelijk iets te slapen. Afgemat en gekwetst aan hoofd en handen, met opgereten voeten lag ik daar, en geen wonder was het dus, dat al het gebeurde mij telkens op nieuw voor de oogen trad. Ik dankte God voor mijne redding, voor het behoud mijner tegenwoordigheid van

---

ven terug. Dit geringe verschil laat zich gemakkelijk verklaren. De Heer HANOU verhaalde mij, dat hij — daar men den volgenden dag naar de andere zijde van de Rots was verhuisd, — niet weder op deze plek was terug gekomen, en alzoo ook niets meer van het lijk vernomen had. Ik maak van deze weinig beduidende bijzonderheid in deze aanteekening melding, omdat ik de laatste voorstelling in mijn Dichtstuk gevolgd heb.

geest, maar besefte nu ook te dieper het ongeluk, dat ons getroffen had. Hoe veel hadden wij verloren! Welk een lot stond ons hier te wachten! Hoe zeer waren wij in onze, was ik in mijne verwachtingen te leur gesteld! Al mijne plannen waren verijdeld. Alles, wat ik bezat, voerde ik op deze reize met mij, en thans had ik niets over dan een hemd, eene broek en éénen schoen. Den anderen schoen en mijne pet verloor ik nog in de branding. Voor mij zelven zou ik tijds genoeg gehad hebben, om meer van mijne papieren en kleederen te redden, doch ik begreep in die oogenblikken des gevaars, den Kapitein tot redding van hetgeen hij nog hoopte te bergen, mijne hulp niet te mogen weigeren, en toen ik later aan het mijne dacht, was mijne kamer reeds vol water. En wat zoude ik ook medenemen, daar wij eene kale rots voor oogen en nog eene reis door de branding, aan een slingerend touw, te doen hadden.

Toen de tweede morgen aanbrak, rigtten ons aller blikken zich onwillekeurig naar de plaats, waar het schip was gestrand, en nog grooter werden onze droefheid en verslagenheid, toen wij bespeurden, dat het geheele ligchaam — behalve eenige brokken van masten en gebroken raas, met touwwerk en zeildoek

ondereen geward, wat tegen de Rots was aangeslagen — uit elkander gestooten en weggedreven was.

Wij hadden op den westelijken arm der Rots, die zoo veel hooger was dan het gedeelte, waar wij ons thans bevonden, een stuk rotsgrond opgemerkt, dat eene meer platte oppervlakte vormde en gedeeltelijk althans droog bleef. Deze plek had door den vogelmest eene witte kleur verkregen, terwijl al de klippen, welken door de zee overspoeld werden, er zwart uitzagen. Dáár besloten wij ons verblijf te vestigen, en alles, wat wij nog van het schip hadden kunnen magtig worden, bragten wij met behulp der sloep (de giek was gedurende den nacht geheel verbrijzeld) derwaarts over. Een zeil, door eenige balken onderschraagd, vormde een dak, hetwelk tegen de nachtlucht en de brandende zon wel eene hoogst gebrekkige, maar toch eenige beschutting opleverde, en voornamelijk zou moeten dienen, om, wanneer er regen viel, het water op te vangen. De provisie werd in de nabijheid geplaatst, een handvol kool, een stukje spek en een slok jenever uitgedeeld, een man op de wacht gezet, en de vlag, (welke de tweede Stuurman, toen hij het wrak verliet, om het lijf geslagen en alzoo aan wal gebragt had) als noodsein op het hoogste punt geplaatst.

Terwijl men zich hiermede bezig hield, had een der jongens, die op de rotsklippen naar eijeren zoch-

ten, het ongeluk, van eene steilte naar beneden te storten en zijnen regterarm te breken. Aanstonds werd hij in de half opgeslagene tent gebragt, en gelukkig achtte ik mij, bij dit voorval, dat algemeene ontsteltenis te weeg bragt, de eerste zóó noodige hulp te kunnen aanbieden. Een paar duigen als spalken gebezigd, en een lap zeildoek daarom gezwachteld, leverden een zeer geschikt verband.

Men haastte zich de sloep — waaraan het boeisel was afgestooten en aan de eene zijde een groot gat was geslagen — weder op te timmeren, om die, in geval van nood, te kunnen gebruiken. De messen, welke de meeste zeelieden altijd bij zich hebben, de spijkers, welke men uit het aangespoelde hout had kunnen bijeenvergâren, en steenklompen, als hamers gebruikt, dienden voor gereedschappen. Over het gat werd een lap van een rood baaijen hemd getrokken, en eene breede plank daarover heen gespijkerd. Een eind uitgeplozen touw diende als werk tot het stoppen der reten. Van de dunste planken der bovenverschansing werden riemen gesneden. In den bodem werd een spoor gekorven, waarin een roeispaan als mast zou worden opgezet. Aan den achtersteven werd een gat geboord, om daardoor met een' anderen gebroken roeispaan te kunnen sturen. De stok of roede, waaraan de gordijn der kajuit had gehangen, zoude voor haak en boegspriet dienen.

Niet weinig moest ik de handigheid dier lieden bewonderen, die met zulke gebrekkige werktuigen dit alles verrigtten. Er heerschte thans eene algemeene bedrijvigheid op deze, waarschijnlijk sedert vele jaren niet bezochte, Rots. (1) De hamerslagen weêrkaatsten langs de klippen, waar anders niets gehoord werd dan het geschreeuw der vogels en het geklots der golven.

Het was wel te zien, wie op de herstelling der sloep de hoop hunner redding bouwden. Op het gelaat, waarop vroeger niets dan moedeloosheid stond uitgedrukt, was thans weder blijde hope te lezen.

Men was namelijk op het denkbeeld gekomen, dat eenige manschappen met de sloep, van de noodige levensbehoeften voorzien, in zee zouden steken, ten einde, voor den wind afhoudende, zoo mogelijk het vaste land van *Braziliё* te bereiken, dáár het ongeluk der ekipaadje bekend te maken, en een vaartuig op te zoeken, om de teruggeblevenen af te halen. De drenkeling zoekt zich aan een' stroohalm vast te houden. Met ons ging het niet anders. Eene geteisterde sloep, die door weinige spijkers te zamenhing, wier scheuren en naden niet eens behoorlijk

(1) Dat deze klip vroeger was bezocht geworden, bleek ons duidelijk, daar men op een der hoogste punten eene ledige flesch vond, gedeeltelijk door vogelmest omgeven, welke dáár door de zee niet kon zijn opgeworpen.

waren gedigt — dit broze en kranke vaartuig zou moeten dienen, om eene reis van ettelijke honderd Engelsche mijlen af te leggen. En zoo men al het geluk had het land te bereiken, zou het dan eene bewoonde streek zijn? — Zou men dan aanstonds genegen zijn om ons ter hulpe te komen? — En indien ook dit alles naar wensch gelukte, hoe vele dagen of weken zouden er nog moeten verloopen, eer het vooronderstelde vaartuig de Rots konde aandoen!

Dit plan was echter nog geenszins tot de noodige rijpheid gebragt. Omtrent den tijd van het vertrek, of de personen, welke de bemanning der sloep zouden uitmaken, was nog niets bepaald, toen wij in den morgen van den derden dag een schip in onze nabijheid ontdekten. Het scheen echter, dat wij — niettegenstaande wij aanhoudend met de vlag en een laken, aan een hout gehecht, stonden te wuiven — door het schip niet werden opgemerkt. Eenige matrozen bragten nu de sloep te water, waarin zij met den eersten Stuurman en den Passagier zich plaatsten, ten einde zoo mogelijk het schip te bereiken, of zóó digt te naderen, dat men zich kon doen opmerken. In de haast nam men eenige provisie mede; doch er niet aan denkende om nu reeds de reis naar het vaste land te aanvaarden, vergat men het kompas.

Het schip vervolgde zijnen koers. De sloep het niet kunnende achterhalen, hield voor den wind af. Wel-

dra hadden wij schip en sloep beide geheel uit het gezigt verloren. Alzoo bleven wij met negentien personen op de Rots achter.

Reeds meermalen had ik beproefd, door middel van een der glazen uit onze verrekijkers, vuur te maken, maar altijd te vergeefs. Eindelijk, op denzelfden dag, waarop de sloep de Rots verlaten had, gelukte dit. Het aangespoelde hout kwam nu goed te stade. Een verheugende aanblik was het voor ons, de vrolijk brandende en knetterende vlam te zien. Ons voedsel werd nu ook beter. De gevangene zeevogels werden, na geplukt te zijn, op een stuk hout in de vlam geroosterd. Ook de big werd van hare huid ontdaan, in negentien portiën verdeeld en op gelijke wijze in het vuur gebraden. Eenige dagen later vond men onder het aangedreven hout een stukje koperblad, hetwelk ons tot braadpan diende, en het spek te smakelijker deed worden. Ook vermengden wij eenig meel met wat zeewater, en trachten daarvan koeken te bereiden. Dit een en ander, gevoegd bij de visschen, die met een stukje spek, als aas aan eenen krommen spijker gehecht, uit de diepte werden opgehaald, leverde ons meer dan één smakelijk geregt. Maar dit alles wekte ook

te meer het verlangen naar drinken op, en velen werd het hoogst moeijelijk de bereide spijzen door te slikken. Mij herinnerende, dat men brak water, door het inwerpen van beenzwart, kan drinkbaar maken, zoo beproefde ik zulks, door eene groote hoeveelheid houtskool in een vaatje zeewater te mengen; doch het bleef geheel onveranderd.

Het was in den morgenstond van den vijfden dag, dat zich weder een schip in de nabijheid der Rots vertoonde. Onbeschrijfelijk was bij het zien daarvan onze blijdschap, schoon zij getemperd werd door de vrees, dat dit schip ons even min als het vorige zoude opmerken. Die vrees bleek echter ongegrond te zijn, daar weldra, ten blijke dat men ons gezien had, de Engelsche vlag geheschen, en een weinig later ook eene sloep naar ons afgezonden werd. Nu had, gelijk wij waanden, al ons lijden een einde. Wij beklaagden reeds onze makkers, die met de sloep vertrokken waren. »Waarom," *zóó* spraken wij half berispend onder elkander, »haastten zij zich *zóó* om zich van de Rots te verwijderen, in plaats van hier op redding te wachten? — Eerst vleiden wij ons, dat de sloep dit schip kon hebben aangedaan, doch in die hoop werden wij te leur gesteld. Wij vernamen alleen, dat dit schip, *the Chance* genoemd, door Kapitein ROXBY gevoerd werd en naar *Londen* bestemd was.

Onze Kapitein wilde, krank en uitgeput als hij was, op de Rots terug blijven, tot dat de laatste manschappen zouden worden afgehaald. Eindelijk liet hij zich door mij overhalen, om zich met nog zeven anderen in de sloep te begeven, die hen ook behouden aan boord bragt, waar zij op de menschlievendste wijze werden verpleegd en ontvangen. Intusschen zagen wij met reikhalzend verlangen den oogenblik te gemoet, waarop de sloep zou terug keeren, om ook ons, die nog op de Rots waren achtergebleven, te redden. Doch hoe zal ik wagen de smart te beschrijven, die ons aangreep, toen wij bespeurden, dat de sloep niet terug kwam, dat het schip zich gedurig verder uit ons gezigt verwijderde, en ons aan ons lot overliet? — Verschrikkelijke teleurstelling! Vreesselijke toestand! vreesselijker nog, dan in die oogenblikken, waarin wij een' zekeren dood te gemoet zagen! Wij wisten toch, hoe zelden er schepen in het gezigt dezer Rots kwamen. Het eerste schip had ons reeds niet gezien, en het tweede scheen zich niet over ons te bekommeren. Wat wij hiervan denken moesten, bleef ons een raadsel. In staat te zijn om ons te redden, slechts acht man in te nemen, elf aan dorst en honger ter prooi te laten, nog levensmiddelen van ons, ongelukkigen, mede te nemen, en geenerlei poging tot redding der achtergelatenen te doen..... Neen! zulk eene handel-

wijze konden wij ons onmogelijk verklaren. Had het schip te weinig voorraad van water of levensmiddelen, het had immers eene niet ver verwijderde haven, gelijk *Bahia* of *Fernambuco*, kunnen aandoen. Eerst na onze terugkomst in *Europa* zou ons dit raadselachtige worden opgelost. Te *Londen* vernamen wij, dat *the Chance* nog zes dagen in den omtrek gekruist, maar telkens vruchteloos gepoogd had, nogmaals de Rots te bereiken. Het voegt mij niet de menschlievende bedoelingen van den Kapitein te verdenken, of den roem te verdonkeren, dien hij voor de redding van een gedeelte der ekipaadje heeft ingeöogst; doch evenmin zal men het ons, ongelukkigen, ten kwade kunnen duiden, dat wij in onzen verlaten toestand, zijne handelwijze omtrent ons zeer ongunstig beoordeelden, en dat het ons ook later moeite gekost heeft te gelooven, dat men tot redding van elf menschenlevens niet nog meerdere en andere pogingen heeft kunnen aanwenden.

Groot was de moedeloosheid, welke nu onder ons heerschte; doch ik wekte de halfverstorvene hoop bij mijne lotgenooten op, door de gissing, dat het schip te ver door wind en stroom afgedreven, om ons van dit punt te naderen, een' doorsteek zou ma-

ken, en ons na verloop van ettelijke dagen weder zou komen opzoeken. Deze gissing was in zich zelve geenszins onwaarschijnlijk. Het schip liet de vlag waaijen, zóó lang als wij het konden zien, en wij konden dit teeken niet anders vertolken, dan alsof het ons uit de verte wilde toeroepen: »Houdt goeden moed! Spoedig kom ik u allen redden!" Maar dit vooruitzigt werd ijdel bevonden. Geen schip liet zich zien. Des avonds bragt men het vuur op de hoogste punt der Rots, om de plek, waar wij ons bevonden, ook des nachts door de schepelingen te doen onderscheiden; doch na vier dagen liet men dit na, daar onze voorraad van brandhout, welke sterk verminderde, hierdoor spoedig geheel zoude zijn opgeteerd.

Steeds heviger kwelde ons de dorst. De tong was met eene dikke huid overdekt en kleefde aan het gehemelte vast. De keel was opgezwollen. Het slikken ging van hevige pijn vergezeld. Zelfs het spreken viel ons gedurig moeijelijker. Dringend had ik allen aangeraden zich gedurig te baden, als het eenigste middel om den dorst te verminderen. Wij allen hebben hiervan de heilzame uitwerking ondervonden, en ik meen het voornamelijk daaraan te mogen toeschrijven, dat wij niet van dorst zijn bezweken, of dat onze moedeloosheid niet tot vertwijfeling oversloeg. Anders zou het volkomen onverklaarbaar kunnen schijnen, dat wij het zonder drinken, bij een' zoo hevigen graad van

warmte, en het gebruik van gezouten' spijzen, vijftien dagen achtereen hebben uitgehouden. (1)

Gelukkig voor ons, waren er op dat gedeelte der Rots, waar wij ons verblijf hielden, eenige kuilen, waarin het zeewater bleef staan, en gedurig, daar het door eene spleet in de Rots kon in- en uitstroomen, ververscht werd. Deze kuilen, waarschijnlijk door het sinds eeuwen overstortende water gevormd, leverden eene voortreffelijke badplaats op. Zonder dit ware ook het baden voor ons ondoenlijk geweest, daar men bezijden de klippen eene onpeilbare diepte had. Om de hitte te ontgaan, lagen wij een groot gedeelte van den dag in het water. Hen, die zich te magteloos gevoelden om zich in het bad te begeven, liet ik door anderen daarin dragen, en merkbaar was het, dat zij na eenige oogenblikken daarin gelegen te hebben, zich weder verkwikt naar het ligchaam en meer verruimd en bemoedigd naar den geest gevoelden.

De hitte was somtijds ondragelijk. De invloed daarvan deed zich in eene algemeene magteloosheid gevoelen. Het geheugen was onderdrukt. Naauwelijks wisten wij meer, welke dag der week het was.

(1) Dat de huid eene groote hoeveelheid waters absorbeerde, was aan sommige verschijnselen kennelijk. Ik maakte mij echter bevreesd — daar de huid week en wasachtig werd op het gevoel — dat weldra ook dit zoude ophouden, en dan was ook het laatste hulpmiddel uitgeput.

Om te voorkomen, dat wij in de telling der dagen geheel verward werden, had ik met een stuk krijt, in eene opgevischte broek gevonden, op eene plank, eenige aanteekeningen gemaakt. Van sommigen onzer was de hals zóó zeer ontveld, dat de huid er bij lappen nederhing; daar dit deel het meest aan de werking der lucht was blootgesteld, omdat men het gelaat zoo veel mogelijk van de zon afwendde.

Gedurig hadden wij schepen voor het gezigt. Soms zóó helder en duidelijk, dat één onzer in zee rondziende, verheugd uitriep: »Een schip! Een schip!" Het was echter niets anders dan het spel der verbeeldingskracht, welke, door het aanhoudend denken en peinzen op een schip, dat zich tot onze redding mogt opdoen, in volle werking gebragt, zelfs op het zintuig des gezigts haar misleidend vermogen uitoefende.

Dagelijks baden wij God om regen. Elke wolk, welke zich boven ons vertoonde, bleven wij met gespannen verwachting aanstaren. Soms viel er een enkele droppel neder. Dan zochten wij, op de steenen uitgestrekt, met geöpenden mond dien op te vangen; doch de wolken verdeelden zich en de lucht stond weder strak en helder. Des daags hadden wij eene brandende zon en des nachts een' prachtigen starrenhemel. Hoe zielverheffend en rijk in genot is de beschouwing van die duizenden van hemelligchamen,

wier verscheidenheid in kleur, grootte en afstand, onze gedachten opvoert tot Hem, die dat alles met eene onbegrensde magt heeft voortgebragt. Ik ken niets schooners, niets heerlijkers, niets wat den geest hooger boven het aardsche verheft, niets wat ons meer de grootheid van den Schepper leert bewonderen; niets wat ons meer onze eigene verhevene bestemming doet gevoelen, dan de beschouwing van den starrenhemel, gelijk deze zich in de nabijheid van de evenachtslijn met ongekende pracht en luister aan het oog vertoont. Hoe gaarne evenwel had ik thans dien aanblik opgeöfferd, en al dat schoone met eene donkere, door wolken betrokkene lucht verwisseld gezien. Dikwerf werd door ons de wensch geuit, dat eene hevige donderbui boven ons hoofd mogt losbarsten; ja, de grootste gevaren zouden wij blijmoedig getart hebben, indien het vooruitzigt hieraan verbonden ware geweest, om eenig water tot lessching van onzen dorst te bekomen.

Eindelijk werden onze vurige wenschen en smeekingen vervuld. Op den vijftienden dag van ons verblijf op de klip viel er regen. Geene gebeurtenis kon ons ooit meerdere vreugde verwekt hebben dan deze. Men wierp een vat met spek om, om het water te verzamelen, dat gelijktijdig door ons met het uitgespannen zeildoek werd opgevangen. Wij dronken allen, tot dat wij ten volle verzadigd waren,

en toen scheen al ons leed vergeten. Het vuur was uitgebluscht, ons brandhout genoegzaam verbruikt; maar dit alles bekommerde ons weinig. Wij gevoelden ons rijk en gelukkig, toen wij een geheel vat met water zagen gevuld, waarvan de voorraad verscheidene dagen zou kunnen strekken.

Elken morgen nog vóór den opgang der zon werd de vlag op het eens gekozene standpunt geplaatst. Ieder was dan in gespannen verwachting, of hij, die de wacht betrok, ook iets zoude opmerken. Ieder legde dan het oor te luisteren en zag verlangend en huiverend, met de gemengde gewaarwording van hoop en vrees, op naar boven, als benijdde men elkander het geluk om de tijding der nabijzijnde redding het eerst te vernemen; als schrikte men voor de zekerheid, dat de hoop, welke men op die redding bleef koesteren, wederom zou blijken ijdel te zijn.

Onze toestand werd van dag tot dag beklagenswaardiger. Daar het vuur was vergaan, moesten wij ons voedsel, dat reeds aanmerkelijk was gekrompen, weder raauw gebruiken. De vogels, gedurende de eerste dagen zóó tam en met de hand te vangen, waren nu schuw geworden, en noch deze, noch hunne eijeren konden wij meer magtig worden. Velen onzer lieten den moed geheel zinken en bleven uitgestrekt op den rotsgrond liggen.

Alles had ik reeds te baat genomen om den ge-

zonken moed mijner lotgenooten weder op te wekken en te verlevendigen. Onder andere daartoe aangewende middelen, had ik hun den 8sten Junij, zijnde een Zondag, verzekerd, dat wij den eerstvolgenden Zondag gered zouden worden. Hoe ongerijmd zulk eene voorspelling ook schijnen, of wezenlijk zijn mogt, zij had toch eenige nuttigheid; zij weêrhield of bedwong de ontboezeming van telkens herhaalde jammerklagten, die enkel konden dienen, om die ze aanhoorden nog meer te ontmoedigen. Maar het was reeds Zaturdag. . . . Nog was er niets van een schip te zien. Maar ook hoe zonderling! den volgenden morgen werd mijne voorspelling bewaarheid. Die dag was de dag onzer redding! —

»Een schip, een schip! Een groot schip!" — Dit was de uitroep van den Matroos, die boven de wacht had. Wij allen werden door dit geroep als geëlectriseerd. Ieder snelde naar de vlag. Ieder scheen als in één' oogenblik de verlorene krachten terug ontvangen te hebben. Wij wuifden aanhoudend met de vlag om opgemerkt te worden. Een angstig gevoel temperde hierbij onze blijdschap. Twee malen waren wij reeds op de grievendste wijze te leur gesteld. Het schip gaf voor alsnog geen teeken, dat men ons ontdekt had. Geen wonder, dat onze harten zeer beklemd waren. Ongeveer twee uren bleven wij in die folterende onzekerheid verkeeren, toen eindelijk de Engel-

sche vlag geheschen werd. O! met welk een vreugdgevoel wij dit ontwaarden, kan ik met geene woorden uitdrukken. Twee sloepen zagen wij gelijktijdig van boord gaan. Onze redding was nu zeker, en wij behoefden niet te vreezen, dat eenigen onzer andermaal zouden veroordeeld zijn om achter te blijven.

De twee sloepen namen ons gezamenlijk op, en bragten ons allen behouden aan boord van het Fregat-schip *Elize,* gevoerd door Kapitein WILLIAM SNELL, hetwelk reeds eenige dagen in den omtrek gekruist had. De *Elize* was den 22sten April van *Greenock* in *Schotland* afgezeild en naar *Port-Philip* in *Nieuw-Zuidwallis* bestemd. Zij had een der *Cap-Verdische Eilanden* aangedaan, en kwam den 15den Junij in het gezigt der Rots.

Het was — wanneer wij onze redding van de menschelijke zijde beschouwen — geheel bij toeval, dat men ons ontdekt had. De Kapitein had bij den opgang der zon de Rots door den kijker opgenomen, doch van ons niets ontwaard. Iets later nam een der Passagiers nog eens den kijker in handen, om dien op hetzelfde punt te rigten, en meende toen eene vlag te ontdekken. Men hield op de Rots aan, zag ons wuiven, besloot ons te redden — en ziet daar! voor ons de heugelijkste uitkomst geboren, nadat wij zeventien bange dagen op den barren steenklomp hadden doorgebragt.

Met voorkomende menschlievendheid werden wij op de *Elize* behandeld. In onze eerste en dringendste behoeften aan kleederen werd, hoe gebrekkig ook, zóó goed mogelijk voorzien. Inzonderheid trokken de Heeren SMITTHERS en MAC-ELLAR, die zich met hunne familiën als Passagiers dáár aan boord bevonden, zich onzer aan. Wij bleven nog eenige dagen kruisen, en ontmoetten op den 24sten Junij het Engelsche schip *Lintin*, dat zich op zijne terugreis van *Bombay* naar *Liverpool* bevond. Kapitein SNELL begaf zich dáár aanstonds aan boord, ten einde te vernemen, of dit vaartuig de elf schipbreukelingen kon en wilde overnemen, om hen naar *Europa* te brengen; maar ofschoon daartoe niet ongezind, verklaarde de Kapitein niet meer dan vijf personen te kunnen bergen. Onze tweede Stuurman maakte met vier Matrozen van deze gunstige gelegenheid gebruik, en ik bleef met vijf jongens, die zich inzonderheid aan mij hadden aangesloten, en die ik beloofd had niet te zullen verlaten, aan boord der *Elize* achter. (1) Daar zich verder geene

(1) Op de *Lintin* zijn met den tweeden Stuurman overgegaan: de Zeilenmaker H. NIEBERDING, de Kok H. KLATTER, en de Matrozen H. PEEKSKAMP en C. ANDERSEN. Op de *Elize* zijn met den Doctor gebleven de Ligtmatrozen H. H. VIEROW en H. JENSEN en de Scheepsjongens H. C. VISSER, J. A. C. BUHRE en J. BREYER. Met den Kapitein hadden vroeger de Rots verlaten: de Matrozen J. THOMSEN, H. D. KOOIKER, de 2de Timmerman J. VAN HEYS, de Ligtmatroos en Scheepsjongens: J. ZUIDERDUIN, A. E. SCHEURLEER, J. VAN DIJK en de Hofmeester S. WILDENBERG.

T. H.

schepen meer opdeden, konden wij niets anders vooronderstellen, dan dat wij genoodzaakt zouden zijn de reis naar *Nieuw-Zuid-Wallis* ten einde toe te vervolgen; maar de Kapitein besloot tot onze groote blijdschap, om onzentwil zich nog een belangrijk oponthoud te getroosten en de naastbijgelegene haven van *Bahia* aan te doen, welke wij den 3den Julij gelukkig bereikten.

Ik schreef aanstonds aan den aldaar gevestigden Nederlandschen Consul, verwittigde hem van de plaats gehad hebbende gebeurtenis en onze aankomst in de haven, schetste hem onzen deerniswaardigen toestand, en riep zijne hulp in, waaraan hij dadelijk welwillend beantwoordde.

Hier hadden wij gehoopt iets aangaande onze Lotgenooten, die op den derden dag na de schipbreuk van de Rots vertrokken waren, te zullen vernemen; doch men wist niets van hen. Nu begon ik ernstiger dan ooit aan hun behoud te twijfelen; te meer daar ook de Paketboot van *Fernambuco*, welke hier juist den volgenden dag aankwam, aangaande hen geene de minste tijding medebragt.

Te *Bahia* vonden wij een Hollandsch schip, de *Agneta* genoemd, gevoerd door Kapitein D. M. VAN LEEUWEN, die, op zijne reize van *Amsterdam* naar *Batavia*, vrij beduidende zeeschade bekomen had en daarom hier was binnengeloopen. Tot geene geringe vreugde verstrekte het ons eenen Landgenoot aan te

treffen. Deze nam ons dadelijk bij zich aan boord, en was ons in alles behulpzaam.

Een Braziliaansch schip lag in de haven zeilree, om naar *Londen* te vertrekken. Wij werden, nadat men ons nog eenige hoog-noodzakelijke kleedingstukken gegeven had, op dit vaartuig overgeplaatst, verlieten den 5[den] Julij de reede van *Bahia*, en kwamen na eene reis van drie-en-vijftig dagen (waarvan ik de bijzonderheden als min belangwekkend voor mijne Lezers geheel met stilzwijgen voorbij ga) daarmede te *Londen* aan. Aldaar werden wij weder door den Nederlandschen Consul verzorgd en verpleegd, en na drie dagen toevens, bragt de stoomboot op *Rotterdam* ons naar de vaderlandsche kust.

Zóó verheugd als onze betrekkingen over onze behoudene terugkomst waren, zóó diep verslagen waren de aanverwanten van hen, die de Rots met de sloep hadden verlaten. Doch drie weken, nadat wij in het Vaderland waren teruggekeerd, ontving men de verrassende en verblijdende tijding, dat de acht personen, welke de bemanning van de sloep hadden uitgemaakt, behouden op het Braziliaansche grondgebied waren aan land gekomen, en weldra werd deze tijding door hunne wederkomst in het Vaderland ten volle bevestigd. Dezelfde vreugd, welke ons bereid was, viel ook hun ten deel — de verhoogde vreugd des wederziens, na aan zóó dreigende gevaren ontkomen te zijn.

DE REIS NAAR BRAZILIË,

DOOR EEN GEDEELTE DER BEMANNING

VAN HET VERONGELUKTE SCHIP

JAN HENDRIK,

MET EENE SLOEP ONDERNOMEN,

IN ZOMERMAAND 1845.

(Naar het Dagverhaal van den Opperstuurman H. VIEROW.*)*

In de hoop van de Brik, die wij des morgens in het gezigt hadden gekregen, op zijde te zullen komen, of haar zóó digt te naderen, dat zij ons moest gewaar worden, hadden wij in allerijl de sloep te water gebragt. De Stuurman en zeven van de moedigste manschappen (1) hadden zich daarin geworpen. Eenigen, die ook gaarne in de gevaren van onzen togt wilden deelen, doch op afraden van den Stuurman om zoo velen in te nemen, zich lieten weêrhouden, bleven met betraande blikken op den kant van de Rots staan. Tot de laatsten behoorde ook de eenige zoon des Stuurmans, die één' oogenblik te laat op de plek aankwam, waar de boot afvoer, om nog, gelijk hij vurig gewenscht had, zijnen vader te vergezellen. — Wij staken dan met ons vaartuig af, haalden ons zeil op, uit twee beddelakens bestaande, met kabelgaren aan elkander ge-

(1) Deze waren: de Heer A. WASZINK, Passagier; P. A. JOEN, Timmerman; P. NAURELIUS, Bootsman; C. G. MOLANDER, J. HOLST, C. OOSTERHAUS en F. C. KNIEP, Matrozen.

regen. Ieder nam een' *Pogaijer* (1) om te roeijen, de Stuurman den gebroken riem om te sturen in de hand, en zóó ging het de baai uit. Aan den uitersten hoek gekomen zijnde, waar de Kapitein met onze teruggeblevene makkers bij de vlag stonden, om ons na te staren, wuifden zij ons een goed succes toe, hetwelk van onze zijde werd beantwoord: »Indien het Gods wil is, dat wij gered worden, weest »dan gerust, dan halen wij u allen spoedig af!" — Wij zeilden en roeiden dan nu zóó hard mogelijk voort, om het schip nabij te komen, hetwelk ons ook in zóó verre gelukte, dat wij de menschen, die in het want naar boven klommen, met het bloote oog zeer goed konden onderscheiden. Ruim twee uren zijn wij alzoo onvermoeid bezig geweest. De Matrozen roeiden, dat hun het zweet langs het aangezigt gudste en op de handen droop; altijd in het vertrouwen: ô de Brik zal straks wel wenden en over stag gaan, en dan zijn wij haar te digter nabij. Maar, helaas! deze hoop was, gelijk al ons werk, ijdel. Zoodra de Brik de klip voorbij was, liep zij zóó hard voort, dat er voor ons aan geene nadering te denken viel. Nu

(1) Dus vind ik in het Journaal van den Stuurman geschreven. In het Kunstwoordenboek van WEILAND wordt dit woord *Pagaai*, *Pagaayen* gespeld. Men denke aan een' korten ligt beweegbaren riem, met een' breeden spaan of lepel, waarmede uit de hand geroeid kan worden, zonder dat hij, even als de gewone riem, aan den rand van het vaartuig is vastgehaakt, of daar zijn' steun behoeft te vinden.

T. H.

eerst werd het ons duidelijk, dat men ons niet redden wilde. Immers ieder, die eene klip of een eiland passeert, is gewoon met eenige opmerkzaamheid uit te zien, en wij konden, op den afstand, waarop wij ons bevonden, nog duidelijk de vlag van de hoogste rotspunt zien wapperen! Er bleef ons alzoo niets anders overig, dan ons werk te staken. Moedeloos en sprakeloos van droefheid, bleef ieder stijf en onbewegelijk zitten, om het schip, dat zich gedurig verder verwijderde, na te oogen, terwijl niets dan het hijgen en zuchten van de vermoeide en beklemde borst gehoord werd. Eindelijk zeide er één: »Het heeft »niet zóó mogen zijn, dat die man ons zou redden; »wij moeten in Gods naam terug keeren, en zien of »wij de klip weêrom kunnen krijgen. Welligt worden »wij spoedig door een ander schip gered!" Wij wendden alzoo de sloep naar de Rots toe, die wij ten zuiden van ons hadden. Ieder nam weder zijn' roeispaan in de hand en hervatte het roeijen, nu en dan nog eens omziende naar het schip, of het ook naar ons toewendde.

Maar weldra hadden wij het geheel uit het gezigt verloren. De neêrslagtigheid, die deswege in de sloep heerschte, werd nog vermeerderd door de opmerking, dat wij, in weêrwil van de uiterste inspanning onzer krachten, gedurig verder van de klip afdreven. Daar de wind toenam en de zee holler werd, konden wij met

het wrakke zeiltuig, dat wij hadden, niet digt bij den wind en digt aan de zee opzeilen. De roeijers, die reeds van den vroegen morgen af gewerkt hadden, waren geheel uitgeput van kracht, en weldra bespeurden wij, dat alles vruchteloos was, dat wij ook de hoop om de klip weder te bereiken, als geheel ijdel moesten laten varen. De laatste vonk van hoop en moed was nu uitgedoofd en alles scheen verloren. Toen sprak de Stuurman: »Komt, mannen, legt de riemen maar in! »wij zullen, als het God behaagt, zien, dat wij de kust »van *Braziliё* bereiken. Indien wij geen schip onder »weg ontmoeten, dan kunnen wij in zes of zeven dagen »land krijgen, dus moeten wij het zóó inrigten, dat »wij met het weinigje provisie, dat wij hebben, zeven »dagen rond komen, en zoo wij dáár mogen landen, dan »zullen wij het Gouvernement van *Braziliё* trachten te »bewegen, dat men ons een schip of stoomboot afsta, »om naar de Rots weder te keeren en onze makkers »te redden. Dat zullen zij ons niet weigeren, als wij »hun vertellen, dat de Kapitein met nog achttien man »dáár is achter gebleven!" — De Passagier ondersteunde dit voorstel. »Jongens!" zeide hij »gij moet »nooit gelooven, dat de goede God ons op die Rots »zóó wonderbaar gered heeft, om ons hier van dorst »en honger te laten omkomen. Daarvoor is Zijne Al»magt te groot en te goed. Laat ons vast op Hem ver»trouwen, en eenparig naar den raad van den Stuur-

»man luisteren. Hij is de oudste van ons allen en heeft »het meest ondervonden, dan zullen wij wel gered »worden en onze Lotgenooten op de Rots ook." Nog menige droevige blik werd derwaarts terug geworpen, bij de gedachte aan hen, die wij dáár achterlieten. Daar wij geen kompas bij ons hadden, zetteden wij onzen koers bij den wind, goed vol zeils. De wind was Z. O. of Z. O. te Z. en daar deze, op die hoogte en in dezen tijd des jaars, op ééne of twee streken staan blijft, konden wij veilig daarnaar onze berekening maken, dat wij in eene W. Z. W. rigting met den stroom werden voortgedreven — en zóó moesten wij altijd land krijgen.

Nog hadden wij dien geheelen dag niets genuttigd. Bij ons vertrek had men ons een stukje spek, een klompje aangemengd meel, een weinig komkommers en een klein vaatje met jenever medegegeven; een' spijsvoorraad, die kennelijk voor niet langer dan één' of twee dagen berekend was, maar thans — zeven dagen zou moeten strekken. Wij sneden dan van het spek zoo vele reepjes, dat ieder gedurende zeven dagen des morgens en des avonds er één zou kunnen ontvangen, gingen bij elkander zitten en namen ons reepje spek, ter grootte van het lid eens vingers, een stukje komkommer en een weinig jenever daarbij. Dit was ons ontbijt en middagmaal tevens. Hierna verdeelden wij de wacht — één moest er bestendig

uitzien en één moest sturen. De overigen legden zich onder in de sloep ter ruste, waar zij een laken over zich heen haalden, om zich zoo veel mogelijk tegen de zon, welke hare stralen loodregt op ons liet nedervallen, te beschermen. Intusschen was het avond geworden; de zon begon onder te gaan. Daar de dag zeer schoon en helder geweest was, leverde dit een heerlijk schouwspel op. In de kleine sloep dobberende op den onmetelijken Oceaan, hadden wij de groote zonneschijf regt vóór ons uit, welke door de hooge en sterke deining van het water, nu eens nog hoog boven den gezigtseinder scheen te staan, en dan weder in het water was weggedoken, tot dat zij eindelijk niet meer dan ter helft weder boven kwam en op het laatst geheel verdween. Dit was een verrukkend gezigt, maar voor ons, helaas! zeer treurig, die in een klein en open vaartuig den donkeren nacht te gemoet gingen; maar ons oog en hart weder opwaarts verheffende tot Hem, die reeds zóó lang ons bewaard had, die ook in den nacht onze Beschermer kon zijn, namen wij getroost ons avondstukje en legden ons te slapen neder. Twee onzer bleven wacht houden en werden geregeld afgelost. Gedurende den nacht rigtten wij onzen koers naar het *Zuider-Kruis*, dat wij te loever vooruit hadden.

Zóó zijn wij doorgezeild, zonder iets merkwaardigs te ontmoeten. Den tweeden dag onzer reize (den

2^{den} Junij) hadden wij fraai weder en een' gestadigen wind, waardoor onze sloep, die 2½ à 3 mijlen in ééne wacht voortliep, een goed eind kon afleggen, en de hoop bij ons verlevendigd werd, van binnen den geraamden tijd het einde van onzen togt te zullen bereiken. De dorst begon ons gedurig heviger te kwellen, en de jenever werd zóó heet in den mond, dat wij dien naauwelijks meer konden doorslikken. Den volgenden morgen was de lucht met buijen bezet. Vurig wenschten wij, dat er zoo veel regen mogt nedervallen, dat wij onzen brandenden dorst konden lesschen; maar de buijen dreven ons allen voorbij, met uitzondering van eene kleine regenvlaag tegen den middag. Wij haastten ons het laken uit te spannen, om het water op te vangen; doch het was, daar de lakens geheel van zeewater doortrokken waren, even zout, alsof het uit de zee ware opgeschept. Wij legden ons nu achterover op den rug, om het nederdruppelend vocht met wijdgeöpenden mond op te vangen; maar kregen, daar de bui weêr spoedig overwoei, slechts weinige droppelen naar binnen. Tegen den avond was de lucht weder opgeklaard, zoodat wij ons sterrebeeld, dat ons tot poolster moest dienen, duidelijk konden onderscheiden. De wind begon dien nacht gedurig meer aan te wakkeren, en zóó begroetten wij den morgen van den 4^{den} Junij. Als naar gewoonte werd

het sobere ontbijt door ons genomen, en terwijl wij ons daartoe bij elkander hadden nedergezet, ontdekten wij op kleinen afstand een aantal monsterachtig groote visschen, door de zeelieden Botskoppen genoemd, die wel twee uren lang nabij, rondom en digt onder de sloep al blazend spartelden en speelden, zoodat wij ze met een' riem konden bereiken en vreezen moesten, dat zoo één hunner een' slag met den staart naar de sloep mogt doen, wij vol water zouden geraken, of ten onderste boven zouden gekeerd worden. Wij lieten ze daarom stil begaan, tot dat één toevallig zóó digt bij den riem kwam, waarmede de man, die aan het roer zat, stuurde, dat hij een' slag tegen den kop kreeg, waarna hij een' vervaarlijken sprong nam, zoodat het water in de lucht stoof — en in één' oogenblik waren al de Botskoppen verdwenen, en niet één liet zich meer zien. Een paar dagen later zagen wij ons plotseling door een' troep dolfijnen omringd, die gretig op het roode hemd toeschoten, waarmede wij eene der zijplanken overtrokken hadden. Meermalen hadden wij er een' met de hand gegrepen; maar het was niet mogelijk ze vast te houden, en weldra hadden ze ons allen verlaten. Na den middag werd de zee zeer onstuimig, zoodat wij veel water inkregen en gestadig moesten hoozen, waartoe wij eene teerputs gebruikten, die wij tot ons geluk hadden met ons genomen. Daar echter dit weinig

baatte en onze toestand met ieder oogenblik gevaarlijker werd, bonden wij een brok *presenning*, (1) dat wij bij ons hadden, vóór over den sloep, waarlangs het water, gedeeltelijk althans, kon afloopen. Maar de golven begonnen steeds hooger te krullen, zoodat wij met de sloep dikwerf regt op de zee moesten aanhouden, om niet geheel overstelpt te worden. Eindelijk bedaarde het weder, en wij namen onze avondbete, met verhoogd gevoel van dankbaarheid jegens God, die weder dit gevaar voor ons had afgewend.

Gedurende den daarop volgenden nacht kon geen onzer slapen van den onlijdelijken dorst. Groot was daarom onze vreugde, toen wij met den dageraad van den 5den Junij bemerkten, dat de lucht op nieuw met buijen bezet was, en werkelijk waren wij zóó gelukkig, van tegen elf of twaalf uur eene goede regenbui te krijgen. Daar het zeildoek niet minder dan den vorigen keer van zoutdeelen doortrokken was, zochten wij thans het water in ons komkommervaatje, in een' schoen en den *Zuidwester* (2), dien de Bootsman ophad, op te vangen, en gaarden ten minste zóó veel, dat wij allen eene goede teug konden doen, die ons onuitsprekelijk verkwikte. De jenever bleef

(1) Een stuk geteerd zeildoek, hetwelk voornamelijk op de schepen gebruikt wordt om de luiken goed waterdigt te houden.

(2) De breedgerande hoed der zeelieden, die het water niet ligtelijk doorlaat.

van nu aan geheel onaangeroerd. Ieder trachtte, zoo lang hij vermogt, den smaak van het frissche en heerlijke water te behouden, en het verhittende geestrijke vocht, dat den mond pijnlijk zamenschroeide, werd gedurig meer met walging en afkeer door ons aanschouwd. (1) Aan de verkwikking, hierdoor genoten, hadden wij het waarschijnlijk toe te schrijven, dat wij dien nacht iets meer konden rusten. Een gedeelte van het opgevangene water, dat zich intusschen met pekel vermengd had, hadden wij tot ons ontbijt bewaard. Wij bemerkten toen met schrik, dat ons voedsel ras geheel zoude zijn opgeteerd. Het reepje spek werd daarom nog eens doorgesneden, en was nu weinig grooter dan een dobbelsteen.

Vruchteloos lieten wij gedurende dien dag, terwijl wij gestadig voortzeilden, aan alle zijden onze blikken weiden, of wij nog al geen land ontdekten. Niets wisselde onze eenzelvige reis af. De duistere nacht moest al weder door ons worden te gemoet gegaan, en de morgen van den 7[den] Junij bragt ons nog geenerlei uitzigt op redding aan. Alleen het gezigt van eene menigte vogels, die bij zwermen in de

---

(1) De in onze dagen dikwerf herhaalde opmerking, hoe hoogst zelden het gebruik van dit geestrijke vocht eene wezenlijke nuttigheid heeft, is bij deze schipbreuk ten duidelijkste gebleken, en wordt ook door deze bijzonderheid op eene treffende wijze bevestigd.

T. H.

lucht rondvlogen (met uitzondering van twee meeuwen, hadden wij er gedurende al die dagen niet één' gezien) verlevendigde onze hoop, dat wij toch allengskens de kust van *Amerika* genaakten. Daar de lucht zeer helder was, zagen wij een' brandend heeten dag te gemoet. De laatste druppel was reeds verbruikt, en de honger dreigde ons niet minder dan de dorst te kwellen. — Dubbel verkwikkend was ons daarom de avond, en daar de maan een gedeelte van den nacht ons bleef voorlichten, zaten wij nog een' geruimen tijd met elkander te praten over onzen eigen' toestand, en niet minder over den toestand, waarin onze makkers op de Rots konden verkeeren. Eindelijk legde de een na den ander zich neder; maar onophoudelijk hoorde men klagen over steeds toenemenden dorst, welke ons dien nacht en den daarop volgenden dag tot eene wezenlijke foltering werd. De keel begon van binnen op te zwellen, en het slikken werd gedurig pijnlijker. Wij beproefden een stukje lood, een' beenen knoop of spijker in den mond te nemen; maar alles was vruchteloos. Alleen vond men eenige verzachting van den brand, die inwendig heerschte, door de kleederen met zeewater nat te houden, en daarmede telkens op nieuw het geheele ligchaam te verkoelen.

De zóó dikwerf reeds teleurgestelde verwachting wekte op den 8ste dag onzer reize — toen ook ons

voedsel begon te ontbreken — luide en bittere klagten op. »Gij weet er ook niets van!" zóó spraken sommigen tot den Stuurman: »Wij zouden gisteren »al land gezien hebben, en heden zien wij nog »niets!" waarop deze antwoordde: »Als wij heden »geen land zien, morgen zien wij stellig land! Houdt »maar goeden moed! wij hebben ons nu reeds zóó »vele dagen beholpen, wij zullen het ook nog wel »een paar dagen langer uithouden, als het wezen »moet!" Zóó bereikten wij den avond, na weder dien dag niets gezien te hebben. Ons laatste reepje spek moest toen in acht stukjes worden gedeeld, die de grootte hadden van eene erwt, en toch viel het bezwaarlijk die kleine hoeveelheid anders dan zuigend binnen te krijgen. »Eet mijn stukje maar op," — sprak de Stuurman, die vóór op den uitkijk zat," — »ik kan niet eten, ik heb zulk een' bitteren dorst!" »»Neen!" riepen allen te gelijk »ook het laatste stukje »»moeten wij eerlijk met elkander deelen."" »Goed zóó!" hernam hij weder, »God geve, dat wij dit altijd »zullen doen, zoo lang wij bij elkander zijn!" wierp zijn stukje in de keel en slikte het als eene pil naar binnen. Dit was onze laatste avondmaaltijd.

De zon was even ondergegaan. De Stuurman, die op de kim het oog onbewegelijk gevestigd hield, en met al de kracht, welke er ligt in een oud geöefend zeemansoog, zijne blikken scherpte, verbeeldde zich

de schemering van land te ontwaren. De man, die aan het roer zat, merkte dit op. »Stuurman!" riep hij overluid, »gij ziet wat!" »»Nog niets!"" was zijn antwoord »»maar ik houd het er voor, dat wij mor- »»gen, als het dag wordt, wel het land zien zullen!"" Dit lokte andermaal bij sommigen de bittere aanmerking uit: »Ja zóó gaat het van den eenen morgen tot »den anderen; wij zullen morgen zóó veel te zien krij- »gen, als van daag, en veroordeeld zijn om hier van »honger en dorst te sterven." De Passagier nam thans weder het woord op: »Ik kan mij niet be- »grijpen, dat gij zóó ontevreden zijt; deelen wij niet »allen in hetzelfde lot? -- Denkt liever aan onzen »Schepper, die ons zoo vele dagen bewaard heeft en »ook nu wel uitkomst zal geven!" En het gelukte hem werkelijk, door zijne toespraak, de gemoederen te bevredigen. Wij legden ons onder het laken in de sloep, en alles werd stil, behalve het eentoonig klotsen der golven tegen de sloep, welke nog altijd even snel en geregeld 2½ à 3 mijlen in ééne wacht voortliep. De Stuurman kon echter niet rusten. Door den hevigen dorst en meer nog door de slingering van hoop en vrees gekweld, stond hij tegen middernacht op, waschte zich met zeewater, liet den man, die de wacht had, zich ter ruste begeven, en stelde zich in zijne plaats op de plecht van de sloep. Dáár een' tijd lang gezeten hebbende, komt hem eene vreemde visch-

achtige lucht toewaaijen. Hij scherpt op nieuw zijne blikken, maar kan nog niets ontwaar worden; alleen bespeurt hij, dat het water iets bedaarder is. Hij legt zich van de eene op de andere zijde, maar ziet niets en moet zich getroosten het aanbreken van den dag af te wachten; doch nu ontwaart hij duidelijk de donkere schemering van het land. Nog wacht hij enkele oogenblikken, tot dat het nog meer dag zal geworden zijn, en hij zich ten volle overtuigd hebbe, dat de verbeelding hem geenszins bedrogen heeft. Hij ziet met toenemende klaarheid, dat het een berg met lager afloopend land is, wat vóór hem ligt. Thans zich niet langer kunnende bedwingen, roept hij zijne makkers op: »Jongens! komt allen overeind! Dáár . . . . »Dáár is land, regt vooruit!" — Dit was eene onuitsprekelijke blijdschap. Honger en dorst, al onze ellende was vergeten! — Als kinderen schreiden wij, terwijl wij onze oogen langs de kust lieten weiden, die met gele zandduinen bezet was. Verder in het binnenland verhieven zich hooger klimmende bergen. Op enkele plaatsen sprong een steenrif vooruit, waar de zee tegenaan brandde; doch meest overal ontdekten wij een vlak afloopend strand. Wij hielden onze boot op eenigen afstand, en voeren eene poos langs het land heen, zeilden een' hoek om, waar de zee ons nog kalmer scheen; en nu rustte ons oog op een bosschaadje, hetwelk tot in het verre verschiet zich vóór ons uitbreidde. Dáár,

dachten wij, zullen waarschijnlijk menschen wonen. Derwaarts rigtten wij dan ook de sloep, zetteden die op den wal aan — en omstreeks 8 ure van den 9den Junij, bogen wij onze knieën op het land van *Brazilië*, met een dankbaar hart onzen Schepper lovende voor ons wonderbaar behoud, en Hem te gelijk vurig biddende, dat hij ons verder geleiden en in de gelegenheid stellen mogt, om ook onze arme medemakkers op de rots te kunnen redden! Daarna verwelkomden wij elkander nogmaals op de kust van *Brazilië*, haalden de sloep zóó hoog tegen het strand op, dat zij niet kon wegdrijven, en sloegen toen gezamenlijk den weg landwaarts in.

Het vóór ons liggende bosch bereikt hebbende, zagen wij eene hut staan, welke nogtans bleek onbewoond te zijn. Wel hingen er nog vischschubben en schalen van schildpadden aan den wand, maar zij scheen reeds lang van menschen verlaten te zijn geweest. Achter de hut liep eene rivier het land in, aan beide zijden, zoo verre ons oog kon reiken, met struikgewas en hoog opgaand geboomte begroeid. Wij proefden het water, maar het was volstrekt ondrinkbaar. Werwaarts hadden wij nu onze schreden te rigten? —

Rondom ons zagen wij in het zand het voetspoor van ons onbekende dieren. Het konden wilde en verscheurende dieren zijn. — In weêrwil van deze vrees en onze steeds toenemende magteloosheid, wandelden wij voort, langs den zoom van het woud, tot dat wij aan eene hooge zandduin stuitten. Krachteloos als wij waren, klommen wij daartegen op. Tot onze groote blijdschap, zagen wij dáár eene kudde schapen grazen! — »Hier zijn schapen! Hier zijn menschen ook!" dit was onze eenparige uitroep. Wij verdeelden ons hierop in verschillende rigtingen en gingen twee aan twee, deels het bosch in, deels daar langs. Zij, die het eerste pad hadden gekozen, kwamen, na een eindweegs door digt houtgewas te zijn gedrongen, op eene groene vlakte, met enkele boomen en kleine heesterboschjes bezet, waarop eenige koebeesten weidden, en iets verder — zagen zij een meisje van ongeveer zestien jaren, dat op haar hoofd, met een' grooten strooijen hoed gedekt, een mandje droeg. De kreet van vreugde, dien onze makkers slaakten, gaf ons het sein, om ons zoo snel mogelijk weder met hen te vereenigen, hetwelk echter, daar de meesten onzer geene schoenen aan de voeten hadden, over de houtstompen, die overal in het bosch uitstaken, niet dan langzaam kon geschieden en de inspanning van al onze krachten vorderde. Het meisje had ons roepen gehoord, en was half verschrikt en verlegen blijven staan, niet wetende of zij ons zoude in-

wachten of wegvlugten. Maar op ons herhaald gewenk en geroep, hield zij stand, tot dat wij allen bij haar waren gekomen, en zij in ons midden stond. Dit was een roerend tooneel! Wij wezen op onze lippen, en vroegen haar in gebroken Braziliaansch (twee onzer waren vroeger in *Brazilië* geweest en hadden nog een enkel woord van die taal onthouden), of zij ons niet een weinig water kon bezorgen, dat wij zulk een' verschrikkelijken dorst hadden! Aanstonds begreep zij ons, knikte ons vriendelijk toe, en wenkte ons om haar te volgen. Met vluggen tred keerde zij nu langs hetzelfde smalle pad terug, waarlangs zij gekomen was. Wij volgden haar en één onzer nam haar het mandje af, om het voor haar te dragen. Weldra zagen wij twee houten woningen, met rietbladeren bedekt, vóór ons liggen. Het geheele huisgezin, bestaande uit haren vader, hare moeder, twee broeders en een' slaaf bevond zich hier bijeen. Met bevreemding vernam men onze komst; maar gaf toch aanstonds te kennen, dat wij welkom waren en ons moesten nederzetten. Jammer was het, dat wij niet anders dan hoogst gebrekkig met die menschen konden spreken. De Passagier sprak zeer goed Fransch; maar zij konden hem niet verstaan. Wij spraken Engelsch — evenmin. — Dus moesten wij, zóó goed en zóó kwaad als wij konden, ons in het Portugeesch zoeken uit te drukken, en door teekenen en gebaren vulden wij het ontbre-

kende aan, en trachtten hun te doen begrijpen, van waar wij kwamen, dat wij ons schip verloren hadden, en nu naar eene zeeplaats wilden, waar een Consul woonde. Intusschen had de man des huizes eene hangmat gespannen voor den Piloot, gelijk hij den Stuurman noemde, om daarin wat uit te rusten. Zijne dochter, welke aanstonds was henen gesneld om water te halen, kwam terug met een' aarden pot vol helder blinkend water, dat zij uit eenen put in de nabijheid had opgehaald. Een' schepper, bestaande in de helft van eene kokosnoot, waarin een stokje was vastgemaakt, reikte zij ons als drinknap over. Nooit heeft mij iets heerlijker gesmaakt, dan die eerste dronk, en ik houd mij ten volle verzekerd, zóó ging het mijnen makkers ook; want als de een gedronken had, dan had de ander weêr dorst. Tot vijf herhaalde keeren lieten wij den drinkbeker rondgaan. Hoog noodig was daarom de vermaning, die wij tot elkander rigtten, om ons zelven te matigen, daar wij thans in de gelegenheid zouden zijn, om zóó dikwerf te drinken, als wij wenschten.

Terwijl wij een weinig met drinken verpoosden, kwam de vrouw met zeven watermeloenen aandragen, waar de man aanstonds het mes in zette, en na er een paar te hebben opgesneden, aan elk onzer bij herhaling, een goed stuk op de punt van het mes toereikte. Hierdoor geheel verkwikt, gingen wij ge-

zamenlijk naar het strand terug. Man, vrouw, zoon en dochter vergezelden ons, en sloegen, bij de sloep gekomen zijnde, hunne handen vol verbazing in elkander, dat wij met zulk een klein en krank vaartuig zee hadden durven bouwen. Van waar wij daar mede gekomen waren — dit bleef hun volstrekt onbegrijpelijk. Wij haalden thans de sloep nog hooger op, en bragten alles, wat los en draagbaar was, naar hunne woning. Aan de vrouw gaven wij de lakens, aan den man het vaatje met jenever, waarmede hij kinderachtig blijde was, daar hij wel veel van dien vreemden drank gehoord, maar nog nooit dien geproefd had. Bij gebrek aan hoeden, hadden wij onzen halsdoek om het hoofd geknoopt; hij gaf ons daarom ieder een' strooijen hoed ten geschenke, welke ons voortreffelijk te stade kwam. Als een bewijs onzer erkentelijkheid, drongen wij hem, als bij ruiling, onzen halsdoek aan te nemen, en twee onzer, die geen' doek hadden, namen hunne zilveren ringen uit de ooren, en boden die moeder en dochter aan. Toen deze kleine geschenken gewisseld waren, begon het allengskens avond te worden — en zie! — daar werd door de goede huisvrouw op eens ons een geurig dampende schotel met vleesch en verrien (1) voorgezet. Zij spreidde een paar huiden en een stukje tafellaken op

(1) Verrien, of welligt beter *farien*, is eene soort van aardvrucht, welke veel overeenkomst met onze aardappelen heeft.

T. H.

den grond, en noodigde ons toe te tasten. Dit behoefde ons geen tweemaal gezegd te worden; wij hadden ons in één' oogenblik op den grond rondom den schotel geschaard, waarvan, binnen weinig tijds, niet veel overbleef. Met een dankbaar hart legden wij ons hierop ter ruste. Ten volle bewust, dat wij bij goede menschen waren, sliepen wij weldra in, en genoten dien nacht eerst, na vele dagen, eene rust, welke ons ten volle verkwikte.

Het was nog vroeg in den morgen, toen de man des huizes ons weder opriep en ons beduidde, dat het tijd was om onzen weg te vervolgen. Daar de Stuurman niet kon loopen, had hij voor dezen een paard gehaald. Na ons goed gewasschen, en ons weder met een' dronk van het heerlijke water verfrischt te hebben, aanvaardden wij onze reis. De man, die ons geherbergd had, en ook nu ons tot gids diende, trad voorop en leidde ons langs een smal pad, door bosschen en valleijen heen. Zóó kwamen wij den 10den Junij in een klein dorp, uit dertien hutten bestaande. Onze gids bragt ons hier bij een' oud, eerwaardig man, JOAN CORNEIRO DA CUNHA, een' Portugees van geboorte, die zoo wat de Chef scheen van die plaats, en over allen, die dáár rondom hem woonden, en even als ook onze geleider zelf, tot zijne familie behoorden, een aarts-vaderlijk gezag oefende.

Deze eerwaardige grijsaard verwelkomde ons met de

bemoedigende woorden: »Gij zult ondervinden, dat »gij onder Christenen zijt. Ik ben bereid, alles voor u »te doen, wat in mijn vermogen is!" En wij hebben dit ondervonden; hij heeft die belofte getrouwelijk gestand gedaan. Een smakelijk ontbijt, bestaande uit melk en verrien, werd voor ons gereed gemaakt. Voor den Stuurman en den Passagier werden twee hangmatten gespannen, voor de overigen matten gespreid, opdat wij geheel van onze vermoeijenis zouden bekomen. Intusschen onderhield hij zich met onzen gids en andere bewoners van het dorp over de maatregelen, die er te onzen behoeve dienden genomen te worden. Sommigen, die hierover mede geraadpleegd werden, schenen van elders te zijn ontboden en kwamen te paard aan. Wij gaven door teekenen of gebrekkig Portugeesch hun, zoo goed wij vermogten, de nadere inlichtingen, welke zij van ons begeerden. Des middags werd er een schaap geslagt, en de helft daarvan tot onzen maaltijd afgezonderd. Des avonds hadden zij visch gevangen, ook hiervan kregen wij ons aandeel. Na nog een weinig in de heerlijke avondlucht rondgewandeld en over Gods leiding en bewaring, zóó zigtbaar in ons lot, nagedacht te hebben, zochten wij ons leger op, en sliepen ook dien nacht zeer gerust.

Daar wij hier een zeer goed leven hadden, keerden ook onze krachten spoedig weder; zoodat wij in het

huisselijke bedrijf mede de behulpzame hand boden. Wij hielpen de verrien malen en droogen, hetwelk op den oven geschiedde. Des avonds gingen wij mede om de vischnetten na te zien. Eens haalden wij een' grooten visch daaruit, wel tachtig pond zwaar, niet ongelijk aan een' zalm, doch van zwaarder schubben voorzien. Aan ieder huisgezin van het dorp werd daarvan een proefje gezonden. Eenige stukken werden er voor ons geroosterd, om die op de reis, welke wij eerlang weder zouden hebben voort te zetten, te kunnen gebruiken. Eens, terwijl wij vóór de hut met elkander rustig zaten te praten, zagen wij vlak in onze nabijheid eene slang, die den kop ophief, en met hare glinsterende oogen in het rond zag. Wij allen schrikten geweldig; maar de oude DA CUNHA greep een' stok, en bragt haar daarmede zulk een' geweldigen slag op den kop toe, dat zij roerloos bleef liggen, en genoegzaam in eens dood was; zij had eene lengte van vijftien voeten. Tegen den avond van den derden dag, kwam er een Pater in huis. De mis werd gevierd, waarbij jong en oud tegenwoordig was. Wij wilden ons verwijderen, om hen in hunne godsdienstoefening niet te storen, maar de oude wenkte ons te blijven. »Al zijt gij Protestanten," zeide hij, »daar is toch maar één God, die ons aller »Behoeder is." Die woorden maakten op ons zulk een' indruk, dat wij de mis eerbiedig, en ook met

stichting van het begin tot het einde bijwoonden. Intusschen waren wij te weten gekomen, dat het plaatsje, waar wij ons bevonden, *Fernambucquina* heette, en zoo vele mijlen van de bekende zeehaven *Fernambuco* verwijderd was, dat er geene mogelijkheid bestond om ons derwaarts over te brengen. De grijze DA CUNHA bood ons nogtans aan, om ons naar eene andere naderbij gelegene zeeplaats te transporteren. Wij namen dien voorslag met blijdschap aan, en de volgende dag, de 13de Junij, werd tot onze afreize bestemd.

Na een goed ontbijt genomen te hebben, ontvingen wij ieder nog een' Patak (8 stukken kopergeld, zoo veel als zeven stuivers bedragende), opdat wij onder weg niet geheel van geld ontbloot zouden zijn. Van levensmiddelen werden wij rijkelijk voorzien. Hierop schudde de grijsaard, die als een vader voor ons gezorgd had, ons één' voor één', tot afscheid de hand, en wenschte ons, onder Gods geleide, eene goede reis en behoudene terugkomst in ons Vaderland. Een lid der familie, een lang en kloek gebouwd man, was ons als wegwijzer toegevoegd. Allen waren wij reisvaardig; ieder (met uitzondering van den Stuurman, die verschoond bleef van iets te dragen) droeg een pakje op den rug en een' stevigen stok in de hand. Zóó volgden wij onzen gids, geheel onkundig werwaarts hij ons geleiden zou, maar ons volkomen op

hem verlatende. Hij bragt ons eerst weder naar de strandbewoners terug, die ons het eerst geherbergd hadden. Wij troffen dáár een aantal menschen aan, die door den man des huizes op een goed glas jenever onthaald werden. Van dáár ging hij ons vooruit naar het strand, waar de sloep lag. (Waartoe wij deze op onzen togt zouden behoeven, konden wij volstrekt niet begrijpen.) Het vaartuig werd aangegrepen, de visschershut voorbij gezeuld, en zóó in de rivier gedragen. Wij staken die over op een punt, waar een pad midden door het bosch lag. Hier namen de strandbewoners, die ons zóó liefderijk en gastvrij hadden ontvangen, voor goed van ons afscheid, en keerden met de sloep terug, terwijl wij met onzen gids aan het hoofd het pad, dat het bosch doorsneed, insloegen. Thans eerst vernamen wij, dat deze overvaart van de rivier ons de reis, die wij hadden af te leggen, aanmerkelijk bekortte; dat wij thans nog dertien uren te gaan hadden, om de plaats onzer bestemming, welke *Acaraco* genoemd werd, te bereiken; dat van dáár over één of twee dagen een vaartuig zou vertrekken naar *Maranhon*, waar een Nederlandsche Consul gevestigd was, en dat wij, nog tijdig dáár aankomende, door dit vaartuig konden opgenomen worden, en alzoo het spoedigst het doel van onzen togt zouden kunnen bereiken. Dit alles was alzoo door den grijzen DA CUNHA overlegd geworden.

Aan het einde van het bosch kwamen wij weder aan het zeestrand en zandige duinen. De avond was gevallen. Spoedig was het geheel nacht geworden. De maan bescheen ons wandelend reisgezelschap, dat nog steeds zijnen togt voortzette; maar toen zij ten drie ure onderging en wij ons weder midden in een bosch bevonden, achtten wij het geraden, den dag af te wachten. Vermoeid wierpen wij ons aan den voet van een' boom neder en zonken in slaap; doch werden spoedig wakker, verstijfd door al onze leden en rillende van koude. Bij de eerste schemering waren wij reeds marschvaardig; maar de nachtlucht had ons zóó sterk aangegrepen, dat wij naauwelijks een' voet konden verzetten. Aan eene beek, welke wij moesten doorwaden, wieschen wij ons gelaat en namen wij ons ontbijt. Hierdoor verfrischt en versterkt, gingen wij weder op weg, door bosschen en wildernissen, waarin wij een' kleinen tijger en eene menigte van vossen zagen. Verder op den dag werden wij zóó vermoeid, dat wij gedurig ons moesten nederzetten om uit te rusten. Het zand was zóó mul, dat wij met elken voetstap achteruit gleden. Hijgend en afgemat kwamen wij, des namiddags van den 14den Junij, te *Acaraco* aan.

Acaraco is een dorp met eene kerk en omtrent zestig of zeventig huizen. Wij werden dáár in eene soort van herberg gehuisvest, en bij onze aankomst

goed van het noodige verzorgd. Het halve dorp liep ledig en schoolde voor onze woning te zamen, uit nieuwsgierigheid om de vreemde schipbreukelingen te zien. Het was Zaturdag avond; den volgenden morgen werd er Mis gehouden, en ook wij gingen mede ter kerke. Na onze tehuiskomst kwamen de Maire en de Pastoor van het dorp ons een bezoek brengen. De laatstgenoemde, die een weinig Fransch verstond, knoopte een gesprek met den Passagier aan. Deze zocht hem onzen toestand zóó duidelijk mogelijk te maken. Hij was daarmede zigtbaar bewogen, en beloofde ons, zóó veel hij vermogt, behulpzaam te zullen zijn. Kort na hun vertrek werd den Passagier een pakje, van wege den Pastoor, ter hand gesteld, een stel kleederen bevattende, dat hij, met de hem eigene goedhartigheid, onder zijne makkers verdeelde. Hierop gingen wij het dorp nog eens rond. Wij werden in de voornaamste huizen ingeroepen. Men schonk ons een glas Spaanschen wijn, en gaf ons hier en daar nog een enkel kleedingstuk. Des anderen daags werden wij bij den Commissaris dier plaats ontboden, en door een' tolk, die Engelsch sprak, op het naauwkeurigst ondervraagd. Wij vernamen nu, tot onze spijt, dat de Bark, welke van *Acaraco* naar *Maranhon* voer, reeds vertrokken was en niet eerder dan na drie weken weder op deze plaats terug kwam; dat het dorp arm was, en bezwaarlijk

in staat zoude zijn om ons zóó lang te voeden, maar dat zij doen zouden, wat zij konden. Ten gevolge dier vergunning zijn wij dáár gebleven tot den 23sten Junij. Sommigen onzer hebben nog mede gewerkt, bij het bouwen van een huis, om op die wijze iets te verdienen. Van den Pastoor ontvingen wij twee Spaansche matten, om daarvoor eetwaren aan te koopen. Daar er dagelijks beesten geslagt werden, waren wij hierbij doorgaans tegenwoordig, en dikwijls gaf men ons een stuk vleesch ten geschenke. Des avonds kwamen vele bewoners van het dorp tot ons, bragten hunne *guitares* mede, die zij met veel gevoel en eene bewonderenswaardige vlugheid bespeelden, en zongen ons van hunne inlandsche liederen voor, waarnaar wij, in de gemakkelijkste houding nedergestrekt, en al het verkwikkende der avondlucht genietende, soms uren lang met welgevallen zaten te luisteren.

Onze voeten, door het loopen in het zand verhit, begonnen hier pijnlijk te zwellen. Veel hinder hadden wij daarenboven van eene kleine soort van insecten, die zich vooral aan den voet tusschen vel en vleesch plegen te nestelen. Intusschen had de Commissaris aan den President van *Sobral*, eene stad dieper landwaarts in gelegen, over ons geschreven, en den last ontvangen, om ons derwaarts op te zenden, waar wij zouden kunnen vertoeven, tot dat het Barkschip weder naar *Maranhon* afvoer. Aan elk onzer werd

een halve Spaansche daalder als reisgeld geschonken. De Pastoor voegde er nog twee geldstukken bij, en bragt een paard voor den Stuurman, wien de voeten zóó gezwollen waren, dat hij onmogelijk gaan kon. Gaarne, voegde de menschlievende man er bij, zou hij aan elk onzer een paard bezorgd hebben; maar hij had slechts over één te beschikken. Wij moesten alzoo in het rijden en gaan, van tijd tot tijd, elkander afwisselen. — Vier in dienst zijnde burgers zouden ons tot geleiders strekken.

Zóó ondernamen wij, des morgens van den 23sten Junij, de reis van *Acaraco* naar *Sobral*, welke geheel door bosschen voerde, langs een pad, dat zich soms in de struiken verloor, maar soms zóó breed was, dat het met eene kar, voor welke tien of twaalf ossen, twee aan twee gespannen waren, bereden werd. Des middags en des avonds namen wij onzen intrek bij de boeren, die hier verstrooid in de bosschen wonen, en honderden van koeijen, schapen en geiten bezitten, die los in het bosch rondloopen. Bij een' hunner bragten wij een' lustigen en vrolijken nacht door. De boer had al zijne buren, tot de viering van het St. Jans-feest, genoodigd. Een groot vuur was aangelegd in de schouw, hetwelk den geheelen nacht door onderhouden werd. Zij maakten dapper muzijk op hunne *guitares* en dansten rondom het vuur. Aan eten en drinken ont-

brak het hierbij niet. — Een andere boer schonk ons nog eenige kleedingstukken, allen van katoen, daar in deze landstreek, welke nabij de Evennachtslijn ligt, geene andere kleederen, dan van zeer ligte stof, worden gedragen. Het reizen geschiedt daarom ook voornamelijk des morgens vroeg en des avonds laat, ook wel bij voorkeur in den nacht, wanneer het lichte maan is. De boeren en inlanders reizen gewoonlijk te paard, bij troepen of karavanen van twintig tot zestig personen, waaronder ook vrouwen en kinderen zijn. Één rijdt er voorop; daarna volgen de losse paarden, die de pakkaadje hebben te dragen, daarop het reisgezelschap zelf. De vrouwen hebben rijkleederen aan. De mannen zijn, van de schoenzool tot den hoed, geheel in bruin leder gekleed. — Op den derden middag sloegen wij ons leger op onder een' dier onmetelijke en ontzagwekkende boomen, welke de Braziliaansche wouden opleveren, kochten een schaap van een' boer, maakten vuur en bereidden daarvan ons middagmaal. Onze paarden lieten wij los in het bosch loopen, tot dat wij genoegzaam uitgerust, de reis weder aannamen. Zoo hebben wij twintig *Leegs* (ruim zoo vele uren gaans) afgelegd, tot dat wij den 26sten Junij des voormiddags ten tien ure, in de nabijheid van *Sobral*, bij eenen boer aankwamen. Hier lieten wij onze paarden achter, reinigden ons, verwisselden van kleederen, en begaven ons toen de stad in, naar den

Commissaris van Politie, aan wien wij eenen brief hadden te overhandigen.

Niet lang hadden wij hier vertoefd, of wij werden bij den President ontboden en eene groote zaal binnen geleid. Hier zat de President met eenen schrijver naast zich, omringd van verscheidene Heeren, die tot de aanzienlijksten dier plaats behoorden, waaronder een Geestelijke en een Doctor, die goed Fransch spraken; een Doctor J. F. LIMER, die het Engelsch volkomen magtig was, en zekere Heer VAN VALKENSTEIN, die zich even gemakkelijk in het Plat- als in het Hoog-Duitsch uitdrukte. De Stuurman verhaalde hierop, wat onze bedoeling was: hoe de Kapitein met achttien man nog op de Rots was gebleven; dat het hun niet aan de noodige levensmiddelen ontbrak, om het dáár, indien er slechts regen viel, nog een aantal dagen te kunnen uithouden; dat het thans ons vurig verlangen was, in staat gesteld te worden, om onze lotgenooten te redden, en dan weder naar ons Vaderland terug te keeren — hetwelk door den Heer VAN VALKENSTEIN in het Braziliaansch werd overgebragt. Er werd van dit verslag eene schriftelijke verklaring opgemaakt en door ons allen onderteekend. Dit stuk zou aan den Gouverneur der Provincie worden opgezonden, die in de zeestad *Ceara*, zestig *Leegs* van dáár verwijderd, resideerde. (1)

(1) *Ceara*, hetwelk ook *Seara* geschreven wordt, is de Hoofd-

De President liet hierop eene lijst voor liefdegiften rondgaan, waarop al de tegenwoordig zijnde Heeren teekenden. »Hebt gij al gegeten?" vroeg hij met voorkomende vriendelijkheid. »Neen!" was het antwoord. »Kunt gij koken?" vroeg hij weder. »Ja!" — antwoordden wij glimlagchend — »Zoo wij maar iets had»den, waaraan wij onze kookkunst konden toonen." Dit woord was voor hem genoeg. Aanstonds werd ons een ledig huis, dat aan Dr. LIMER in eigendom toebehoorde en tegenover zijn woonhuis stond, als verblijfplaats aangewezen. Even spoedig werden wij van het noodige huisraad voorzien; tafel, stoelen, eene canapé, hangmatten, potten, pannen, vleesch, verrien, rijst, hout, vuur en water, koffij en thee, alles in één woord, wat eene kleine huishouding uitmaakt, werd onmiddellijk te zamen gebragt, — en weldra waren wij bezig met het koken van ons middagmaal. De Passagier werd bij den Pastoor geherbergd; den Stuurman werd logies bij den Commissaris aangeboden, maar hij verzocht bij zijne makkers te mogen blijven, om somtijds onaangenaamheden voor te komen, hetgeen hem gereedelijk werd toegestaan. Zijn ontbijt moest hij evenwel bij Dr. LIMER, en zijn middagmaal bij den Commissaris gebruiken. De veel-

stad der Provincie van dien naam, tusschen den Oceaan, *Rio grande* en den *Maranhon* gelegen. De stad heeft drie Kerken, een Fort, een Gevangenhuis, een Raadhuis en telt 12000 inwoners. Zie J. VAN WYK RZ. *Alg. Aardryksk. Woordenb.* op het woord *Seara.*
T. H.

vuldige blijken van liefde en hulpvaardigheid, welke wij van deze ons geheel onbekende menschen genoten hebben, kunnen wij nooit naar waarde roemen, en hun nimmer naar eisch vergelden. (1) Als eene proeve diene nog het volgende. Aan den avond van den eersten dag komt een bejaard Heer, met een' slaaf bij zich, die twee pakken draagt, aan onze woning. Hij vraagt naar den Stuurman. »Hier, mijn vriend!" zegt hij in gebroken Engelsch, »is een stuk linnen, en daar »een stuk katoen; van het eene kunt gij elk twee »broeken, en van het andere ieder twee hemden »krijgen." Weinige oogenblikken later verscheen een kleedermaker, om ons de maat te nemen. De hemden werden aan het huis van den Doctor door twee vrouwen gesneden, en binnen twee dagen hadden wij de kleedingstukken in onze woning. Den derden dag ontving de Stuurman eene boodschap om zich bij den President te vervoegen. Deze vroeg hem, of hij in staat zoude zijn, om een' toer van zestig *Leegs* of zes dagen te paard af te leggen; hetwelk hij toestemmend beantwoordde. Nu werd hij met het plan bekend gemaakt, dat hij zelf de overbrenger der papieren aan den Gouverneur zou zijn —

(1) Vruchteloos heb ik getracht den naam van den President te *Sobral* uit te vorschen. Dat deze edele menschenvriend geen gering aandeel gehad heeft aan het menschlievend bedrijf, 't welk van de zijde onzer Regering naar waarde is erkend en geschat geworden, zal verder uit dit verhaal ten duidelijkste blijken.

T. H.

die hem ongetwijfeld (op des Presidents schriftelijke en dringende aanbeveling) dadelijk in de gelegenheid zou stellen, om eene poging tot redding zijner achtergeblevene makkers te doen; dat de overigen zóó lang te *Sobral* konden blijven, tot dat zij naar *Maranhon* en van dáár naar *Europa* konden vertrekken. Dit voorstel werd met dankbare blijdschap aangenomen. De Stuurman begaf zich hierop naar den edelmoedigen gever van het linnen, en den Doctor, om dezen van zijn aanstaand vertrek kennis te geven, en voor de bewezene weldaden te danken. Beiden drukten hem nog eenige *milrees* (1) bij het afscheid in de hand, en den 30sten Junij, riep hij zijnen lotgenooten, met welke hij zoo vele gevaren had gedeeld, een hartelijk vaarwel toe, om verder alleen, onder het geleide van een' gids, zijne reis naar *Ceara* te vervolgen.

Mijn gids was in den zadel gesprongen, ik zette mij nevens hem te paard, (2) en voorwaarts ging het door bosschen en over bergen. Op het heetste van den

(1) Eene Braziliaansche munt, die duizend Reis of Rees heeft, ter waarde van omtrent *f* 1,50 Nederl.

(2) De Stuurman, die tot hiertoe in zijn Dagverhaal getrouw van zich zelven in den derden persoon gesproken had, vervolgt van nu af, alleen van zijne eigene ontmoetingen te spreken hebbende, in den eersten persoon zijn verhaal. Ik heb, het eigenaardige van zijnen stijl zoo veel mogelijk bewarende, ook hierin geene verandering gemaakt. T. H.

dag hielden wij een paar uren rust. Waar wij eene woning aantroffen, keerden wij in, en nooit liet men ons zonder eenige verkwikking verder gaan. Twee nachten hingen wij onze hangmatten in een' boom, bonden onze paarden aan elkander vast, en legden een vuur aan, om de wilde dieren verwijderd te houden. Des daags zagen wij veel wild gevogelte, honderden van Papegaaijen, één' Struisvogel, Vossen en ander gedierte.

Tegen den middag van den 5den Julij, kwamen wij te *Ceara* aan. Een advocaat, bij wien ik een' brief had af te geven, geleidde mij naar het Stadhuis, waar de Gouverneur zitting hield. Mijne papieren werden nagezien. Door tusschenkomst van eenen Duitscher, die tot Tolk moest dienen, droeg ik mijn verzoek voor, en ik vond ook hier de meeste bereidwilligheid, om daaraan te voldoen. De Commandant van een vaartuig, 't welk dáár gestationeerd lag, werd ontboden, en dadelijk moest alles in gereedheid gebragt worden, opdat wij reeds den volgenden dag zouden kunnen vertrekken. Men besloot eene reddingboot aan boord te brengen, die wij zouden kunnen gebruiken, indien het onmogelijk was, met de gewone sloep de Rots te naderen. — Een Tolk zoude ons, indien ik dat begeerde, vergezellen, maar ik achtte dit overbodig; want, daar de Commandant een weinig Engelsch sprak, konden wij

elkander genoegzaam verstaan. Dit alles afgesproken zijnde, moest ik mij naar de woning des Duitschers begeven, — een' Kastenmaker van beroep, FERNANDO HITSCHKEY geheeten, tot dat het tijdstip zou gekomen zijn, om aan boord te gaan. Den volgenden dag werd ik bij den Nederlandschen Consul, den Heer MENDES, geroepen, waar ik op nieuw van al het gebeurde verslag moest geven, en zeer vriendelijk ontvangen werd. Ten huize van den Kastenmaker wedergekeerd, stelde ik eene verklaring op, welke aan het Nederlandsche Ministerie werd opgezonden, en het eerste berigt naar *Holland* overbragt, dat wij behouden met de sloep in *Brazilië* waren aangekomen, en dat ik thans gereed stond, met den Gouvernements-schoner *de Maranhon* naar de Rots terug te keeren, om de achtergeblevene manschappen af te halen. Aan den avond van den 7^{den} Julij begaf ik mij aan boord, en nadat de noodige provisie was ingeladen, de reddingboot op het dek was geplaatst, en de Commandant JOSÉ MARIE RODRIGUES zich des nachts bij ons gevoegd had, ligtten wij, met den dageraad van den 8sten Julij, het anker. Naauwelijks waren wij onder zeil gegaan, of ik werd uitgenoodigd, om bij den Commandant te komen ontbijten, waarvan ik in het vervolg altijd gebruik maakte. Eene kamer werd mij aangewezen bij de Officieren, gelijk eene plaats aan hunne tafel om te eten. Tot den 12^{den} bleven wij

langs de kust kruisen, tot dat de wind een weinig Zuidelijker liep. Wij gingen toen om de O. N. O., en alle zeemanschap werd aangewend, om zóó spoedig mogelijk ons doel te bereiken; doch wij hadden met zeer variabel weder te kampen, en daarenboven het ongeluk, dat de groote mast eene diepe scheur ontving. Het gelukte ons dien zóó te sjorren, dat wij in staat waren om onze reis te vervolgen. Des morgens van den 30sten Julij kregen wij eindelijk de Rots van boven in het gezigt, en ten half drie ure lag zij in het Z. O., eene drie-vierde mijl van ons verwijderd. Alles werd klaar gemaakt, om eene landing te beproeven, ofschoon dit, daar er een stevige wind woei, en de zee zeer hoog liep, hoogst gevaarlijk geacht moest worden. De Commandant vroeg mij, of ik het durfde ondernemen met de sloep naar het strand te gaan, hetgeen ik met »Ja" beantwoordde, »indien ik slechts vier sterke en welgeoefende roei»jers met mij heb." Maar hoe mijn hart klopte, van den oogenblik af, dat ik de toppen der Rots in het gezigt kreeg, tot het tijdstip, dat ik dáár voet aan wal zette, vermag ik onmogelijk te beschrijven. Die gedachte: welligt zijn zij allen dood, of zoo nog eenigen in leven zijn, welligt liggen zij te sterven; welligt behoort daaronder ook mijn eigen zoon: — ô zij was verschrikkelijk en onuitstaanbaar voor het gevoel! — Nadat de reddingboot was klaar gezet,

bragten wij de groote sloep te water. Ik plaatste mij met vier goede roeijers daarin. Wij kregen een' zak met brood, een vaatje water en eene brandende lont mede, om, indien de schipbreukelingen nog op de Rots waren, aanstonds een vuur te ontsteken, waarnaar het schip gedurende den nacht (want dienzelfden avond zouden zij niet meer te transporteren zijn) zich zou kunnen rigten. Ik had een papier in een doosje, met zeildoek bekleed, bij mij gestoken, waarop geschreven stond, dat de schoner *de Maranhon*, den 30sten Julij 1845, de *St. Paulus Rots* had aangedaan, om de achtergeblevene manschappen van het gestrande schip *Jan Hendrik* af te halen. Nadat dit alles in de sloep gebragt was, staken wij naar de Rots toe. De overtogt ging van de grootste moeijelijkheden vergezeld. Ieder oogenblik kreeg de sloep zóó veel water binnen, dat wij met roeijen moesten afbreken, en alle krachten moesten vereenigen, om water uit te scheppen; maar deze gevaren werden gelukkig doorgeworsteld, en des avonds ten vijf ure bereikten wij de Rots. Hier werden wij door het geschreeuw van honderden zeevogels begroet, die naar hunne vorige verblijfplaats waren teruggekeerd. Aanstonds begonnen wij de Rots te onderzoeken; mijne angstige verwachting was op het hoogst gespannen; die spanning duurde echter gelukkig niet lang. Weldra bespeurde ik tot mijne onuitsprekelijke blijdschap, dat

dáár geen menschelijk wezen meer gevonden werd. Ik verkreeg ten volle de geruststellende overtuiging, dat mijne makkers door een ander schip moesten gered zijn. Dit maakte ik daaruit op, dat zij alles, wat van het schip was geborgen, hadden medegenomen. Ik vond niets meer, dan een half vat meel en een vaatje, waarin nog een weinig roode kool was overgebleven, voorts eenige ledige vaten en kisten. Alles zag ik op het naauwkeurigst na, of zij ook eenig geschrift hadden achtergelaten; zette het doosje, van zeildoek omwonden, in eene der kisten (waaruit nog na een tiental jaren zou kunnen blijken, dat ik, tot redding mijner lotgenooten, op de Rots geweest was) en zocht toen weder mijne reisgezellen op. Het begon alreede donker te worden. God vuriglijk voor de aangebragte redding dankende, en biddende, dat het mij gegund mogt zijn, mijnen zoon in het Vaderland in welstand weder te ontmoeten, plaatste ik mij weder in de sloep. Het schip deed twee schoten, om ons zijne ligplaats te beter te doen onderkennen, en ten zeven ure des avonds waren wij weder terug aan boord. De sloep werd weder opgeheschen. Wij zetteden aanstonds alle dienstdoende zeilen bij, en rigtten onzen koers naar *Ceara*. Onze terugreis was ongelijk voorspoediger; want reeds den 5den Augustus des voormiddags ten 10 ure, lieten wij voor de haven dier stad het anker vallen. De Commandant begaf

zich aanstonds met mij aan wal tot den Gouverneur, aan wien wij naauwkeurig verslag gaven, hoe wij alles bevonden hadden. Ik weet in waarheid niet, of ik meer de minzaamheid en menschlievendheid van den Gouverneur, dan van den Commandant en de hem ondergeschikte Officieren zal roemen, en het blijft een mijner vurigste wenschen, dat dit hun menschlievend gedrag, meer openlijk, dan tot hiertoe geschied is, den lof, die daaraan toekomt, moge ontvangen. (1)

Ik betrok thans weder mijn logies bij den Kastenmaker, die mij allervriendelijkst behandelde. Ik zou hier nog een aantal dagen moeten vertoeven, eer aan mijn verlangen voldaan werd, om naar mijn Vaderland terug te keeren. Op de kust van *Brazilië* varen bestendig drie stoombooten, die zich alle twintig dagen aan de voornaamste zeeplaatsen moeten vertoonen. Zóó waren mijne makkers, die met mij de reis in de sloep naar *Brazilië* volbragt hadden, juist op den dag, waarop ik de Rots had aangedaan, *Çeara* gepasseerd. Zij waren op den bepaalden tijd van *Acaraco* met de bark naar *Maranhon* vertrokken. Bij afwezigheid van den Nederlandschen Consul, hadden zij zich tot den Belgischen vervoegd, die hun de gelegenheid verschafte, om met de stoomboot *Salvador* naar *Fernambuco* vervoerd te worden, waar zij

(1) Zie de Aanteekeningen op het Dichtstuk bl. 127.

den 5den Augustus aankwamen. Hier werden de Passagier, Bootsman, Timmerman en twee Matrozen op een' Engelschen schoner geplaatst, die naar *Antwerpen* bestemd was, van waar zij zich naar *Amsterdam* begaven.

Nadat ik zelf nog een-en-twintig dagen te *Ceara* had doorgebragt, ontving ik, door de tusschenkomst mijner edelmoedige weldoeners, de gelegenheid om met de stoomboot *Imperatrice* naar *Fernambuco* te vertrekken, waar ik den 31sten Augustus voet aan wal zette. De Nederlandsche Consul voorzag mij hier van enkele kleedingstukken. De Fransche Brik *Les Beaux Jeux*, welke den 6den September van dáár afzeilde, bragt mij den 16den October te *Havre de Grace* en de stoomboot de *Cycloop* naar de Vaderlandsche kust. Den 21sten October had ik weder *Amsterdam* bereikt, waar ik het nooit gedachte geluk had, mijne huisvrouw en kinderen, en onder dezen ook mijnen eenigen zoon, dien ik, wanhopende aan zijn behoud, op de Rots had moeten achterlaten, in welstand weder te ontmoeten.

NASCHRIFT.

Met zeer verschillende gewaarwordingen zet ik mij neder, om, na den herdruk dezer bladen, een woord tot naschrift daaraan toe te voegen. Zou ik mijne vreugde ontveinzen, dat vóór het einde des jaars, waarin mijne „St. Paulus-Rots" het eerst in druk verscheen, eene derde uitgave het licht zal zien? — Ik doe het niet; veel liever betuig ik mijnen welmeenenden dank aan mijne Landgenooten voor de goedkeuring en toejuiching, waarmede zij deze vrucht van uitgespaarde oogenblikken, die ik aan gewigtige ambts-bezigheden heb kunnen ontwoekeren, hebben willen ontvangen. Dat de aanmerkingen eener bescheidene kritiek mij hoogst welkom zouden zijn, heb ik bij de twee vorige uitgaven van dit Dichtstuk bij herhaling verklaard, en ten bewijze, dat die betuiging mij ernst was, moge strekken, dat ik, ten gevolge eener bedenking, door een' mijner geachte Beoordeelaars in het midden gebragt, aan het slot des Gedichts eenige meerdere uitbreiding heb gegeven; hoewel het mijne overtuiging was, dat, na de eigenlijke ontknooping des verhaals, het overige met korte en breede trekken moest beschreven worden, en de vreugde des wederziens — duizendmaal geschilderd en nooit volkomen te schetsen — voor een

goed deel aan de verbeelding mijner Lezers mogt worden overgelaten. Hoe wenschelijk ware het in mijn oog, het bij deze korte mededeeling en dankbetuiging aan het Publiek te kunnen laten berusten; maar hoe afkeerig van twistgeschrijf, hoe weinig gezind om mijne pen tot eene antikritiek te scherpen, mag ik twee aanmerkingen, die onlangs op mijn Dichtstuk gemaakt zijn, niet geheel onbeantwoord laten.

De Heer BEETS heeft in de „*Herinneringen van eene Reis naar* Londen," welke hij in het Tijdschrift *de Vereeniging* aan het Publiek heeft medegedeeld, een zijdelingschen aanval tegen mij gerigt, en, hoewel hij mijn Dichtstuk in vele opzigten voortreffelijk noemt, het mij als geen gering verwijt toegerekend, dat ik bij den naam van *St. Paulus-*Rots niet aan den grooten Apostel der Heidenen en de door hem geledene schipbreuk gedacht heb. Hoewel ik minder dan de genoemde Dichter aan de vernuftige spelingen hecht, die uit geheiligde namen zijn af te leiden, zoo erken ik gaarne, dat ik van deze toevallige naamgeving partij had kunnen trekken. Had de Heer BEETS mij deze opmerking schriftelijk of mondeling medegedeeld, ik zou haar in dank hebben aangenomen. Indien zij alleen eene weinig beduidende zinspeling betrof, ik zou gemakkelijk kunnen zwijgen. Maar nu hij daarvan eene ernstige beschuldiging gemaakt heeft, welke veel minder den Dichter dan den Verkondiger van het Euangelie treft, nu zie ik mij genoodzaakt, haar openlijk af te wijzen, innig bewust als ik ben, dat ik in hooge ingenomenheid met den waardigen Apostel — die niet enkel ons een toonbeeld is van waren heldenmoed des geloofs, maar die ook zulk een welsprekend Hoofdstuk over den waren aard der Christelijke liefde geschreven heeft — noch voor den Heer BEETS, noch voor één' mijner Ambtsbroeders wensch onder te doen.

De andere aanmerking, waarvan ik mijne Lezers niet onkundig mag laten, is te vinden in eene Recensie van den Heer E. J. POTGIETER, in den *Gids* van November dezes jaars, waarvan het vervolg en slot in het eerstvolgende nommer is te wachten. Ik had in mijne voorrede geschreven: „Om geene bijzondere personen te kwetsen, had ik met de uiterste kieschheid en omzigtigheid te werk te gaan." Ik achtte mij namelijk geheel ongeroepen, om over de meerdere of mindere schuld van hem, aan wien schip en lading waren toevertrouwd, openlijk eene beslissende uitspraak te doen; allerminst, om hem die schuld in het Gedicht zelve in het aangezigt te werpen. Ik vergenoegde mij daarom in de beide dagverhalen de naauwkeurige bescheiden te leveren, waaruit de toedragt van het gebeurde, tot in zijne kleinste bijzonderheden, kan worden opgemaakt; en ik mag mij verheugen, dat niet enkel zij, die van nabij in deze schipbreuk betrokken waren, maar velen, op wier kunstsmaak en oordeel ik hoogen prijs stel, deze kieschheid hebben weten te waarderen. De Heer POTGIETER heeft dit anders begrepen. Hij heeft de zwarigheid, welke er in den aard van het onderwerp lag, als een wezenlijk gebrek in het Dichtstuk willen doen voorkomen; hij heeft mij verweten over de geheele gebeurtenis hierdoor een scheef licht te hebben geworpen, en zóó veel gewigt aan deze beschuldiging gehecht, dat het ligtelijk te voorzien is, welk een oordeel door hem, aan het eind zijner Recensie, over mijn Dichtstuk, over de stof en behandeling beide, geveld zal worden; even alsof, omdat de begane misslag geenszins ontkend kan worden, deze gebeurtenis zelve en hare uitkomst al hare belangrijkheid moest verliezen — even alsof, indien menschelijke schuld en verkeerdheid haar aandeel aan de bewerking dezer ramp heeft gehad, het werk Gods in de bewaring en uitredding van zóó vele menschenlevens

minder te roemen en te bewonderen zoude zijn — even alsof de geheele *Ekipaadje* voor het verzuim van enkelen kon worden aansprakelijk gesteld, en daarom mindere deernis en belangstelling verdiende. Hij is zóó verre gegaan van de voorstelling, welke ik op bl. 16 gegeven heb, „moedwillige onwaarheid" te noemen, en te protesteren tegen eene Poëzij, welke hij valsch noemt in ieder harer vergelijkingen. Zekerlijk zal niemand hem, bij deze zóó heftige uitdrukkingen, die wij vertrouwen; dat aan zijne pen ontvallen zijn, van overdrevene kieschheid beschuldigen. Indien nogtans de Heer POTGIETER meent, wat uit zijne geheele redenering duidelijk genoeg is op te maken, dat de toebereidselen tot de viering van het *Neptunus*-feest in eenig verband met de daarop volgende ramp hebben gestaan, en dat het pligtverzuim, waarop de Heer HANOU in zijn *Dagverhaal* zinspeelt, daarop betrekking zou hebben, dan moet ik verklaren, dat hij in eene grove dwaling verkeert; dat er niet toen, maar enkel gedurende de wacht, waarin het onheil getroffen heeft, van pligtverzuim en gebrek aan waakzaamheid kan sprake zijn; en waar alzoo deze vooronderstelling vervalt, meen ik den toestand der *Ekipaadje*, bij den aanvang van dien noodlottigen nacht, niet moedwillig onwaar, maar geheel naar waarheid te hebben voorgesteld, en neem ik aan, om elke der door mij gekozene vergelijkingen tegen zijne onverbiddelijke kritiek te handhaven en te verdedigen.

Indien ik de tegen mij gerigte beschuldiging wilde omkeeren, ik zou mogen vragen: met welk regt de Heer POTGIETER den door mij ontboezemden wensch: „dat *Europa* de tijdelijke weldaden en zegeningen, die het van *Java* genoot, met geestelijke zegeningen mogt vergelden" den weêrklank van het Proza der Heeren VETH, KIST en BOEKE genoemd heeft? daar het hem niet onbekend kon zijn, dat deze verzen door mij zijn gedicht en

uitgesproken, verscheidene maanden vóór dat één dezer door mij aangehaalde Schrijvers zijne stem in het publiek had doen hooren. Doch waartoe meer? — Voor mijn gevoel bestond geene andere keuze, dan den weg te volgen, dien ik heb ingeslagen, of de bewerking der stof geheel te laten rusten. Het staat den Heer POTGIETER vrij van mij in gevoelen te verschillen, en dit gevoelen openlijk uit te spreken, maar aan mij verblijft het regt, van elken billijken en edelmoedigen Beoordeelaar te vragen en te verwachten, dat mijn Dichtstuk van het door mij gekozene standpunt beoordeeld worde. Aan het slot van dit Naschrift zij nog alleenlijk gezegd, dat ik voor de dwaasheid wensch behoed te blijven, van door te hoog opgevoerde lofspraak voor de gebreken mijns werks verblind te worden; maar dat ik mij evenzeer verheven kan achten boven de eenzijdigheid eener kritiek, welke dien uitbundigen lof aan den Auteur zelven als eene onvergeeflijke zonde toerekent, en den toeleg verraadt, om met de meeste gestrengheid te gispen, wat door anderen wordt geprezen.

AMSTERDAM,
3 November 1847. B. T. H.

